

KAPANALTI

DERGİSİ

KÜTAHYA SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI

KAPANALTI DERGİSİ (KD)
JOURNAL OF KAPANALTI (JK)
SAYI:6 / ISSUE:6
Ekim-2024 / October-2024
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/kmfed>

Sahibi / Owner

Kütahya Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Adına
SMMM Ahmet BÜLBÜL- Kütahya Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Başkanı

Baş Editör / Editor in Chief

SMMM Doç. Dr. Adil AKINCI- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Bilecik-Türkiye

Alan Editörleri / Field Editors

Doç. Dr. Ali KESTANE-Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Kilis-Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Ali ÖZBEK-İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul-Türkiye

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Ali ALAGÖZ/Selçuk Üniversitesi, Konya-Türkiye
SMMM Prof. Dr. Emin ZEYTİNOĞLU/Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya-Türkiye
Prof. Dr. Niyazi KURNAZ/Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya-Türkiye
Prof. Selahattin KARABINAR/İstanbul Üniversitesi, İstanbul-Türkiye
Prof. Dr. Seval SELİMOĞLU/Anadolu Üniversitesi, Eskişehir-Türkiye
Prof. Dr. Süleyman UYAR/Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Antalya-Türkiye
Prof. Dr. Şakir SAKARYA/Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir-Türkiye
SMMM Doç. Dr. Adil AKINCI/Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Bilecik-Türkiye

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Managing Editor

SMMM Doç. Dr. Adil AKINCI/Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Bilecik-Türkiye

Türkçe Editör/Turkish Editor

Dr. Cemalettin YAVUZ/Ahmet Yesevi Üniversitesi

İngilizce Editör/English Editor

Dr. Eren AKDAĞ KURNAZ/Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya-Türkiye

Yazışma Adresi / Correspondence Address

Dumlupınar Mahallesi Şehit Piyade Onbaşı Ali Şahan Sk. No:4
Merkez-Kütahya

e-posta / e-mail

dergi@kutahyasmmmo.org

Web Adresi / Web Address

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/kmfed>

E-ISSN

2822-3543

KAPANALTI DERGİSİ (KD)
JOURNAL OF KAPANALTI (JK)
SAYI:6 / ISSUE:6
Ekim-2024 / October-2024
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/kmfed>

***Kapanaltı Dergisi**, yılda iki sayı olarak (Mart ve Ekim) yayımlanan, çift-körleme hakemlik süreci yürüten uluslararası akademik bir dergidir. Dergide yayınlanan yazıların her türlü içerik sorumluluğu yazarlarına ait olup Dergimizin kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır. Yazılar yayıncı kuruluştan izin alınmadan kısmen veya tamamen bir başka yerde yayınlanamaz.*

***Journal of Kapanalti** is a double blind peer-reviewed academic journal which is published twice per year (March and October). All the responsibility for the content of the papers published here belongs to the author/authors, and does not express the official view of the Journal. Without getting permission of the journal, papers published here cannot be published partially or totally on other media.*

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

ESJI Eurasian
Scientific
Journal
Index
www.ESJIndex.org

**Academic
Resource
Index**
ResearchBib

JOURNAL
FACTOR

KAPANALTI DERGİSİ (KD)
JOURNAL OF KAPANALTI (JK)
SAYI:6 / ISSUE:6
Ekim-2024 / October-2024
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/kmfed>

Bilim ve Danışma Kurulu / Science and Advisory Board

Prof. Dr. Durmuş Çağrı YILDIRIM	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	Tekirdağ-Türkiye	dcyildirim@nku.edu.tr
Prof. Dr. Ferudun KAYA	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Bolu-Türkiye	ferudunk@ibu.edu.tr
Prof. Dr. Filiz EKİNCİ	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Bilecik-Türkiye	filiz.ekinci@bilecik.edu.tr
Prof. Dr. Selçuk YALÇIN	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	Kütahya-Türkiye	selcuk.yalcin@dpu.edu.tr
Prof. Dr. Yusuf GÜMÜŞ	Dokuz Eylül Üniversitesi	İzmir-Türkiye	yusuf.gumus@deu.edu.tr
Doç. Dr. Aşlı GÜLER	Ordu Üniversitesi	Ordu-Türkiye	asliguler@odu.edu.tr
Doç. Dr. Barış YILDIZ	Gümüşhane Üniversitesi	Gümüşhane-Türkiye	barisyildiz@gumushane.edu.tr
Doç. Dr. Dinmukhamed KELESBAYEV	Ahmet Yesevi Üniversitesi	Türkistan-Kazakistan	dinmukhamed.kelesbayev@ay u.edu.kz
Doç. Dr. Erkan ALSU	Gaziantep Üniversitesi	Gaziantep-Türkiye	alsu@gantep.edu.tr
Doç. Dr. Esra N. KILCI	İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa	İstanbul-Türkiye	esra.kilci@iuc.edu.tr
Doç. Dr. Hicran KASA	Türk Hava Kurumu Üniversitesi	Ankara-Türkiye	hkasa@thk.edu.tr
Doç. Dr. Salih TÜREDİ	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	Rize-Türkiye	salih.turedi@erdogan.edu.tr

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

1. Hasan ÖZKAN.....1-17

*CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE BİR İYİLEŞTİRME ÖNERİSİ: KALİTE BAŞKANLIĞI
A RECOMMENDATION FOR PRESIDENCY GOVERNMENT SYSTEM: DIRECTORATE OF QUALITY*

Doi: 10.62080/kmfed.1457807

(Araştırma Makalesi/Research Article)

2. Bahar DOĞRAMACI YALÇIN & Erkan BİLGE.....18-52

*21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK
YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA*

*ANALYSIS OF THE PERCEPTION OF THE 21ST CENTURY SKILLS IN TERMS OF DIVERSE VARIABLES: A
STUDY ON VOCATIONAL SCHOOL STUDENTS*

Doi: 10.62080/kmfed.1522747

(Araştırma Makalesi/Research Article)

3. Murat ÖZTÜRK.....53-71

*THE APPLICATION OF SEM IN STUDIES TO MEASURE EXPORT PERFORMANCE OF FIRMS: A ROAD
MAP*

*FİRMALARIN İHRACAT PERFORMANSINI ÖLÇMEK İÇİN YAPILAN ÇALIŞMALARDA YEM'İN
UYGULANMASI: BİR YOL HARİTASI*

Doi: 10.62080/kmfed.1544522

(Araştırma Makalesi/Research Article)

4. Emre YİĞİT72-86

*FİNANSAL KRİZLERİN TARİHSEL PERSPEKTİFİ: 19. VE 20. YÜZYIL KRİZLERİ VE MODERN EKONOMİYE
ETKİLERİ*

*HISTORICAL PERSPECTIVE OF FINANCIAL CRISES: 19TH AND 20TH CENTURY CRISES AND THEIR
IMPACT ON THE MODERN ECONOMY*

Doi: 10.62080/kmfed.1556913

(Araştırma Makalesi/Research Article)

5. Yaşar ALKAN.....87-90

LOUIS XV DÖNEMİNDE GEÇİM, POLİTİKA VE POLİTİK EKONOMİ ESERİNİN İNCELENMESİ

REVIEW OF THE 'BREAD, POLITICS AND POLITICAL ECONOMY IN THE REIGN OF LOUIS XV'

(Kitap İncelemesi/Book Review)

)

KAPANALTI DERGİSİ (KD)
JOURNAL OF KAPANALTI (JK)
SAYI:6 / ISSUE:6
Ekim-2024 / October-2024
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/kmfed>

SAYI:5 HAKEMLERİ / REFEREES of ISSUE:5

Doç. Dr. Fatih KOÇ	Kocaeli Üniversitesi
Doç. Dr. Mesut OZTIRAK	İstanbul Medipol Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe MERİÇ YAZICI	İstanbul Gelişim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih Volkan AYYILDIZ	Ardahan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Selahattin BEKTAŞ	Konya Karatay Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sevcan FIRIN	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Dr. Almula Umay KARAMANLIOĞLU	Başkent Üniversitesi
Dr. Tahsin ÇETİN	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

E DİTÖRDEN,

Değerli okuyucular,

Kapanaltı Dergisi'nin 6.sayısını yayınlamanın mutluluğunu sizlerle paylaşarak dergimizin bilim dünyasına katkı sağlamasını temenni ediyoruz. Bu sayımızda üç Türkçe araştırma makalesi ve bir tane İngilizce araştırma makalesi, bir tane de kitap inceleme yer almaktadır. Bilimsel hakem sürecinden geçirilerek yayınlanması uygun görülen makalelerimizin akademik dünyaya ve başta meslek odalarımıza bağlı meslektaşlarımız olmak üzere tüm ilgililere katkı sağlayacağını ümit ediyorum.

Dergimizin bundan sonraki süreçte öncelikli hedefi başta TÜBİTAK TR-DİZİN olmak üzere, uluslararası alan indekslerinde yer almak ve etki faktörünü arttırmak olacaktır.

Mart ve Ekim aylarında olmak üzere yılda iki defa yayımlanan dergimize, Türkçe ve İngilizce çalışmalarını göndermek üzere tüm akademisyenlere, meslek odalarımıza bağlı meslektaşlarımıza ve sektör profesyonellerine çağrıda bulunurken, bu sayının hazırlanmasında emeği geçen yayın kurulu üyelerimize, hakemlerimize ve yazarlarımıza teşekkür eder, tüm okurlarımıza selam ve saygılarımı sunarım.

SMMM Doç. Dr. Adil AKINCI

Kapanaltı Dergisi Baş Editörü

EVLIYA ÇELEBİ

Kütahya'nın Zeryen Mahallesi'nden olduğunu belirten Evliya Çelebi (1611-1682) 50 yıl boyunca gezmiş, duyup gördüklerini 10 ciltlik Seyahatname'sinde toplamıştır. Kütahyalı olmasından dolayı 2002 yılında Kütahya Valiliği tarafından Eskişehir'den Kütahya'ya girişte anısına bir anıt yaptırılmıştır. Evliya Çelebi Seyahatname'sinde Kütahya'dan bahsederken "Kütahya'nın havası ve suyu güzeldir, fincanı çeşitli maşrapa ve testileri, çanak ve tabakları hiçbir yerde yoktur. Şehrin içinde binden fazla kayalardan akan buz gibi suları vardır. Mahbup ve mahbubesi, alim ve fadılları çoktur." diye tanımlamıştır.

Kaynak: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kutahya/gezilecekyer/evlya-celeb-aniti>

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE BİR İYİLEŞTİRME ÖNERİSİ: KALİTE BAŞKANLIĞI

A RECOMMENDATION FOR PRESIDENCY GOVERNMENT SYSTEM: DIRECTORATE OF QUALITY

Hasan ÖZKAN*,

*Doktorant, İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İşletme Bölümü,
hasanozkan@stu.aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7644-4351

MAKALE BİLGİSİ	ÖZ
<p>Gönderilme Tarihi 23.03.2024</p> <p>Revizyon Tarihi 01.04.2024</p> <p>Kabul Tarihi 01.04.2024</p> <p>Makale Kategorisi Araştırma Makalesi</p> <p>JEL Kodları D70 D73 M10</p>	<p>Türkiye Cumhuriyeti'nin 1923'ten bu yana yaşadığı hükümet sistemi değişiklikleri sonucunda 2017'de geçilen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi (CHS) esas itibarıyla Türkiye'nin yönetim kültürünün evriminin bir parçası olarak ifade edilebilir. CHS'nin ülkenin zorluklarıyla başa çıkabilmesinin ve etkin bir şekilde çalışabilmesinin devlet yönetiminde kalitenin artırılması ile sağlanabileceği öngörülmektedir. Vatandaş odaklılık ile başarılı bir yönetim stratejisi oluşturulması için bir Cumhurbaşkanlığı Kalite Başkanlığı kurulması önerilmektedir. Bu, kaliteye olan bağlılığın ve etkin bir kalite yönetim yapısının benimsenmesinin gerektirdiği bir süreçtir. Kalite Başkanlığı için yeni bir teorik çerçeve sunan bu derleme makalenin; iyi yönetişim, performans yönetimi, kalite güvencesi, karmaşıklık teorisi, ağ yönetişimi, çevik yönetim ve öğrenen organizasyon kavramlarını önceleyerek 21. yüzyılın karmaşık zorluklarına Türkiye'nin kaliteli devlet hizmetleri ile yanıt verebilmesine destek olacağı düşünülmektedir. Pratik açıdan bakıldığında, Türkiye'de Kalite Başkanlığının kurulması ve bu çerçevenin uygulanması, yüksek kaliteli kamu hizmetleri sunma kapasitesini artırabilir. Bu çerçeve, vatandaşlara ve diğer paydaşlara fayda sağlayabilecek bir yaklaşım sunmaktadır. Kalite Başkanlığının, bu ilkeleri etkin bir şekilde uygulayarak, daha verimli, etkili ve duyarlı bir kamu sektörü teşvik edebileceği belirtilmektedir.</p> <p>Anahtar Kelimeler: Kalite Yönetimi, Karmaşıklık Teorisi, Ağ Yönetişimi, Çevik Yönetim, Öğrenen Organizasyon, Performans Yönetimi</p>

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p>Received 23.03.2024</p> <p>Revized 01.04.2024</p> <p>Accepted 01.04.2024</p> <p>Article Classification: Research Article</p> <p>JEL Codes D70 D73 M10</p>	<p>The Presidential Government System (PGS), which was passed in 2017 as a result of the changes in the government system that the Republic of Türkiye has experienced since 1923, can essentially be expressed as a part of the evolution of Türkiye's administrative culture. It is foreseen that PGS's ability to cope with the country's difficulties and to work effectively can be achieved by increasing the quality of government administration. It is recommended to establish a Directorate of Quality for PGS in order to establish a successful management strategy with citizen focus. This is a process that requires commitment to quality and the adoption of an effective quality management structure. This article, which presents a new theoretical framework for the Directorate of Quality; It is thought that by prioritizing the concepts of good governance, performance management, quality assurance, complexity theory, network governance, agile management and learning organization, it will support Türkiye's ability to respond to the complex challenges of the 21st century with quality government services. From a practical point of view, the establishment of the Quality Directorate in Türkiye and the implementation of this framework can increase the capacity to provide high quality public services. This framework offers an approach that can benefit citizens and other stakeholders. It is stated that the Directorate of Quality can promote a more efficient, effective and responsive public sector by effectively applying these principles.</p> <p>Keywords: Quality Management, Complexity Theory, Network Governance, Agile Management, Learning Organization, Performance Management</p>

Atıf (Citation): Özkan, H. (2024). "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Bir İyileştirme Önerisi: Kalite Başkanlığı", *Kapanaltı Dergisi*, (6): 1-17

Giriş

1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti, geçmişten günümüze yaşanan hükümet değişiklikleri, kritik sayılabilecek dönemler ve vakalar nedeniyle pek çok kez, hükümet sistemi değişikliği tartışmaları ile karşı karşıya gelmiştir (Güler, 2018). Türkiye’de 1961 Anayasasından itibaren uygulanan Parlamenter Hükümet Sistemi yerini, 16 Nisan 2017 tarihinde gerçekleştirilen anayasa değişikliği referandumuyla Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine bırakmış, 24 Haziran 2018 tarihinde gerçekleştirilen seçimler sonrasında ise yürürlüğe girmiştir (Nacak, 2020). Tarihte Türk Devletlerinin yönetim kültürünün detaylıca araştırılması, incelenmesi ve yeniliklerle birlikte günümüze uyarlanması modeli olarak ortaya çıkan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi (CHS), nihayetinde siyasal istikrarı sağlayarak güçlü ve etkin bir yürütme erkinin demokratik bir zeminde kaliteli bir devlet yönetim sistemi olarak doğmasını sağlamak üzere oluşturulmuştur.

Bu yeni sistemin diğer başkanlık sistemlerinde olduğu gibi en iyi şekilde işlemesi ve ülkenin zorluklarını etkili bir şekilde ele alması için yönetim, hesap verebilirlik ve performans yönetiminde iyileştirmeler gerektiği ifade edilebilir (Alesina & Glaeser, 2004). Bu çalışma, bu hedefleri kolaylaştırmak ve başkanlık sisteminin etkinliğini ve yanıt verebilirliğini artırmak için bir "Kalite Başkanlığı" kurulmasını önermektedir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş, Türkiye'nin siyasi yapısının yeniden şekillenmesinde kritik bir adımdır (Yılmaz ve Yıldız, 2022). Bu yapısal değişiklik, kamu güvenini artırmak için çok önemli olan yönetişimde şeffaflığın, hesap verebilirliğin ve etkinliğin önemini vurgulamaktadır (Grindle, 2004). Türkiye'de başkanlık sisteminin daha işlevsel ve yurttaş merkezli bir yapıya dönüşmesi için bu alanlarda önemli ilerlemeler kaydedilmesi şarttır (Besley ve Persson, 2010).

Bu bağlamda, “Kalite Başkanlığı” kavramı, iyi yönetim ilke ve uygulamalarını başkanlık sistemine entegre etmek için önemli bir araç olarak hizmet edebilir (Jabbara & Dwivedi, 2004). Devlet yönetiminin kaliteli olması, şüphesiz devletin performansını arttıracaktır. Önerilen başkanlık, bürokratik etkinliği artırarak ve devlet performansını sürekli iyileştirme süreçlerine tabi tutarak CHS sisteminin vatandaşların beklentilerini daha iyi karşılamasını sağlamayı amaçlamaktadır (Bovaird & Löffler, 2003)..

Dünya’da gelişen teknoloji ile birlikte ülkeler arası rekabet gittikçe yıkıcı bir şekilde artmaktadır. Son zamanlarda popüler olan sürdürülebilirlik kavramı devletler için çok önemli hale gelmiştir. Örgütlerin değişen çevre koşullarına göre sürdürülebilirliklerini sağlamaları için kaliteli yönetim araçlarına ihtiyaçları vardır. Kalite odaklı stratejiler ile birlikte kamu yönetimi de etkin ve verimli olabilmektedir. Devletin yönetim ekosisteminden kaynaklanan etkinlik ve verimlilik sorunlarının çözümü için yeni bir sistem olarak kabul edilen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, küreselleşen dünyada özel sektörle karşılaştırıldığında devletlerin müşterisi kabul edilen vatandaşların, hantal ve verimsiz olan kamu yönetimi işleyişinden kurtulması amacını taşımaktadır.

Kalitenin insanın içerisinde başladığı baz alındığında, Türkiye’de aslında yapılması gereken daha çok iş olduğu görülmektedir. Kaliteli insanın ancak kaliteli bir iş çıkarabileceği var sayıldığında kalitenin insan benliğine entegrasyonu için topyekün çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Kalitenin tavandan tabana doğru etkin liderlik motivasyonu ile birlikte vatandaşlara benimsetilmesi gerekmektedir.

Bu çalışma, yönetim ve performans yönetimi açısından bir dizi öneri sunarak, Türkiye'nin cumhurbaşkanlığı hükümet sistemindeki Kalite Başkanlığı potansiyel rolünü ve işleyişini ele almaktadır. Ayrıca çalışma, akademik literatürden yararlanarak bu yeni başkanlığın nasıl kurulacağına ve faaliyetlerini yürüteceğine dair fikir vermektedir.

Makale, Türkiye'deki CHS sistemine yeni bir bakış açısı sunarak ve Kalite Başkanlığının getirebileceği potansiyel dönüşüm hakkında ileriye dönük fikirler uyandırarak okuyucuların

merakını artırmayı amaçlamaktadır. Makalede ele alınan konu ve önerilerin, Türkiye'nin CHS sistemi ve iyi yönetim uygulamalarına ilişkin daha geniş bir tartışma ve araştırma sürecine katkı sağlaması umulmaktadır

1. Teorik Çerçeve

1.1. İyi Yönetişim ve Kalite Başkanlığı

İyi yönetim, bir siyasi sistemin başarısını sağlamada kritik bir faktördür (Grindle, 2007). Güçlü ve işleyen bir başkanlık hükümet sistemi için gerekli olan şeffaflık, hesap verebilirlik, verimlilik, etkililik, katılım ve hukukun üstünlüğü gibi çeşitli ilkeleri kapsar (Kaufmann & Kraay, 2008). Kalite Başkanlığı, sürekli iyileştirme, cevap verebilirlik ve kapsayıcı karar alma süreçleri ortamını teşvik ederek iyi yönetişime katkıda bulunabilir.

1.1.1. Şeffaflık

Şeffaflık, bilginin halka açıklığı ve erişilebilirliğidir ve iyi yönetişimin hayati bir bileşenidir (Hollyer, Rosendorff ve Vreeland, 2011). Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi bağlamında şeffaflık, politikalar, kararlar ve eylemlerle ilgili bilgilerin kamuoyu ve paydaşlarla paylaşılmasını gerektirir (Alesina & Weder, 2002). Kalite Başkanlığı, bilgilerin kolayca erişilebilir, doğru ve anlaşılır olmasını sağlayacak mekanizmalar geliştirerek şeffaflığı teşvik edebilir.

1.1.2. Hesap Verebilirlik

Hesap verebilirlik, kamu görevlilerinin eylemleri ve kararları için hesap verme sorumluluğunu içerir (Dubnick, 2005). Siyasi sistemin güvenilirliğini ve meşruiyetini güçlendiren, iyi yönetişimin çok önemli bir unsurudur (Bovens, 2007). Kalite Başkanlığı, CHS performansının izlenmesi, değerlendirilmesi ve raporlanması için sistemler kurarak ve kamu görevlilerinin eylemlerinden sorumlu tutulacakları mekanizmalar oluşturarak hesap verebilirliği geliştirebilir.

1.1.3. Verimlilik ve Etkinlik

Verimlilik ve etkinlik, iyi yönetişimin temel bileşenleridir; burada verimlilik, istenen sonuçlara ulaşmak için kaynakların en uygun şekilde kullanılması anlamına gelir ve etkinlik, hedeflere ulaşma derecesidir (Brinkerhoff & Brinkerhoff, 2015). Kalite Başkanlığı, performans yönetimi süreçlerini uygulayarak, kaynakların uygun şekilde tahsis edilmesini sağlayarak ve kanıtla dayalı karar vermeyi teşvik ederek verimliliği ve etkinliği artırabilir (Andrews, 2010).

1.1.4. Katılım

Katılım, vatandaşların ve paydaşların karar verme süreçlerine aktif katılımıdır ve iyi yönetişimin mihenk taşıdır (Fung, 2006). Kalite Başkanlığı, kapsayıcı ve katılımcı karar alma süreçlerini teşvik etmenin yanı sıra hükümet ve vatandaşlar arasında diyalog ve işbirliği için kanallar oluşturarak katılımı teşvik edebilir (Cornwall, 2008).

1.1.5. Hukukun Üstünlüğü

Hukukun üstünlüğü, yasaların adil ve tutarlı bir şekilde uygulanmasını ve kamu görevlilerinin eylemlerinden sorumlu tutulmasını sağlayan iyi yönetişimin temel bir ilkesidir (Carothers, 1998). Kalite Başkanlığı, yasal çerçevelere uyumu teşvik ederek ve kamu görevlilerinin diğer vatandaşlarla eşit kurallar ve düzenlemelere tabi tutulmasını sağlayacak sürekli iyileştirme çabalarını sunarak hukukun üstünlüğüne katkıda bulunabilir (North, 1990).

1.1.6. Cevap Verebilirlik

Cevap verebilirlik, bir hükümetin vatandaşlarının ihtiyaç ve endişelerini zamanında ve etkili bir şekilde ele alma yeteneğidir (Pierre ve Peters, 2000). Hükümet ve vatandaşları arasında güven oluşturmaya yardımcı olan iyi yönetişimin çok önemli bir yönüdür (Gaventa & Barrett, 2012). Kalite Başkanlığı, vatandaşlardan ve paydaşlardan düzenli olarak geri bildirim toplayarak, iyileştirme alanlarını belirlemek için bu bilgileri analiz ederek ve politika ve programlarda gerekli ayarlamaları yaparak cevap verebilirliği artırabilir. Türkiye'nin e-Devlet Kapısı uygulamasında CİMER sistemi ile iletişim sağlanması esas itibarıyla cevap verebilirlik konusunda güzel bir uygulamadır. Kalite Başkanlığı bu uygulamanın kullanımını analiz ederek sürekli iyileştirme önerileri sunabilir.

1.1.7. Eşitlik ve Kapsayıcılık

Eşitlik ve kapsayıcılık, karar alma süreçlerinde ve kaynakların dağıtımında tüm vatandaşların adil muamelesi ve temsili anlamına gelir (Ansell & Gash, 2008). Kalite Başkanlığı, politikaların ve programların toplumun tüm kesimlerine fayda sağlayacak şekilde tasarımının sağlanması için gerekli uygulamaları önerebilir, bu uygulamaları ölçebilir, analiz edebilir, sürekli iyileştirme yöntemi ile geliştirilmesini sağlayabilir. Vatandaşların karar alma süreçlerine katılmaları için fırsatlar yaratarak eşitlik ve kapsayıcılığı teşvik edebilir (Mansuri & Rao, 2004). Bunun için e-Devlet Kapısı üzerinden veya e-TBMM olarak adlandırılacak yeni bir uygulama ile vatandaşların karar alma süreçlerinde milletvekillerine yaklaşmasını ve daha hızlı ulaşmasını sağlayabilecek etkin projeler yürütebilir.

Sonuç olarak Kalite Başkanlığı şeffaflığı, hesap verebilirliği, verimliliği, etkinliği, katılımı, hukukun üstünlüğünü, cevap verebilirliği, eşitlik ve kapsayıcılığı teşvik ederek CHS içinde iyi yönetişimi teşvik etmede hayati bir rol oynayabilir. Kalite Başkanlığının kurulmasıyla, Türkiye Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi daha etkin ve sorumlu bir şekilde işleyebilir, sonuç olarak Türk vatandaşlarına fayda sağlayabilir ve ülkenin küresel konumunu güçlendirebilir.

1.2. Performans Yönetimi

Performans yönetimi, bir organizasyonun amaçlarını, kaynaklarını ve performans göstergelerini uyumlu hale getirerek verimliliğini ve etkinliğini artırmaya yönelik stratejik ve bütünlük bir yaklaşımdır (Armstrong ve Baron, 1998). Bu süreç tipik olarak hedeflerin belirlenmesini, ilerlemenin izlenmesini ve performansı iyileştirmek için geri bildirim sağlanmasını içerir ve sonuç olarak vatandaşlar için daha iyi hizmetler ve artan kurumsal başarı ile sonuçlanır (Ferlie & Ongaro, 2015).

Kamu yönetimi bağlamında, performans yönetimi, devlet kurumlarının verimli bir şekilde işlemesini ve vergi mükelleflerine karşı sorumlu olmasını sağlamak için çok önemlidir (Boyne vd., 2003). Çeşitli paydaşlar ve hedefler gibi kamu sektörünün benzersiz özellikleri, bu faktörleri dikkate alan performans yönetimine özel bir yaklaşım gerektirir (Bouckaert & Halligan, 2008).

Kamu yönetiminde performans yönetiminin kilit bir yönü, kuruluşun hedeflerine doğru ilerlemesini ölçen performans göstergelerinin geliştirilmesi ve uygulanmasıdır (Moynihan & Pandey, 2010). Bu göstergeler nesnel, kolay anlaşılır ve karar vermeye yardımcı olmalıdır (Radin, 2006). Ayrıca, değişen koşullara ve önceliklere uyum sağlamalıdır (Behn, 2003).

Başarılı performans yönetiminin temel bir unsuru, organizasyonun hedefleri ile organizasyon içindeki bireylerin performansı arasında açık bir bağlantı kurmaktır (Kaplan ve Norton, 1996). Bu, kuruluşun genel hedefleriyle uyumlu bireysel hedeflerin belirlenmesini ve çalışanların performanslarına göre değerlendirilmesini ve ödüllendirilmesini içerir (Aguinis, 2009).

Performans yönetiminin diğer bir önemli yönü, sürekli iyileştirmeyi sağlamak için geri bildirim ve öğrenme süreçlerinin kullanılmasıdır (De Bruijn, 2007). Bu, performans verilerinin düzenli

olarak gözden geçirilmesini, iyileştirme alanlarının belirlenmesini ve performans boşluklarını gidermek için uygun müdahalelerin uygulanmasını içerir (Van Dooren ve diğerleri, 2010). Bu bağlamda, bir öğrenme ve gelişme kültürünü teşvik etmede liderliğin rolü çok önemlidir (Denhardt & Denhardt, 2003).

Kamu sektöründe etkili performans yönetiminin uygulanması, artan verimlilik ve etkililik, gelişmiş hesap verebilirlik ve daha iyi karar verme gibi sayısız fayda sağlayabilir (Poister, 2008). Ek olarak, çalışan motivasyonunun, memnuniyetinin ve bağlılığının artmasına katkıda bulunarak daha bağlı ve üretken bir iş gücü sağlar (Franco-Santos ve diğerleri, 2012).

Önerilen Kalite Başkanlığı bağlamında, başkanlığın hedeflerine ulaşmasını ve Türkiye'nin Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin genel gelişimine katkıda bulunmasını sağlamak için performans yönetimi esastır. Performans yönetimi ilkelerini ve uygulamalarını başkanlığın işleyişine entegre etmek, etkililiğini ve vatandaşların ihtiyaçlarına cevap verebilirliğini artırmaya yardımcı olabilir (Bovens ve diğerleri, 2008).

Kalite Başkanlığı, net hedeflerin geliştirilmesini, ilgili performans göstergelerinin tanımlanmasını ve performansın izlenmesi, değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi için süreçlerin oluşturulmasını içeren kapsamlı bir performans yönetimi çerçevesini benimsemelidir (Hatry, 2006). Bu çerçeve, CHS sisteminin daha geniş hedefleriyle uyumlu hale getirilmeli ve başkanlık faaliyetlerinin genel iyi yönetim ve iyileştirilmiş kamu hizmeti sunumu hedeflerine katkıda bulunmasını sağlamalıdır (Pollitt & Bouckaert, 2017).

Bunu başarmak için, Kalite Başkanlığı, başkanlığın amaçlarını ve vatandaşların ihtiyaçlarını doğru bir şekilde yansıtan performans göstergeleri ve kıstaslar geliştirmek için diğer devlet kurumları, dış uzmanlar ve paydaşlarla işbirliği çabalarına girmelidir (Klijn, 2008). Ek olarak başkanlık, çalışanları iyileştirme alanlarını belirlemeye ve en iyi uygulamaları paylaşmaya teşvik ederek, kuruluş içinde bir öğrenme ve gelişme kültürünü aktif olarak teşvik etmelidir (Weick & Sutcliffe, 2007).

Sonuç olarak, performans yönetimi, başkanlığın Türkiye'nin cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin geliştirilmesine etkin bir şekilde katkıda bulunmasını sağlamaya yardımcı olabileceğinden, önerilen Kalite Başkanlığının çok önemli bir bileşenidir.

1.3. Kalite Güvencesi

Kalite güvencesi, ürün veya hizmetlerin önceden belirlenmiş mükemmellik standartlarını karşılamasını sağlamanın sistematik sürecini ifade eder (Powell, 1995). Kamu yönetimi bağlamında, kalite güvencesi, devlet kurumlarının performansını korumak ve geliştirmek, hizmetleri etkin ve verimli bir şekilde sunmalarını sağlamak için esastır (Van de Walle & Bouckaert, 2003).

Kamu yönetiminde kalite güvencesinin kilit yönlerinden biri, hizmet sunumu için açık standartların ve kriterlerin oluşturulmasıdır (Bovaird, 2014). Bu standartlar kanıtlara, en iyi uygulamalara ve vatandaşların ihtiyaç ve beklentilerine dayanmalıdır (Swiss, 1992). Bu standartların geliştirilmesi ve uygulanması, devlet kurumlarının faaliyetlerine rehberlik edebilir ve performanslarını değerlendirmek için bir temel sağlayabilir (Bouckaert, 1993).

Standartların geliştirilmesine ek olarak, etkili kalite güvencesi, devlet kurumlarının performansının izlenmesi ve değerlendirilmesi için mekanizmaların kurulmasını gerektirir (Kettl, 1997). Bu, kurumların belirlenen standartları ne ölçüde karşıladığını ve kaliteli hizmetler sunduğunu değerlendirmek için performans göstergelerinin, denetimlerin ve değerlendirmelerin kullanımını içerebilir (Behn, 1995). Bu değerlendirmelerin sonuçları daha sonra iyileştirme alanlarını belirlemek ve karar verme süreçlerine bilgi sağlamak için kullanılabilir (Moullin, 2002).

Kalite güvencesi, Toplam Kalite Yönetimi (Total Quality Management -TQM), Sürekli Kalite Geliştirme (Continuous Quality Improvement - CQI) ve Yalın Altı Sigma (Lean Six Sigma - LSS) gibi çeşitli yönetim yaklaşımlarının ve araçlarının benimsenmesinden de yararlanabilir. Bu yaklaşımlar, sürekli iyileştirmeye, müşteri memnuniyetine ve israfın ve çeşitliliğin ortadan kaldırılmasına odaklanarak kuruluşların verimliliğini ve etkililiğini artırmayı amaçlar (Chiarini & Bracci, 2013; McLaughlin & Kaluzny, 2004; Pande vd., 2014).

Vatandaşlar, çalışanlar ve diğer kuruluşlar dahil olmak üzere paydaşların kalite güvence sürecine dahil edilmesi, devlet kurumlarının etkinliğinin sağlanmasında bir diğer önemli faktördür (Pollitt, 1993). Paydaşların katılımını sağlamak, onların ihtiyaçlarını ve beklentilerini belirlemeye yardımcı olabilir, hizmetlerin kalitesi hakkında değerli geri bildirimler sağlayabilir ve hizmet sunumunu iyileştirmek için yenilikçi çözümlerin geliştirilmesine katkıda bulunabilir (Bovaird & Löffler, 2003).

Önerilen Kalite Başkanlığı bağlamında, kalite güvence mekanizmalarının uygulanması, Türkiye'deki Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin vatandaşlarına yüksek kaliteli hizmetler sunmasını sağlamak için çok önemlidir. Bu, hizmet sunumu için net standartların oluşturulması, devlet kurumlarının performansını değerlendirmek için performans göstergelerinin geliştirilmesi ve sürekli iyileştirmeyi sağlamak için kanıta dayalı yönetim yaklaşımlarının ve araçlarının benimsenmesi yoluyla başarılabilir (Radnor & Barnes, 2007).

Ayrıca Kalite Başkanlığı, kalite güvence çabalarının vatandaşların ve diğer paydaşların ihtiyaç ve beklentilerine cevap vermesini sağlamak için paydaşlarla aktif bir şekilde ilişki kurmalıdır. Bu, iletişim ve geri bildirim için kanalların oluşturulmasının yanı sıra hizmet sunumu zorluklarını belirlemek ve ele almak için işbirlikçi ortaklıkların geliştirilmesini içerebilir (Osborne & Brown, 2005).

Sonuç olarak, kalite güvencesi, Türkiye'deki Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin vatandaşlarına yüksek kaliteli hizmetler sunmasını sağlamaya yardımcı olabileceğinden, önerilen Kalite Başkanlığının kritik bir bileşenidir. Başkanlık, sağlam kalite güvence mekanizmalarını benimseyerek, kamu hizmeti sunumunun iyileştirilmesine katkıda bulunabilir ve hükümet sisteminin genel etkinliğini ve yanıt verebilirliğini artırabilir.

1.4. Karmaşıklık Teorisi ve Kalite Başkanlığı

Karmaşıklık teorisi, birbirine bağlı olmaları, doğrusal olmamaları ve ortaya çıkan özellikleri ile karakterize edilen karmaşık, uyarlanabilir sistemlerin davranışını ve dinamiklerini anlamaya çalışan disiplinler arası bir yaklaşımdır (Anderson, 1999). Karmaşık uyarlanabilir sistemler, doğal, sosyal ve örgütsel sistemler dahil olmak üzere çeşitli alanlarda bulunabilir (Holland, 1995). Kalite Başkanlığı bağlamında, karmaşıklık teorisi, karmaşık ve hızla değişen bir ortamda kamu hizmetlerinin kalitesini yönetmeye ve iyileştirmeye yönelik değerli bilgiler sağlayabilir.

1.4.1. Birbirine Bağlılık

Karmaşıklık teorisi, bir sistem içindeki farklı bileşenlerin birbirine bağlılığını ve bu bileşenler arasındaki ilişkileri ve etkileşimleri tanımanın önemini vurgulamaktadır (Uhl-Bien ve diğerleri, 2007). Kalite Başkanlığı söz konusu olduğunda bu, kamu kurumları, özel kuruluşlar ve vatandaşlar gibi kamu hizmeti sağlama sürecine dahil olan çeşitli paydaşların dikkate alınması anlamına gelmektedir. Kalite Başkanlığı, bu birbirine bağlı ilişkileri kabul ederek ve yöneterek, tüm kamu hizmeti ekosisteminde hizmet kalitesini iyileştirme çabalarını daha iyi koordine edebilir ve uyumlu hale getirebilir.

1.4.2. Doğrusal Olmama

Karmaşık uyarlanabilir sistemlerde doğrusal olmama, sistemin bir bölümündeki küçük değişikliklerin sistemin diğer bölümlerinde önemli ve öngörülemeyen etkilere sahip olabileceği

fikrini ifade etmektedir (Mitchell, 2009). Kalite Başkanlığı için bu, politikalarında, stratejilerinde ve müdahalelerinde esneklik ve uyarlanabilirlik ihtiyacını ifade etmektedir. Başkanlık, hizmet kalitesini iyileştirmek için yalnızca doğrusal, yukarıdan aşağıya yaklaşımlara güvenmek yerine, kamu hizmeti sunumunun karmaşık ve dinamik doğasına daha etkin bir şekilde yanıt verebilecek uyarlanabilir, yinelemeli stratejiler de düşünmelidir.

1.4.3. Ortaya Çıkış

Ortaya çıkma, karmaşıklık teorisinde anahtar bir kavram olup, bir sistemdeki bileşenleri arasındaki etkileşimlerden ortaya çıkan yeni modellerin, yapıların veya davranışların kendiliğinden ortaya çıkmasını ifade etmektedir (Goldstein, 1999). Kalite Başkanlığı bağlamında, ortaya çıkma, hizmet kalitesini iyileştirmeye yönelik yenilikçi çözümlerin, paydaşların kendi kendine örgütlenmesi ve işbirlikçi ağların teşvik edilmesi yoluyla aşağıdan yukarıya doğru ortaya çıkabileceğini göstermektedir. Başkanlık, ortaya çıkan bu tür süreçleri kolaylaştırarak ve destekleyerek, karmaşık kalite sorunlarının üstesinden gelmek için paydaşların kolektif zekasını ve yaratıcılığını kullanabilir.

Karmaşıklık teorisini Kalite Başkanlığına etkili bir şekilde uygulamak için çeşitli stratejiler geliştirilebilir. Hizmet kalitesinin iyileştirilmesinde bilgi, kaynak ve en iyi uygulamaları paylaşmak için kamu kurumları, özel kuruluşlar ve vatandaşlar arasında işbirlikçi ağların ve ortaklıkların geliştirilmesi teşvik edilebilir (Provan & Kenis, 2008). Kamu hizmeti sunumunun dinamik ve karmaşık doğasına yanıt verebilecek esnek ve uyarlanabilir politikalar, stratejiler ve müdahaleler geliştirilebilir (Rihani, 2002). Başkanlık içinde ve paydaşları arasında deneyimlemeyi, yeniliği ve hizmet kalitesinde sürekli iyileştirmeyi teşvik eden bir öğrenme kültürü geliştirilebilir (Senge, 1990). Ortaya çıkan modelleri, eğilimleri ve zorlukları belirlemek ve politikaları ve müdahaleleri buna göre ayarlamak için kamu hizmeti sunum ekosistemi düzenli olarak değerlendirilip izlenebilir (Holland, 2006). Çok düzeyli bir bakış açısı geliştirin: Kamu hizmetlerinin kalitesinin, bireysel, örgütsel ve sistemik düzeyler gibi birden çok düzeydeki faktörlerden etkilendiğini kabul etmek gerekmektedir. Hedeflenen müdahaleler ve geniş politika girişimlerinin bir kombinasyonu yoluyla bu faktörler ele alınabilir (Ostrom, 2009). Böylelikle Kalite Başkanlığında çok düzeyli bir bakış açısı geliştirilebilecektir.

Sayılan stratejilere ilave olarak paydaş katılımı teşvik edilmelidir. Paydaşların bakış açılarının, bilgilerinin ve uzmanlıklarının sürece dahil edilmesini sağlamak için kalite iyileştirme girişimlerinin tasarımına, uygulanmasına ve değerlendirilmesine dahil edilmeleri gerekmektedir (Ansell & Gash, 2008). Kamu hizmeti sunumunun karmaşık dinamiklerini daha iyi anlamak ve iyileştirme fırsatlarını belirlemek için ileri teknolojilerden ve veri analitiği araçlarından yararlanılmalıdır (Kitchin, 2014). Kamu hizmeti sunum ortamındaki beklenmedik şoklara, değişikliklere veya krizlere daha iyi yanıt vermek için Kalite Başkanlığı ve paydaşlarının dayanıklılığı ve uyarlanabilirliği güçlendirilmelidir (Folke ve diğerleri, 2010).

Kalite Başkanlığı, karmaşıklık teorisini yönetim yaklaşımına entegre ederek, kamu hizmeti sunumunun inceliklerinde gezinme kapasitesini artırabilir ve karmaşık ve hızla değişen bir dünyada kamu hizmetlerinin kalitesini iyileştirmek için etkili stratejiler geliştirebilir.

1.5. Ağ Yönetişim Yaklaşımı ve Kalite Başkanlığı

Ağ yönetişimi, kamu kuruluşları, özel kuruluşlar ve sivil toplum gibi çeşitli aktörler arasındaki işbirlikçi ağların geliştirilmesine ve yönetilmesine odaklanan bir yönetim yaklaşımı olarak ifade edilmektedir (Provan & Kenis, 2008). Bu yaklaşım, kamu hizmeti kalitesinin iyileştirilmesi gibi karmaşık sorunların ve zorlukların genellikle birden fazla paydaşın toplu çabalarını ve kaynaklarını gerektirdiğini kabul etmektedir. Kalite Başkanlığı bağlamında, ağ yönetişimi, iyileştirilmiş kamu hizmeti sunumu arayışında işbirliğini, koordinasyonu ve yeniliği teşvik etmek için yararlı bir çerçeve sağlayabilmektedir.

1.5.1. Kurumlar arası işbirliği

Ağ yönetişimi, karmaşık zorlukların ele alınmasında kurumlar arası işbirliğinin ve ortaklık kurmanın önemini vurgulamaktadır (Agranoff & McGuire, 2001). Kalite Başkanlığı için bu, hizmet kalitesini iyileştirmeye yönelik ortak hedefler ve stratejiler geliştirmek için kamu kurumları, özel kuruluşlar ve vatandaşlar dahil olmak üzere çeşitli paydaşlarla aktif bir şekilde ilişki kurma ihtiyacını ifade etmektedir. Başkanlık, paydaşlar arasında işbirliğini ve güveni teşvik ederek, hizmet kalitesi sorunlarına daha etkili ve kapsamlı çözümler geliştirmek için bu aktörlerin farklı bakış açılarından, kaynaklarından ve uzmanlıklarından yararlanabilecektir.

1.5.2. Ademi merkeziyetçilik ve ortak karar alma

Ağ yönetişimi, güç ve yetkinin ağ içindeki birden fazla aktör arasında paylaşıldığı, karar vermede daha merkezi olmayan ve katılımcı bir yaklaşımı teşvik etmektedir (Sørensen & Torfing, 2005). Paydaşlara karar alma sürecine bilgi, içgörü ve geri bildirimleriyle katkıda bulunmaları için daha fazla fırsat verildiğinden, bu, Kalite Başkanlığının daha kapsayıcı, bağlama duyarlı ve uyulanabilir politikalar ve müdahaleler geliştirmesine yardımcı olabilir.

1.5.3. Bilgi paylaşımı ve öğrenme

Paydaşların bilgi, en iyi uygulamalar ve yenilikleri paylaşmalarını ve birbirlerinin deneyimlerinden ve başarılarından öğrenmelerini sağladığından, bilgi paylaşımı ve öğrenme ağ yönetişiminin merkezinde yer almaktadır (Goldsmith & Eggers, 2004). Kalite Başkanlığı için bu, çalıştaylar, konferanslar, çevrimiçi forumlar ve ortak projeler gibi paydaşlar arasında bilgi paylaşımı ve öğrenme için platformlar ve mekanizmalar oluşturmak anlamına gelmektedir. Başkanlık, öğrenme ve sürekli iyileştirme kültürünü teşvik ederek, hizmet kalitesi girişimlerinin süregelen gelişimini ve uyarlanmasını destekleyebilir.

1.5.4. Ağ yönetimi ve koordinasyon:

Etkili ağ yönetişimi, paydaşların çabalarının ve kaynaklarının uyumlaştırılmasını ve bütünleşmesini sağlamak için güçlü koordinasyon ve yönetim becerileri gerektirmektedir (Klijn & Koppenjan, 2000). Bu, ağ için net amaç ve hedefler belirlemeyi, paydaşlar arasında iletişim ve işbirliğini kolaylaştırmayı, ilerlemeyi izlemeyi ve gerektiğinde geri bildirim ve destek sağlamayı içermektedir. Kalite Başkanlığı söz konusu olduğunda, bu, ağın faaliyetlerini denetlemek ve yönlendirmek için kurumlar arası komiteler, çalışma grupları veya görev güçleri gibi özel ağ yönetim yapılarının kurulmasını içerebilir.

Kalite Direktörlüğü, ağ yönetişimi ilkelerinin kurum içinde etkin bir şekilde uygulanması için çeşitli stratejiler düşünebilir. Kamu hizmeti kalitesini iyileştirmek için ortak bir referans noktası ve ağın faaliyetleri için kılavuz görevi görebilecek ortak amaç ve hedefler belirlenmelidir (Bryson ve diğerleri, 2006). Düzenli iletişim, şeffaflık ve ortak amaç ve hedeflere bağlılığın gösterilmesi yoluyla ağ paydaşları arasında güven ve karşılıklılık geliştirilmelidir (Huxham & Vangen, 2005). Ağ paydaşları arasında bilgi paylaşımını, işbirliğini ve öğrenmeyi kolaylaştırmak için hem resmi hem de gayri resmi iletişim kanalları oluşturulmalıdır (Mandell & Steelman, 2003). Hizmet kalitesinin iyileştirilmesiyle ilgili göstergeleri ve ölçütleri kullanarak ağın performansı düzenli olarak izlenmeli, değerlendirilmeli ve gerektiğinde paydaşlara geri bildirim ve destek sağlanmalıdır (Provan & Milward, 2001).

Sonuç olarak, ağ yönetişimi, Kalite Başkanlığının kamu hizmeti sunumunu iyileştirme çabalarında değerli bir çerçeve sunmaktadır. Başkanlık, kurumlar arası işbirliğini, yerleşmeyi, bilgi paylaşımını ve ağ yönetimini vurgulayarak, hizmet kalitesini iyileştirmenin karmaşık zorluklarını ele almak için çeşitli paydaşların kaynaklarından, bilgilerinden ve uzmanlıklarından daha iyi yararlanabilir. Ağ yönetim stratejilerinin uygulanması yoluyla Kalite Başkanlığı, tüm vatandaşlar için yüksek kaliteli kamu hizmetleri arayışında yenilikçiliği, uyulanabilirliği ve etkinliği teşvik edebilir.

1.6. Çevik Yönetim ve Kalite Başkanlığı

Başlangıçta yazılım endüstrisinde geliştirilen çevik yönetim, projeleri ve kuruluşları daha uyumlu, esnek ve duyarlı bir şekilde yönetme yaklaşımı olarak son yıllarda büyük ilgi görmektedir (Denning, 2018). Çevik yönetim, kamu hizmeti kalitesini iyileştirmenin karmaşık zorluklarını ele almada faydalı olabilecek yinelemeli ilerlemeyi, işlevler arası işbirliğini ve sürekli öğrenme ve iyileştirmeyi vurgulamaktadır (Conforto ve diğerleri, 2016). Kalite Başkanlığı bağlamında, organizasyonun değişen koşullara ve paydaş ihtiyaçlarına yanıt verme ve uyum sağlama yeteneğini geliştirmek için çevik yönetim ilkeleri ve uygulamaları kullanılabilir.

1.6.1. Yinelemeli ve Artımlı Geliştirme

Çevik yönetim, projelerin ve girişimlerin sürekli bir döngüde tamamlanabilecek, gözden geçirilebilecek ve iyileştirilebilecek daha küçük, yönetilebilir görevlere bölüdüğü yinelemeli ve artımlı geliştirme süreçlerinin kullanımını teşvik etmektedir (Rubin, 2012). Kalite Başkanlığı için bu, daha büyük hizmet kalitesi geliştirme projelerini daha küçük görevlere ve kilometre taşlarına bölmeyi, proje yaşam döngüsü boyunca daha sık geri bildirim, ayarlama ve öğrenmeye olanak sağlamayı içerebilir.

1.6.2. İşlevler Arası İşbirliği

Çevik yönetim, ortak amaç ve hedefler üzerinde yakın çalışmak için farklı becerilere, uzmanlığa ve bakış açılarına sahip bireyleri bir araya getirerek işlevler arası işbirliğinin önemini vurgulamaktadır (Larman & Vodde, 2008). Kalite Başkanlığı söz konusu olduğunda, bu, farklı departmanlardan, kurumlardan veya paydaş gruplarından temsilcilerden oluşan çapraz işlevli ekiplerin oluşturulması anlamına gelebilir. Bu, hizmet kalitesini iyileştirme çabalarına farklı bakış açılarının ve uzmanlığın dahil edilmesini sağlamaya yardımcı olabilir.

1.6.3. Sürekli Öğrenme Ve İyileştirme

Çevik yönetim, kuruluşları düzenli olarak gözden geçirme ve ilerlemeyi yansıtmaya, iyileştirme alanlarını belirleme ve plan ve stratejileri gerektiği gibi uyarlamaya vurgu yaparak sürekli öğrenme ve iyileştirme zihniyetini benimsemeye teşvik etmektedir (Sutherland & Schwaber, 2013). Kalite Başkanlığı için bu, başarılarından ve başarısızlıklardan ders çıkarmak ve hizmet kalitesi girişimlerinde sürekli iyileştirmeler yapmak için eylem sonrası incelemeler veya geriye dönük toplantılar gibi düzenli inceleme ve yansıtmaya süreçlerinin uygulanmasını içerebilir.

1.6.4. Esnek ve Uyarlanabilir Planlama

Çevik yönetim, planların ve stratejilerin değişen koşullara ve değişen paydaş ihtiyaçlarına uyum sağlamak için esnek ve uyarlanabilir olması gerektiğini kabul etmektedir (Highsmith, 2009). Bu, Kalite Başkanlığının planlama ve karar verme konusunda daha esnek bir yaklaşım benimsemesini, yeni bilgiler, zorluklar veya fırsatlar ortaya çıktıkça ayarlamaların ve uyarlamaların yapılmasına izin vermesini içerebilir.

Çevik yönetim ilke ve uygulamalarını Kalite Başkanlığı bünyesinde birleştirmek için çeşitli stratejiler dikkate alınabilir. Hizmet kalitesi iyileştirme projelerini, proje yaşam döngüsü boyunca düzenli incelemeler ve ayarlamalarla daha küçük görevlere ve kilometre taşlarına bölmek gerekecektir (Cohn, 2005). Hizmet kalitesini iyileştirme çabalarında farklı bakış açılarını ve uzmanlığı kolaylaştırmak için farklı departmanlardan, kurumlardan veya paydaş gruplarından bireylerden oluşan ekipler oluşturulmalıdır (Larman & Vodde, 2008). Personel ve paydaşlar düzenli olarak gözden geçirmeye ve ilerlemeyi yansıtmaya, iyileştirme alanlarını belirlemeye, plan ve stratejilerde sürekli ayarlamalar yapmaya teşvik edilmelidir (Dingsöyr ve diğerleri, 2012). Yeni bilgilere, zorluklara veya fırsatlara yanıt olarak kolayca ayarlanabilen ve uyarlanabilen planlar ve stratejiler geliştirilmelidir (Highsmith, 2009).

Sonuç olarak, çevik yönetim ilke ve uygulamalarının benimsenmesi, Kalite Başkanlığının kamu hizmeti sunumunu iyileştirme çabalarında önemli faydalar sağlayabilir. Yinelemeli ve artımlı geliştirme, işlevler arası işbirliği, sürekli öğrenme ve iyileştirme ile esnek ve uyarlanabilir planlamayı vurgulayarak Başkanlık, hizmet kalitesinin iyileştirilmesiyle ilgili karmaşık zorlukların ele alınmasında yanıt verebilirliğini, uyarlanabilirliğini ve etkinliğini artırabilir. Kalite Başkanlığı, bu stratejileri uygulayarak, kamu hizmetlerinin yönetiminde daha yenilikçi, esnek ve duyarlı bir yaklaşım geliştirebilir ve sonuç olarak vatandaşlar ve paydaşlar için daha iyi sonuçlara yol açabilir.

1.7. Öğrenen Organizasyon ve Kalite Başkanlığı

Öğrenen organizasyon, Peter Senge (1990) tarafından geliştirilip popüler hale getirilen ve organizasyonlarda sürekli öğrenmenin, adaptasyonun ve gelişimin önemini vurgulayan bir kavramdır. Öğrenen organizasyonlar, karmaşık ve değişen ortamlarda daha iyi gezinmelerini sağlayan bir sorgulama, deney yapma ve bilgi paylaşımı kültürünü teşvik etmektedir (Garvin ve diğerleri, 2008). Kalite Başkanlığı bağlamında, öğrenen bir organizasyonun ilkelerini dahil etmenin, kamu hizmeti kalitesinin iyileştirilmesine yönelik daha duyarlı, yenilikçi ve etkili bir yaklaşım oluşturmaya yardımcı olabileceği ifade edilebilir.

1.7.1. Sistem Düşüncesi

Sistem düşüncesi, bir organizasyonun farklı bileşenleri ve çevreleri arasındaki karşılıklı ilişkileri anlamayı vurgulayan, öğrenen organizasyonların temel bir ilkesidir (Senge, 1990). Kalite Başkanlığı için bir sistem düşüncesi yaklaşımı benimsemek, hizmet kalitesi sorunlarının temel nedenlerini belirlemeye ve altta yatan sistemik faktörleri ele alan daha bütünsel, entegre çözümler geliştirmeye yardımcı olabilir.

1.7.2. Kişisel Ustalık

Kişisel ustalık, öğrenen bir organizasyonda devam eden bireysel öğrenme, büyüme ve gelişme sürecini ifade etmektedir (Senge, 1990). Kuruluş, Kalite Başkanlığı bünyesindeki çalışanlar ve paydaşlar arasında kişisel ustalığı teşvik ederek, hizmet kalitesini iyileştirme çabalarında öğrenme, uyum ve yenilik için genel kapasitesini artırabilir.

1.7.3. Zihinsel Modeller

Öğrenen organizasyonlar, örgütsel öğrenmeyi ve değişimi sınırlayabilen zihinsel modellerin veya derinden benimsenen varsayımların ve inançların incelenmesini ve sorgulanmasını teşvik etmektedir (Senge, 1990). Kalite Başkanlığı için, açık sorgulama ve derinlemesine düşünme kültürünün teşvik edilmesi, hizmet kalitesinin iyileştirilmesini engelleyebilecek önyargıların, varsayımların ve modası geçmiş zihinsel modellerin belirlenmesine ve ele alınmasına yardımcı olabilir.

1.7.4. Paylaşılan Vizyon

Öğrenen bir organizasyonda paylaşılan bir vizyon, bireyleri ve ekipleri ortak amaç ve hedeflere doğru birleştiren ve hizalayan yol gösterici bir ilke olarak hizmet etmektedir (Senge, 1990). Kalite Başkanlığı, çalışanlar ve paydaşlar arasında işbirliği, motivasyon ve bağlılık için bir temel oluşturabilecek hizmet kalitesinin iyileştirilmesi için ortak bir vizyon geliştirmekten yararlanabilir.

1.7.5. Takım Halinde Öğrenme

Öğrenen organizasyonlar, takımlar içinde kolektif öğrenmenin, işbirliğinin ve problem çözmenin önemini vurgulamaktadır (Senge, 1990). Örgüt, Kalite Başkanlığı içinde ekip halinde öğrenmeyi teşvik ederek, hizmet kalitesi sorunlarına daha etkili ve yenilikçi çözümler

geliştirmek için çalışanların ve paydaşların farklı bakış açılarından, uzmanlıklarından ve içgörülerinden yararlanabilir.

Öğrenen organizasyonun ilkelerini Kalite Başkanlığına entegre etmek için çeşitli stratejiler uygulanabilir. Sorunların temel nedenlerini belirlemek ve hizmet kalitesini iyileştirmek üzere entegre çözümler geliştirmek için sistem düşüncesi araçları ve teknikleri kullanılmalıdır (Kim, 1993). Kalite Başkanlığı bünyesindeki çalışanlar ve paydaşlar için devam eden mesleki gelişim, eğitim ve öğrenme fırsatları desteklenmelidir (Garvin ve diğerleri, 2008). Örgüt içindeki zihinsel modellere ve varsayımlara meydan okumak ve bunları iyileştirmek için açık diyalog, sorgulama ve yansıtma kültürü teşvik edilmelidir (Schein, 1993). Hizmet kalitesinin iyileştirilmesi için çalışanları ve paydaşları hizalayan ve birleştiren açık, ilham verici bir vizyon geliştirilmeli ve her alanda iletilmelidir (Senge, 1990). Ekipler içinde ve kurumsal sınırlar arasında işbirliğine dayalı problem çözme, bilgi paylaşımı ve öğrenme teşvik edilmelidir (Edmondson, 2002).

Özetle, öğrenen organizasyon ilkelerinin Kalite Başkanlığına dahil edilmesi, uyum sağlama, yenilik yapma ve kamu hizmeti kalitesini iyileştirme yeteneğini önemli ölçüde artırabilir. Başkanlık, sürekli öğrenme, sorgulama ve işbirliği kültürünü teşvik ederek, hizmet kalitesinin iyileştirilmesiyle ilgili karmaşık zorluklarda daha etkin bir şekilde yol alabilir. Kalite Başkanlığı, bu stratejileri uygulayarak kamu hizmeti yönetimine daha dinamik, uyarlanabilir ve etkili bir yaklaşım yaratabilir.

2. Yöntem

Bu makalenin metodolojisi, Türkiye'de kurulması önerilen Cumhurbaşkanlığı Kalite Başkanlığının teorik çerçevesini oluşturmak için sistematik bir literatür taraması yaklaşımını izlemektedir. Bu yaklaşımla, Türk kamu sektörü bağlamına en uygun ve uygulanabilir ilke ve stratejileri ortaya çıkarmayı amaçlayan çeşitli yönetim teorileri ve kavramları kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. İncelemenin ilk aşaması, Web of Science, JSTOR ve Google Scholar gibi akademik veritabanlarının yanı sıra kamu yönetimi, yönetim ve yönetişime odaklanan akademik dergilerin kapsamlı bir şekilde taranmasını içermektedir. Çeşitli yönetim kavramlarıyla ilgili "iyi yönetişim", "performans yönetimi", "kalite güvencesi", "karmaşıklık teorisi", "ağ yönetişimi", "çevik yönetim", "öğrenen organizasyon" anahtar kelimeleri "kamu sektörü", "kamu yönetimi" ve "Türkiye" gibi terimler ile birlikte araştırılmıştır. Kaynakların seçimi, iyileştirme önerisine uygunluk, güncellik ve bilimsel güvenilirlik açısından değerlendirilmiştir. Sistematik literatür taraması yaklaşımı, incelenmekte olan çeşitli yönetim kavramlarının derinlemesine anlaşılmasına ve bunların Cumhurbaşkanlığı Kalite Başkanlığı bağlamına uygunluğuna olanak sağlamaktadır. Bu farklı kavramları kapsamlı bir teorik çerçeveye entegre eden bu makale, Türk kamu sektöründe kamu hizmet kalitesinin iyileştirilmesine yeni bir bakış açısı sunmaktadır.

3. Sonuç

CHS'nin temel amaçlarından birinin vatandaşlarına hizmet sunmak olduğu düşünüldüğünde, vatandaş odaklılığın başarılı bir kamu yönetimi stratejisinde önemli bir bileşen olması makul görünmektedir. Devlet hizmetlerinden memnun vatandaşların, olağan korku veya endişe olmaksızın hükümetle daima iş birliği içinde olmaları beklenebilir. Vatandaş odaklı bir bürokrasi altında, insanların bir kamu kurumuyla daha mutlu şekilde iletişim içerisinde olacağı tahmin edilebilir.

CHS'de bir Kalite Başkanlığı organizasyonu oluşturmanın ilk adımı kaliteye olan bağlılığın benimsenmesidir. İkincisi, dikkatle tanımlanmış kavşakları ve sorumlulukları olan, açıkça tasarlanmış bir kalite yönetim yapısının geliştirilmesidir.

CHS ile birlikte Türkiye'de bir ulusal kalite hareketi de başlatılmalı ve kalite tabana yayılmalıdır. Stratejik kalite hedeflerinin belirlenmesi ile birlikte yürütülecek faaliyetlerin

koordinasyonunun tek elden yürütülmesi çok önemlidir. Bu nedenle bu makalenin ortaya çıkış nedeni CHS için iyileştirme önerisi olarak Cumhurbaşkanlığı Kalite Başkanlığı kurulmasıdır. CKB, öngörüldüğü üzere stratejik bir fonksiyon olarak CHS içerisinde yerini alacaktır.

Sonuç olarak, bu makale iyi yönetim, performans yönetimi, kalite güvencesi, karmaşıklık teorisi, ağ yönetimi, çevik yönetim ve öğrenen organizasyon ilkeleri gibi çeşitli yönetim yaklaşımlarını entegre ederek Türkiye'deki Kalite Başkanlığı için yeni bir teorik çerçeve geliştirmektedir. Önerilen çerçeve, 21. yüzyılda kamu sektörü kuruluşlarının karşılaştığı karmaşık zorlukların yönetilmesine yönelik kapsamlı, uyarlanabilir ve yenilikçi bir yaklaşım sunarak kamu hizmeti kalitesinin iyileştirilmesine ilişkin mevcut alanyazına katkıda bulunmaktadır.

Bu çerçevenin teorik katkıları, kamu sektörü kuruluşlarında hizmet kalitesini etkileyen faktörlerin bütüncül bir şekilde anlaşılmasını sağlayarak, farklı yönetim perspektiflerini ve yaklaşımlarını birleştirme becerisinde yatmaktadır. Başkanlık, iyi yönetim ilkelerini bünyesine katarak, faaliyetlerinde şeffaflık, hesap verebilirlik ve hukukun üstünlüğünü sağlayarak bir güven ve meşruiyet temeli geliştirebilir. Performans yönetimi uygulamaları, Başkanlığın net hedefler belirlemesine, ilerlemeyi ölçmesine ve hizmet sunumunu sürekli iyileştirmesine olanak tanırken, kalite güvence mekanizmaları sunulan kamu hizmetlerinin standartlarının korunmasına ve geliştirilmesine yardımcı olmaktadır.

Ayrıca çerçeve, kamu hizmeti sunumunun dinamik ve belirsiz doğasına yanıt vermede uyarlanabilirliğin, esnekliğin ve yeniliğin önemini vurgulamaktadır. Başkanlık, karmaşıklık teorisi, ağ yönetimi, çevik yönetim ve öğrenen organizasyon ilkelerini benimseyerek, hizmet sunumuna daha duyarlı ve uyarlanabilir bir yaklaşım geliştirerek kuruluşun değişen koşullara ve paydaş ihtiyaçlarına hızla yanıt vermesini sağlayabilmektedir.

Pratik açıdan bakıldığında, Türkiye'de Kalite Başkanlığı kurulması ve bu çerçevenin bünyesinde uygulanması birkaç önemli sonuca yol açabilir. Başkanlık, iyi yönetim, performans yönetimi ve kalite güvence uygulamalarını etkin bir şekilde entegre ederek, yüksek kaliteli kamu hizmetleri sunmak için güçlü bir temel oluşturabilir. Karmaşıklık teorisinin, ağ yönetiminin, çevik yönetimin ve öğrenen organizasyon ilkelerinin benimsenmesi, sürekli öğrenme, yenilikçilik ve iyileştirme kültürünü teşvik ederek, Başkanlığın kamu hizmeti kalitesinin iyileştirilmesiyle ilgili karmaşık zorlukların üstesinden gelme kapasitesini daha da artırabilir. Ayrıca pratikte CKB uzun vadeli stratejik kalite planları ile birlikte tavandan tabana ulusal kalite eğitimlerini de planlayacaktır. CKB aynı zamanda "Türkiye Kalite Modeli" çalışmaları yaparak yerli ve milli bir modelin kamu kurumlarından özel sektöre kadar her yerde kullanılması için çalışmalar başlatacaktır. "Türkiye Kalite Ödülleri" ile aynı zamanda ülke çapında ve uluslararası arenada kalitenin ödüllendirilmesi sağlanacak, kalite daima teşvik edilecektir.

Özet olarak, Türkiye'de Kalite Başkanlığı için önerilen teorik çerçeve, hem vatandaşlara hem de paydaşlara fayda sağlayabilecek, kamu hizmeti kalitesinin iyileştirilmesine yönelik kapsamlı, uyarlanabilir ve yenilikçi bir yaklaşım sunmaktadır. Başkanlık, bu ilkeleri etkin bir şekilde uygulayarak, Türkiye'de daha verimli, etkili ve duyarlı bir kamu sektörünü teşvik ederek yüksek kaliteli kamu hizmetleri sunma kapasitesini artırabilir.

Yazar Katkı Oranı (Author Contributions): Hasan ÖZKAN (%100)

Yazarın Etik Sorumlulukları (Ethical Responsibilities of Authors): Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Çıkar Çatışması (Conflicts of Interest): Çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

İntihal Denetimi (Plagiarism Checking): Bu çalışma intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Agranoff, R., & McGuire, M. (2001). "Big Questions in Public Network Management Research". *Journal of Public Administration Research and Theory*, 11(3): 295-326.
- Aguinis, H. (2009). *Performance Management*. Pearson Prentice Hall.
- Alesina, A., & Glaeser, E. (2004). *Fighting Poverty in The US and Europe: A World of Difference*. Oxford University Press.
- Alesina, A., & Weder, B. (2002). "Do Corrupt Governments Receive Less Foreign Aid?". *American Economic Review*, 92(4): 1126-1137.
- Anderson, P. (1999). "Perspective: Complexity Theory and Organization Science". *Organization Science*, 10(3): 216-232.
- Andrews, M. (2010). "Good Government Means Different Things in Different Countries". *Governance*, 23(1): 7-35.
- Ansell, C., & Gash, A. (2008). "Collaborative Governance in Theory And Practice". *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4): 543-571.
- Armstrong, M., & Baron, A. (1998). *Performance Management: The New Realities*. Institute of Personnel and Development.
- Behn, R. D. (1995). "The Big Questions of Public Management". *Public Administration Review*, 55(4): 313-324.
- Behn, R. D. (2003). "Why Measure Performance? Different Purposes Require Different Measures". *Public Administration Review*, 63(5): 586-606.
- Besley, T., & Persson, T. (2010). "State Capacity, Conflict, and Development". *Econometrica*, 78(1): 1-34.
- Bouckaert, G. (1993). "Measurement and Meaningful Management". *Public Productivity & Management Review*, 17(1): 31-43.
- Bouckaert, G., & Halligan, J. (2008). *Managing Performance: International Comparisons*. Routledge.
- Bovaird, T. (2014). "Attributing Outcomes to Social Policy Interventions—'Gold Standard' or 'Fool's Gold' in Public Policy and Management?". *Social Policy & Administration*, 48(1): 1-23.
- Bovaird, T., & Löffler, E. (2003). "Evaluating the Quality of Public Governance: Indicators, Models and Methodologies". *International Review of Administrative Sciences*, 69(3): 313-328.
- Bovens, M. (2007). "Analysing and Assessing Accountability: A Conceptual Framework". *European Law Journal*, 13(4): 447-468.
- Bovens, M., Goodin, R. E., & Schillemans, T. (2008). "Public Accountability". In M. Bovens, R. E. Goodin, & T. Schillemans (Eds.), *The Oxford Handbook of Public Accountability* (pp. 1-20). Oxford University Press.
- Boyne, G. A., Farrell, C., Law, J., Powell, M., & Walker, R. M. (2003). *Evaluating Public Management Reforms: Principles and Practice*. Buckingham: Open University Press.
- Brinkerhoff, D. W., & Brinkerhoff, J. M. (2015). "Public Sector Management Reform in Developing Countries : Perspectives Beyond NPM Orthodoxy". *Public Administration and Development*, 35(4), 222-237.

- Brown, K., & Osborne, S. P. (2005). *Managing Change and Innovation in Public Service Organizations*. Routledge.
- Bryson, J. M., Crosby, B. C., & Stone, M. M. (2006). "The Design and Implementation of Cross-Sector Collaborations: Propositions From The Literature". *Public Administration Review*, 66: 44-55.
- Carothers, T. (1998). "The Rule of Law Revival". *Foreign Affairs*, 77(2): 95-106.
- Chiarini, A. & Bracci, E. (2013). "Implementing Lean Six Sigma in Healthcare: Issues from Italy". *Public Money & Management*, 33(5): 361-368.
- Cohn, M. (2005). *Agile Estimating and Planning*. Pearson Education.
- Conforto, E. C., Amaral, D. C., da Silva, S. L., Di Felippo, A., & Kamikawachi, D. S. L. (2016). "The Agility Construct on Project Management Theory". *International Journal of Project Management*, 34(4): 660-674.
- Cornwall, A. (2008). "Unpacking 'Participation': Models, Meanings and Practices". *Community Development Journal*, 43(3): 269-283.
- De Bruijn, H. (2007). *Managing Performance in The Public Sector*. Routledge.
- Denhardt, R. B., & Denhardt, J. V. (2003). "The New Public Service: An Approach to Reform". *International Review of Public Administration*, 8(1): 3-10.
- Denning, S. (2018). *The Age of Agile: How Smart Companies Are Transforming The Way Work Gets Done*. Amacom.
- Dingsøyr, T., Nerur, S., Balijepally, V., & Moe, N. B. (2012). "A Decade of Agile Methodologies: Towards Explaining Agile Software Development". *Journal of Systems and Software*, 85(6): 1213-1221.
- Dubnick, M. J. (2005). "Accountability and The Promise of Performance: In Search of The Mechanisms". *Public Performance & Management Review*, 28(3): 376-417.
- Edmondson, A. C. (2002). "The Local and Variegated Nature of Learning in Organizations: A Group-Level Perspective". *Organization Science*, 13(2): 128-146.
- Ferlie, E., & Ongaro, E. (2015). *Strategic Management in Public Services Organizations: Concepts, Schools, and Contemporary Issues*. Routledge.
- Folke, C., Carpenter, S. R., Walker, B., Scheffer, M., Chapin, T., & Rockström, J. (2010). "Resilience Thinking: Integrating Resilience, Adaptability and Transformability". *Ecology and Society*, 15(4): 20.
- Franco-Santos, M., Lucianetti, L., & Bourne, M. (2012). "Contemporary Performance Measurement Systems: A Review of Their Consequences And A Framework For Research". *Management Accounting Research*, 23(2): 79-119.
- Fung, A. (2006). "Varieties of Participation in Complex Governance". *Public Administration Review*, 66(s1): 66-75.
- Garvin, D. A., Edmondson, A. C., & Gino, F. (2008). "Is Yours A Learning Organization?". *Harvard Business Review*, 86(3): 109.
- Gaventa, J., & Barrett, G. (2012). "Mapping The Outcomes of Citizen Engagement". *World Development*, 40(12): 2399-2410.
- Goldsmith, S., & Eggers, W. D. (2004). *Governing By Network: The New Shape of The Public Sector*. Brookings Institution Press.

- Goldstein, J. (1999). "Emergence As A Construct: History And Issues". *Emergence*, 1(1): 49-72.
- Grindle, M. S. (2004). "Good Enough Governance: Poverty Reduction and Reform in Developing Countries". *Governance*, 17(4): 525-548.
- Güler, T. (2018). "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Kamu Yönetimine Etkileri". *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (39): 299-322. DOI: 10.31795/baunsobed.443821
- Hatry, H. P. (2006). *Performance Measurement: Getting Results*. Urban Institute Press.
- Highsmith, J. (2009). *Agile Project Management: Creating Innovative Products*. Pearson Education.
- Holland, J. H. (1995). *Hidden Order: How Adaptation Builds Complexity*. Addison Wesley Longman Publishing Co., Inc.
- Holland, J. H. (2006). "Studying Complex Adaptive Systems". *Journal of Systems Science and Complexity*, 19: 1-8.
- Hollyer, J. R., Rosendorff, B. P., & Vreeland, J. R. (2011). "Democracy and Transparency". *The Journal of Politics*, 73(4): 1191-1205.
- Huxham, C., & Vangen, S. (2005). *Managing to Collaborate: The Theory and Practice of Collaborative Advantage*. Routledge.
- Jabbara, J. G., & Dwivedi, O. P. (2004). "Globalization, Governance, and Administrative Culture". *International Journal of Public Administration*, 27(13-14): 1049-1065.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). *The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action*. Harvard Business School Press.
- Kettl, D. F. (1997). "The Global Revolution in Public Management: Driving Themes, Missing Links". *Journal of Policy Analysis and Management: The Journal of the Association for Public Policy Analysis and Management*, 16(3): 446-462.
- Kim, D. H. (1993). "The Link between Individual and Organizational Learning". *Sloan Management Review*, 35(1): 37-50.
- Kitchin, R. (2014). *The Data Revolution: Big Data, Open Data, Data Infrastructures And Their Consequences*. Sage.
- Klijn, E. H. (2008). "Complexity Theory and Public Administration: What's New?" *Public Management Review*, 10(3): 299-317.
- Klijn, E. H., & Koppenjan, J. F. (2000). "Public Management And Policy Networks: Foundations Of A Network Approach To Governance". *Public Management an International Journal of Research and Theory*, 2(2): 135-158.
- Larman, C., & Vodde, B. (2008). *Scaling Lean & Agile Development: Thinking and Organizational Tools for Large-Scale Scrum*. Pearson Education.
- Mandell, M., & Steelman, T. (2003). "Understanding What Can Be Accomplished Through Interorganizational Innovations The Importance of Typologies, Context and Management Strategies". *Public Management Review*, 5(2): 197-224.
- Mansuri, G., & Rao, V. (2004). "Community-Based And -Driven Development: A Critical Review". *The World Bank Research Observer*, 19(1): 1-39.
- McLaughlin, C. P., & Kaluzny, A. D. (2004). *Continuous Quality Improvement in Health Care: Theory, Implementation, and Applications*. Jones & Bartlett Learning.

- Mitchell, M. (2009). *Complexity: A Guided Tour*. Oxford university press.
- Moulin, M. (2002). *Delivering Excellence in Health and Social Care*. Buckingham: Open University Press.
- Moynihan, D. P., & Pandey, S. K. (2010). “The Big Question for Performance Management: Why Do Managers Use Performance Information?” *Journal of Public Administration Research and Theory*, 20(4): 849-866.
- Nacak, O. (2020). “Parlamentar ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemlerinden Hareketle Bakan ve Bakanlıkların Karşılaştırmalı Analizi”. *Journal of Management and Economics Research*, 18 (1): 138-157. DOI: 10.11611/yead.678462
- North, D. C. (1990). *Institutions, Institutional Change, and Economic Performance*. Cambridge University Press.
- Ostrom, E. (2009). “A General Framework For Analyzing Sustainability of Social-Ecological Systems”. *Science*, 325(5939): 419-422.
- Pande, P. S., Neuman, R. P., & Cavanagh, R. R. (2014). *Six Sigma Way: How to Maximize The Impact of Your Change and Improvement Efforts*. 2nd ed. New York: McGraw-Hill Education. <https://www.accessengineeringlibrary.com/content/book/9780071497329>
- Pierre, J., & Peters, B. G. (2000). *Governance, Politics, and The State*. St. Martin's Press.
- Poister, T. H. (2008). *Measuring Performance in Public and Nonprofit Organizations*. Jossey-Bass.
- Pollitt, C. (1993). *Managerialism and The Public Services: Cuts or Cultural Change in The 1990s?*. Blackwell Publishers.
- Pollitt, C., & Bouckaert, G. (2017). *Public Management Reform: A Comparative Analysis- Into the Age of Austerity*. Oxford University Press.
- Powell, T. C. (1995). “Total Quality Management as Competitive Advantage: A Review and Empirical Study”. *Strategic Management Journal*, 16(1): 15-37.
- Provan, K. G., & Kenis, P. (2008). “Modes of Network Governance: Structure, Management, and Effectiveness”. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(2): 229-252.
- Provan, K. G., & Milward, H. B. (2001). “Do Networks Really Work? A Framework For Evaluating Public-Sector Organizational Networks”. *Public Administration Review*, 61(4): 414-423.
- Radin, B. A. (2006). *Challenging the Performance Movement: Accountability, Complexity, and Democratic Values*. Georgetown University Press.
- Radnor, Z. J., & Barnes, D. (2007). “Historical Analysis of Performance Measurement and Management in Operations Management”. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 56(5/6): 384-396.
- Rihani, S. (2002). *Complex Systems Theory and Development Practice: Understanding Non-Linear Realities*. Zed Books.
- Rubin, K. S. (2012). *Essential Scrum: A Practical Guide to The Most Popular Agile Process*. Addison-Wesley.
- Schein, E. H. (1993). “On Dialogue, Culture, and Organizational Learning”. *Organizational Dynamics*, 22(2): 40-52.
- Senge, P. (1990). *The Fifth Discipline*. Currency Doubleday. New York.

- Senge, P. M. (1990). *The Fifth Discipline: The Art and Practice of The Learning Organization*. Doubleday.
- Sørensen, E., & Torfing, J. (2005). "The Democratic Anchorage of Governance Networks". *Scandinavian Political Studies*, 28(3): 195-218.
- Sutherland, J., & Schwaber, K. (2013). "The Scrum Guide". *The Definitive Guide to Scrum: The Rules of The Game*. *Scrum.org*, 268, 19.
- Swiss, J. E. (1992). "Adapting Total Quality Management (TQM) to Government". *Public Administration Review*, 356-362.
- Uhl-Bien, M., Marion, R., & McKelvey, B. (2007). "Complexity Leadership Theory: Shifting Leadership From The Industrial Age to The Knowledge Era". *The Leadership Quarterly*, 18(4): 298-318.
- Van de Walle, S., & Bouckaert, G. (2003). "Public Service Performance and Trust in Government: The Problem of Causality". *International Journal of Public Administration*, 26(8-9), 891-913.
- Van Dooren, W., Bouckaert, G., & Halligan, J. (2010). *Performance Management in The Public Sector*. Routledge.
- Weick, K. E., & Sutcliffe, K. M. (2007). *Managing The Unexpected: Resilient Performance in an Age of Uncertainty*. John Wiley & Sons.
- Yılmaz, V. & Yıldız, M. Ş. (2022). "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi Üzerine Tartışmalar ve Yeni Sistemin Etkileri". *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6 (2): 507-532. doi: 10.33399/biibfad.1133083

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

ANALYSIS OF THE PERCEPTION OF THE 21ST CENTURY SKILLS IN TERMS OF DIVERSE VARIABLES: A STUDY ON VOCATIONAL SCHOOL STUDENTS

Bahar DOĞRAMACI YALÇIN*, Erkan BİLGE**

*Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, Lüleburgaz Meslek Yüksekokulu, İnsan Kaynakları Programı, bahardogramaciyalcin@klu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9463-6231

**Öğretim Görevlisi, Kırklareli Üniversitesi, Lüleburgaz Meslek Yüksekokulu, İnsan Kaynakları Programı, erkanbilge@klu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3422-2341

MAKALE BİLGİSİ	ÖZ
<p>Gönderilme Tarihi 26.07.2024</p> <p>Revizyon Tarihi 02.09.2024</p> <p>Kabul Tarihi 19.10.2024</p> <p>Makale Kategorisi Araştırma Makalesi</p> <p>JEL Kodları E24 J24 O15</p>	<p>Bu çalışmada 21. yüzyıl becerileri algısının sınıf, cinsiyet, ailede girişimci olup olmadığı, istenilen bölümde okunup okunmadığı, çevrimiçi (online) eğitimin kişinin ilgisini çekip çekmediği, yaş, 7-19 yaş arası kişinin nasıl bir yerde yetiştiği, kaçınıcı çocuk olduğu, kaç kardeş olduğu, 7-19 yaş arası anne-baba tutumu, hangi tür liseden mezun olduğu, Lüleburgaz Meslek Yüksekokulu'nda hangi bölümde olduğu değişkenleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmak istenmiştir. Araştırmanın evrenini Kırklareli Üniversitesi Lüleburgaz Meslek Yüksekokulu'nda 2023-2024 yılı güz döneminde yüz yüze eğitimde görünen 25 yaş altındaki toplam 1880 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 297 kişiden oluşturmaktadır. Araştırmada 21. Yüzyıl becerileri algısını ölçmek amacıyla Çevik ve Şentürk tarafından geliştirilen Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. Anahtar Kelimeler: 21. Yüzyıl Becerileri, Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı, Kariyer Bilinci, Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri, Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri</p>

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p>Received 26.07.2024</p> <p>Revized 02.09.2024</p> <p>Accepted 19.10.2024</p> <p>Article Classification: Research Article</p> <p>JEL Codes E24 J24 O15</p>	<p>This article, which presents a new theoretical framework for the Directorate of Quality; It is thought that by prioritizing the concepts of good governance, performance management, quality assurance, complexity theory, network governance, agile management and learning organization, it will support Türkiye's ability to respond to the complex challenges of the 21st century with quality government services. From a practical point of view, the establishment of the Quality Directorate in Türkiye and the implementation of this framework can increase the capacity to provide high quality public services. This framework offers an approach that can benefit citizens and other stakeholders. It is stated that the Directorate of Quality can promote a more efficient, effective and responsive public sector by effectively applying these principles.</p> <p>Keywords: 21st Century Skills, Information and Technology Literacy, Career Awareness, Entrepreneurship and Innovation Skills, Social Responsibility and Leadership Skills</p>

Atıf (Citation): Doğramacı Yalçın, B. & Bilge, E. (2024). "21. Yüzyıl Becerileri Algısının Çeşitli Değişkenler Açısından Analizi: Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma", *Kapanaltı Dergisi*, (6): 18-52

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Giriş

Türk Dil Kurumu'na göre beceri; "Kişinin yatkınlık ve öğrenime bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneği; maharet" olarak tanımlanmaktadır

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK
YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

(<https://sozluk.gov.tr/>). İnsanlık tarihindeki dönemlere bakıldığında her dönemin kendi şartlarının kendi ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçları karşılama becerilerini belirlediği görülmektedir. Örneğin avcılık ve toplayıcılık döneminde ihtiyaç duyulan beceri ile tarım döneminde ihtiyaç duyulan beceri farklılık göstermektedir. Birinde avlanmak için ihtiyaç duyulan beceri mızrak yapıp kullanabilmekten diğerinde toprağı ekip biçmek o dönem için gereken bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak yıllar itibariyle dönemler değiştikçe ihtiyaç duyulan becerilerin de giderek farklılaştığı görülmektedir (Nalbantoğlu, 2021, s.21).

Tarih boyunca birçok devrimden bahsedilmektedir. Devrimlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan faktörlerin de yeni teknolojilerin ve dünyayı yeni algılama biçimlerinin ekonomik sistemlerde ve toplumsal yapılarda derin bir değişimi başlatması olduğu söylenebilir (Schwab, 2016, s.15). Dönemin özelliğine göre insanlardan beklenen beceri açısından bakıldığında sanayi devrimi öncesi ve hemen sonrası arasında çok büyük bir fark olmadığı anlaşılmaktadır. Sanayi devriminden önceki dönemde atölye çalışanlarının sanayi devriminden sonra da nitelikleri olmasa dahi üretime katkı sağladıkları, bunu gerçekleştirirken de bu çalışanlardan farklı bir beceri veya yetkinliğe sahip olmaları beklenmediği bilinmektedir (Nalbantoğlu, 2021, s. 21). Diğer taraftan 20. yüzyılda da bilgiye ulaşmanın oldukça zor olduğu bilinmektedir. Bu nedenle bilgiyi basit becerilerle kazanan, öğrenen ve ezberleyen bireylerin yetiştirilmesi o dönem için önem arz etmektedir (Çevik ve Şentürk, 2019, s. 12). 1920 ve 1980’lerde gerçekleşen otomasyon durumlarında işsiz kalan bireylerin düşük vasıflı işlerden bir diğerine geçiş yapabildiği görülmektedir. Örneğin 1920’lerde bir toprak işçisinin tarım alanındaki makineleşme sonucu işten çıkarılması halinde bu işçinin traktör imal eden bir traktör fabrikasında iş bulabilmesi mümkün görünmektedir. Benzer şekilde 1980’lerde işsiz bir fabrika işçisinin de süpermarkette kasiyer olarak iş bulabilmesi de bu duruma örnek olarak verilebilir (Harari, 2018, s. 44).

Günümüzün sosyoekonomik iklimi, çocukların ve gençlerin geleceğini etkileyen yeni zorluklar getirmektedir. Eğitime erişimin büyük oranda iyileşme göstermesine rağmen, iyi bir eğitim artık bir iş güvencesi sağlamaktan uzak görünmektedir (OECD, 2015, s. 17). 21. yüzyılda bilginin ezberlenmesi önemini kaybetmekle birlikte teknolojik gelişmeler sayesinde her türlü bilgiye ulaşmak da kolaylaşmıştır. Bu nedenle artık bireylerden beklenen, yapılandırmacı bir yaklaşımla edindikleri bilgilerin doğruluğunu sorgulamaları, var olan bilgilerden elde edilen bilgilerle değişim ve dönüşüm gerçekleştirmeleridir. Ayrıca günümüzde bireylerin üst düzey becerilerle donatılması büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla analitik düşünme, işbirlikçi çalışma, etkili iletişim, liderlik, bilim-teknoloji-mühendislik-matematik (STEM), dil okuryazarlığı, inisiyatif alma ve girişimcilik gibi becerilere sahip bireylerin yetiştirilmesi oldukça önemlidir. Bu noktada farklı kurum, kuruluş ve bilim insanları, öğrencilerin çağın ihtiyaç duyduğu insani niteliklerin belirlediği 21. yüzyıl yetenek becerileri doğrultusunda yetiştirilmesinde yol gösterici rol üstlenmektedir (Çevik ve Şentürk, 2019, s. 12).

Öğrencilerin başarı gösterebilmesi için eğitimcilerin, politikacıların ve iş dünyasının liderlerinin üzerinde görüş birliğine vardıkları bir nokta bulunmaktadır. O da öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerine sahip olmaları noktasıdır. İçinde bulunduğumuz dönem bu becerilerin devrim niteliğinde yeni ve farklı yetenekleri kapsamaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki söz konusu beceriler çok da yeni değildir. Problem çözmenin, eleştirel düşünmenin insanlık tarihinde her zaman yer aldığı bilinmektedir. Bu becerilerin her zaman olduğunun göstergelerine ilk icatlar, tarıma geçiş, aşının bulunması, kara ve denizlerin keşfi vb. örnek olarak verilebilir. Benzer şekilde bilgi okuryazarlığı ve küresel farkındalık kavramlarının da yeni olmadığı bir gerçektir (Rotherham ve Willingham, 2010: 17’den akt.: Nalbantoğlu, 2021:

21). Ancak becerilerin ön plana çıkması nüfus artışının ve sanayinin tüm dünyaya yayılarak rekabeti oluşturmasıyla birlikte gerçekleşmiştir (Nalbantoğlu, 2021, s. 21).

21. yüzyılda siyasi, ekonomik, toplumsal ve teknolojik gelişmeler nedeniyle emek piyasasında farklı beklentilerin olduğu görülmekte ve bu gelişmelerin yansıması olarak bireylerden de bu yönde gelişimleri talep edilmektedir. Bu değişimlerden her alan etkilendiği için bireylere bu değişimleri kazandırmak amacıyla onların sahip oldukları bilgi ve yeterliliklerinde bazı değişimlerin yapılması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır (Harari 2018'den akt. Cansoy, 2018, s. 3114). Dolayısıyla bu yüzyılda gereksinim duyulan ve geliştirilen beceriler 21. yüzyıl becerileri olarak tanımlanabilir (Çevik ve Şentürk, 2019, s. 12-13).

21. yüzyıl becerilerinin çok eski kavramlar olmadığı ancak 21. yüzyılın koşullarının geçmiş yüzyıllardan birçok konuda farklı olduğu görülmektedir. Bu yüzyılda emek piyasası içinde yer alabilmek için evrensel diyebileceğimiz bu becerilerin öğrencilerde artırılması gerekmektedir. Bu çalışmada 21. yüzyıl becerileri algısı bazı değişkenler açısından analiz edilecektir. Bu değişkenler; yaş, cinsiyet, 7-19 yaş arasında kişinin yetiştiği yer, kaçınıcı çocuk ve kaç kardeş bulunduğu, ailede girişimci olup olmadığı, 7-19 yaş arası anne ve baba tutumu, hangi tür liseden mezun bulunduğu, istenilen bir bölümde bulunup bulunulmadığı, çevrimiçi (online) eğitimin ilgisini çekip çekmediğidir. 21. yüzyıl becerileri algısının birçok değişken açısından analiz edilmesi öğrencilerin bu becerilere sahip olmasında yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Öğrencinin okul hayatı kadar aile hayatının da değişken olarak alındığı bu çalışmada 21. yüzyıl becerilerinin sadece okul eğitimi ile elde edilebilecek beceriler olmadığının göstergesi olarak değerlendirilebilir.

21. yüzyıl becerileri ile ilgili olarak alan yazın incelendiğinde YÖK Tez Merkezinin (2024) verilerine göre 21. yüzyıl becerileri ile ilgili 310 yüksek lisans tezi ve 81 doktora tezi bulunmaktadır. Ebscohost (2024) veri tabanında "21st century skills" olarak yapılan aramada akademik dergilerde tam metin olarak yayınlanan 977 makalenin yer aldığı görülmektedir. Web of Science (2024) veri tabanında ise "21st century skills" olarak gerçekleştirilen bütün alanlarda yapılan aramada 3937 makale olduğu tespit edilmiştir.

1.Kuramsal Çerçeve

Literatürde 21. yüzyıl becerilerinin bazı bilim adamları, çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından farklı alt kategorilerde sınıflandırıldığı görülmektedir (Çevik ve Şentürk, 2019, s. 13). Literatür, farklı organizasyonlar tarafından geliştirilen ve kullanılan kuramsal çerçeveler ve sınıflandırmaların çoğunda çerçeveye özgü terminoloji, tanımlama ve sınıflandırma yaklaşımının kullanıldığını ve 21. yüzyıl becerilerinin farklı perspektiflerden (iş dünyası, ulusal ve uluslararası politikalar, farklı eğitim seviyeleri ve yapıları vb.) ele alındığını göstermiştir. (Larson & Miller, 2011; Suto & Eccles, 2014'ten akt.: Türel vd., 2023: 3). Bu sınıflandırmalar; "21. Yüzyıl Becerileri Ortaklığı" (Arslan, 2020, s. 555), "Metiri Grubu ve Orta Kuzey Bölgesel Eğitim Laboratuvarı'nın (NCREL) (Cingöz, 2023, s. 9) "OECD Beceriler Çerçevesi", "ATSC21 Beceriler Çerçevesi", "NRC Beceriler Çerçevesi", , "AACU Beceriler Çerçevesi", "ISTE Beceriler Çerçevesi", "Iowa Beceriler Çerçevesi" ve "Türkiye Yeterlikler Çerçevesi" olarak sıralanabilir (Cansoy, 2018, s. 3115-3116). Bu kısımda 21. yüzyıl becerileri için geliştirilen çerçevelere değinilecektir.

-21. Yüzyıl Becerileri Ortaklığı: 21. Yüzyıl Becerileri Ortaklığı (Partnership for 21st Century Skills), P21 sınıflandırmasıdır. Bu sınıflandırma, Apple, Dell, Cisco, Microsoft, Milli Eğitim Derneği gibi kuruluşlar sponsorluğunda gerçekleştirilmiştir. Ulusal bir organizasyon olan P21 sınıflandırması, ABD hükümeti tarafından 21. yüzyıl hazırlığını ABD'de K-12 eğitiminin

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK
YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

merkezinde bulunması gayesiyle yürütülmüştür (Voogt ve Roblin 2010; 5; Kylonen, 2012, 6'dan akt. Arslan, 2020, s. 555).

-Metiri Grubu ve Orta Kuzey Bölgesel Eğitim Laboratuvarı'nın (NCREL) 21. Yüzyıl Becerileri Çerçevesi: Kuzey Merkez Bölge Eğitim Laboratuvarı'nın (NCREL) "enGauge", öğrenci öğrenimi için teknolojinin etkili kullanımında kritik olan altı temel koşulu veya sistem genelindeki faktörleri tanımlayan Web tabanlı bir çerçevedir (Lemke, 2002, s. 1). EnGague çerçevesinin gerektirdiği becerilere yönelik içerik kapsamında; Dijital Çağ Okuryazarlığı, Yaratıcı Düşünme, Etkili İletişim ve Yüksek Verimlilik bulunmaktadır (Lemke, 2002'den akt. Cingöz, 2023: 9).

-OECD Beceriler Çerçevesi: 1997'nin sonlarında, OECD tarafından temel yeterliliklerin tanımlanmasını bilgilendirmek, uluslararası değerlendirmeleri güçlendirmek ve eğitim sistemleri ve yaşam boyu öğrenme için genel hedefleri tanımlamaya yardımcı olmak amacıyla DeSeCo Projesi (Yeterliliklerin Tanımlanması ve Seçimi: Teorik ve Kavramsal Temeller kısaltması) başlatılmıştır. Bu proje, günümüz dünyasının çok çeşitli zorluklarıyla başa çıkmak için hangi temel yeterliliklerin gerekli olduğuna dair tutarlı ve yaygın olarak paylaşılan bir analiz üretmek için çok çeşitli uzman ve paydaş görüşlerini bir araya getirmek üzere tasarlanmıştır. Bütünsel bir yeterlilik modeline dayanan üç temel yeterlilik kategorisi - sosyal olarak heterojen gruplarda etkileşimde bulunma, özerk hareket etme ve araçları etkileşimli olarak kullanma - DeSeCo'nun kapsamlı kavramsal çerçevesinin temel bir ögesini oluşturmaktadır (<https://www.deseco.ch/bfs/deseco/en/index.html>).

-ATSC21 Beceriler Çerçevesi: Bu çerçeve, Cisco, Intel ve Microsoft tarafından desteklenen uluslararası bir projenin parçası olarak geliştirilmiştir. Bu proje, sınıfta kullanılacak yenilikçi değerlendirme görevlerinin tasarımı için 21. yüzyıl yeterliliklerinin net operasyonel tanımlarını sağlamayı amaçlamaktadır (Binkley ve diğerleri 2010, Csapo ve diğerleri 2010, Darling-Hammond 2010, Scardamalia ve diğerleri 2010, Wilson ve diğerleri 2010'dan akt. Voogt, Roblin , 2012, s. 302-303).

-NRC Beceriler Çerçevesi: Ulusal Araştırma Konseyi (NRC), günümüzde eğitimde 21. yüzyıl becerileri sorununu ele almak için bir dizi etkinlik yürütmüştür. Ekim 2005'te NRC tarafından bu becerileri geliştirmede K-12 eğitiminin rolünü araştırmayı amaçlayan bir planlama toplantısı düzenlenmiştir. Katılımcılar, aşağıdaki soruları belirleyerek bunların daha fazla araştırılmasını teşvik etmişlerdir. Bu sorular aşağıda belirtilmektedir.

1. 21. yüzyıl becerilerinin bireysel ve toplumsal refahla birleştirilmesini destekleyen bir kanıt grubu var mı?
2. 21. yüzyıl becerilerini bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik (STEM) eğitimi yoluyla öğretmek için etkili modellere dair kanıtlarımız var mı?
3. 21. yüzyıl becerilerini nasıl değerlendirebiliriz?

2007 ve 2009 yıllarındaki çalıştaylar sonucunda uyum sağlama, karmaşık iletişim ve sosyal beceriler, rutin olmayan problem çözme, öz yönetim ve öz gelişim ve sistem düşüncesi gibi beş geniş beceri belirlendi ve tanımlanmıştır (NRC, 2011, s. viii).

-AACU Beceriler Çerçevesi: AACU, 2007 yılında Amerikan Kolejler ve Üniversiteler Birliği (American Association of Colleges and Universities) tarafından geliştirilmiştir. AACU, 21. yüzyıl yükseköğretim mezunlarının ulaşması gereken becerileri tanımlayan bir çerçevedir. AACU, üniversite düzeyinde temel öğrenme çıktıklarına P21 çerçevesine ek olarak "İnsanın Kültürel Bilgisi" bölümünü eklemektedir. Bu çerçeve, yükseköğrenimin uzun zamandan beri öğrenenlere benimsetmeye çaba gösterdiği, aynı zamanda aydın bir yetenek olan "hem çağdaş

hem de kalıcı büyük sorularla ilgilenmeyi” vurgulamaktadır. Bununla birlikte özellikle “sorgulama” ve “nicel analiz” önemli analitik beceriler olarak işaret edilmektedir (Dede, 2010, 56-57’den Akt.: Arslan, 2020: 557).

-ISTE Beceriler Çerçevesi: ISTE Standartları, eğitimcilere, liderlere ve koçlara yüksek etkili, sürdürülebilir, ölçeklenebilir ve eşitlikçi öğrenme deneyimleri yaratmak için teknolojiyi kullanma konusunda rehberlik eden bir çerçevedir. Tüm ABD eyaletleri ve dünya çapında birçok ülke tarafından benimsenmiştir (<https://iste.org/standards>).

-Iowa Beceriler Çerçevesi: Iowa Yasama Meclisi, 2007 oturumunda Iowa 21. yüzyıl çerçevesini şu şekilde belirlemiştir: 1) Yurttaşlık okuryazarlığı, 2) İstihdam edilebilirlik becerileri, 3) Finansal okuryazarlık, 4) Sağlık okuryazarlığı, 5) Teknoloji okuryazarlığı (<https://educate.iowa.gov/pk-12/standards/academics/21st-century-skills>).

-Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ) ulusal yeterlilikler çerçevesidir. Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile uyumlu olacak şekilde tasarlanmıştır. İlk, orta ve yükseköğretim dâhil, meslekî, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilik esaslarını göstermektedir. TYÇ, ülkemizde eğitim ve öğretim sistemi içerisinde bütün öğrenme ortamlarında ve çeşitli seviyelerde kazanılan kalite güvencesi sağlanmış tüm yeterlilikleri kapsamaktadır (Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, 2015, s. 5).

2. Çok boyutlu 21.yüzyıl Becerileri ve Diğer Değişkenler arasındaki İlişki

Bu çalışmada Çok boyutlu 21.yüzyıl Becerileri ile sınıf, cinsiyet, ailede girişimci olup olmadığı, istenilen bölümde okunup okunmadığı, çevrimiçi (online) eğitimin kişinin ilgisini çekip çekmediği, yaş, 7-19 yaş arası kişinin nasıl bir yerde yetiştiği, kaçınıcı çocuk olduğu, kaç kardeş olduğu, 7-19 yaş arası anne-baba tutumu, hangi tür liseden mezun olduğu, Lüleburgaz Meslek Yüksekokulu’nda hangi bölümde olduğu değişkenleri arasındaki ilişki Sosyal Öğrenme Kuramı çerçevesinde ele alınmıştır. Sosyal Öğrenme Kuramı; insanın öğrenmesinin bireysel, çevresel ve davranışsal unsurların karşılıklı etkileşimi ile meydana geldiğini iddia etmektedir (Bayrakçı, 2007, s. 198). Bu kuram, karşılıklı nedensellik, model alma ve taklit, dolaylı öğrenme, öz yeterlik gibi kavramları kullanarak öğrenmenin gelişimine vurgu yapmaktadır (Tatlıoğlu, 2021, s. 15).

Alan yazında üniversite öğrencilerinin 21. Yüzyıl becerileri ile birçok değişkenin ilişkisinin araştırıldığı görülmektedir. Bu değişkenler; bölüm (Berkant, Varki, 2022, s. 1664; Aktaş, 2022, s. 190-191; Engin, Korucuk, 2021, s. 1090) sınıf düzeyi (Berkant, Varki, 2022, s. 1664; Erdoğan, Eker, 2020, s. 120; Ablak, 2020, s. 3321), cinsiyet (Berkant, Varki, 2022, s. 1664; Canpolat, 2021, s. 529; Erdoğan, Eker, 2020, s. 120; Ablak, 2020, s. 3321; Aktaş, 2022, s. 190-191; Engin, Korucuk, 2021, s. 1090), teknoloji kullanma bilgi düzeyi, sosyal medya kullanım düzeyi, üniversite giriş puanı (Aktaş, 2022, s. 190-19), genel not ortalamaları (Canpolat, 2021, s. 529; Ablak, 2020, s. 3321; Aktaş, 2022, s. 190-191; Engin, Korucuk, 2021, s. 1090), öğretim türleri (Engin, Korucuk, 2021, s. 1090), anne-baba eğitim durumları (Ablak, 2020, s. 3321; Engin, Korucuk, 2021, s. 1090), mezun olunan lise türü, kitap okuma alışkanlığı (Erdoğan, Eker, 2020, s. 120), lisansüstü eğitim yapma isteme durumu (Kozikoğlu, Altunova, 2018, s. 522; Erdoğan, Eker, 2020, s. 120) olarak sıralanabilir. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin 21. Yüzyıl becerileri algısı ile ilgili olarak alan yazında rastlanılmayan 7-19 yaş arasında kişinin maruz kaldığı ebeveyn tutumları değişkeni yer almaktadır. Bireylerin sahip oldukları potansiyelin ortaya çıkmasında, bazen bir öğretmen, bazen de bir ilham kaynağı ön plana çıkarken, bu konudaki en etkili kişilerin ise anne-babalar olduğunu söylemek mümkündür (Cizrelioğulları ve Kileli, 2021, s. 130). Bundan dolayı bu değişkenle ilgili elde edilen

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

bulguların beceri edinmede yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bunun yanısıra 7-19 yaş arası bireyin yetiştiği yer, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olunduğu, istenilen bölümde olup olunmadığı gibi değişkenlere de konu ve örneklem açısından alan yazında rastlanılmamıştır. Bu açıdan çalışmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

21. yüzyıl becerileri konusunun alan yazında üniversite öğrencilerinden çoğunlukla öğretmen adaylarının örneklem olarak çalışıldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda örneklemelerin genellikle öğretmen adayları (Gökbulut, 2020, s. 129; Tural, 2023, s. 261; Canpolat, 2021, s. 521; Berkant, Varki, 2022, s. 1661; Kozikoğlu, Altunova, 2018, s. 522), Sosyal Bilgiler öğretmen adayları (Bakar, Çiftçi, 2020, s. 40), Türkçe, Türk Dili Ve Edebiyatı ile Çağdaş Türk Lehçeleri öğretmen adayları (Gömleksiz vd., 2019, s. 163), Fen Bilimleri öğretmen adayları (İpekşen, Zorlu, 2022, s. 97) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerine vakıf olmasının önemi dikkate alındığında alan yazına farklı 11 bölümden oluşan örneklem dahil olmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.Yöntem

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın modeli; nicel araştırma modellerinden betimsel araştırma modelidir. Betimsel araştırma modeli; bir konudaki herhangi bir durumu saptamayı amaçlamaktadır. Karasar, betimsel araştırmayı; "... geçmişte ve bugün var olan bir olay ya da durumu, var olduğu şekilde tanımlayan bir araştırma..." olarak tanımlamaktadır (Karasar, 1982: 80'den akt. Balcı, 1989, s. 412).

Çalışmanın araştırma soruları ise şu şekildedir;

- Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri demografik değişkenler, ebeveyn tutumu, eğitim ve kariyer ilgisine göre farklılaşmakta mıdır?
- Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri demografik değişkenler, ebeveyn tutumu, eğitim ve kariyer ilgisine göre farklılaşmakta mıdır?
- Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri demografik değişkenler, ebeveyn tutumu, eğitim ve kariyer ilgisine göre farklılaşmakta mıdır?
- Sosyal Sorumluluk Becerileri demografik değişkenler, ebeveyn tutumu, eğitim ve kariyer ilgisine göre farklılaşmakta mıdır?
- Liderlik Becerileri demografik değişkenler, ebeveyn tutumu, eğitim ve kariyer ilgisine göre farklılaşmakta mıdır?

3.2.Evren- Örneklem

Araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği birimler bütünü evren olarak isimlendirilmektedir. Bir araştırma kapsamında bulunan obje, olgu, olay ve bireylerin tümüne evren denilmektedir. Araştırma amacı da evrenin niteliğini belirlemektedir. Örneklem ise belirli kurallar altında seçilmiş, evreni temsil etme yeterliği olduğu kabul edilen küçük bir örnek olarak tanımlanabilir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014: 69, 70). Araştırmanın evrenini Kırklareli Üniversitesi Lüleburgaz Meslek Yüksekokulu'nda 2023-2024 yılı güz döneminde yüz yüze eğitimde görünen 25 yaş altındaki toplam 1880 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 297 kişiden oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların 42'si (%14,3) 7-19 yaş arasında köyde, 25'i (%8,5) kasabada, 225'i (%76,5) şehirde, 2'si (%7) yurtdışında yaşamıştır. 3 kişi soruyu cevaplamamıştır. Katılımcıların 36'sı (%12,2) tek çocuk, 84'ü (%28,6) birinci çocuk, 112'si (%38,1) ikinci çocuk, 33'ü (%11,2) üçüncü çocuk, 11'i (%3,7) dördüncü çocuk, 18'i (%6,1) beşinci ve daha fazlası olarak işaretlemiştir. 3 kişiyi soruya cevap vermemiştir.

Diğer taraftan katılımcılar “kaç kardeşiniz?” sorusuna, 34’ü (11,5) tek çocuk, 126’sı (%42,6) iki, 81’i (%27,4) üç, 29’u (%9,8) 4, 26’sı (%8,8) 5 ve 5’ten fazla olarak işaretlemiştir.

Katılımcılar “Ailenizde girişimci var mı?” sorusuna 69 (%23,4) kişi evet, 225 (%76,3) kişi hayır olarak belirtmiştir. Bu soruya 2 kişi cevap vermemiştir. 287 Katılımcı, “7-19 Yaş Arası Anne Tutumu” ile ilgili soruya cevap vermiştir. Katılımcıların 124’ü cevap olarak (%43,2) Demokratik, 41’i (%14,3) Aşırı Otoriter, 21’i (%7,3), 9’u İlgisiz (%3,1), 92’si (%32,1) ise Aşırı Koruyucu olarak belirtmiştir. 10 kişi soruyu cevaplamamıştır.

284 Katılımcı da “7-19 Yaş Arası Baba Tutumu” ile ilgili soruya cevap vermiştir. Katılımcıların 119’u (%41,8) soruyu Demokratik olarak cevaplarken, 45’i (%15,8) Aşırı Otoriter, 26’sı (%9,1) Tutarsız, 25’i (%8,8) İlgisiz ve 69’u (%24,2) Aşırı Koruyucu olarak cevaplamıştır. 13 kişi soruyu cevaplamamıştır.

295 katılımcı “Hangi Tür Liseden Mezun Oldunuz?” sorusunu cevaplamıştır. Bu soruya 174 kişi (%59) Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 91’i Anadolu Lisesi (%30,8), 7 kişi (%2,4) Açık öğretim Lisesi, 2 kişi (%0,7) Düz Lise, 15 kişi (%5,1) İmam Hatip Lisesi, 4 kişi (%1,4) Güzel Sanatlar Lisesi ve 2 kişi (%0,7) Çok Programlı Anadolu Lisesi olarak cevap vermiştir. Bu soruyu katılımcıların 174’ü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olarak cevapladığı için bu okulun diğer okullardan farklılaşıp farklılaşmadığını ölçebilmek amacıyla Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi dışında kalan okullar “Diğer” olarak kodlanmıştır. 2 kişi soruyu cevaplamamıştır.

Lüleburgaz MYO’da hangi bölümdesiniz? Sorusunu 297 kişi cevaplamıştır. Katılımcıların 16’sı (%5,4) Elektrik Programında, 39’u (%13,1) İş Sağlığı ve Güvenliği Programında, 37’si (%12,5) Grafik Tasarım Programında, 14’ü Tekstil Teknolojisi Programında, 14’ü (%4,7) Pazarlama Programında, 30’u Otomotiv Teknolojisi Programında, 33’ü Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programında, 39’u İnsan Kaynakları Yönetimi Programında, 27’si Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programında, 20’si Sosyal Güvenlik Programında, 28’i Bilgisayar Programcılığı Programı olarak işaretlemiştir.

“İstedığınız bir bölümde mi okuyorsunuz?” sorusunu 295 katılımcı cevaplamıştır. Bu soruyu 224 katılımcı evet, 71 katılımcı hayır olarak cevaplamıştır. 2 kişi soruyu cevaplamamıştır. Son olarak “Online eğitim ilginizi çekiyor mu?” sorusunu 290 kişi cevaplamıştır. Bu soruya 117 kişi evet olarak cevaplarken 173 kişi hayır olarak cevaplamıştır. 7 kişi soruyu cevaplamamıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada 21. Yüzyıl becerileri algısını ölçmek amacıyla Çevik ve Şentürk tarafından geliştirilen Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, beş alt faktör ve 41 maddeden oluşmaktadır ve Türkiye’de 15-25 yaş grubundaki ortaokul, ön lisans ve lisans öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Ölçek beşli Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin birinci alt faktörü bilgi ve teknoloji okuryazarlığı becerilerini ölçen maddelerden, ikinci alt faktör eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini ölçen maddelerden, üçüncü alt faktör girişimcilik ve yenilikçilik becerilerini ölçen maddelerden, dördüncü alt faktör sosyal medyayı ölçen maddelerden oluşmaktadır. sorumluluk ve liderlik becerileri ile beşinci alt faktör ise kariyer bilincini ölçen maddelerden oluşmaktadır (Çevik ve Şentürk, 2019: 23). Ölçeğin Güvenirlilik Analizi sonucu Cronbach Alpha değeri; 0,880 olarak bulunmuştur. Bu sonuç ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

Araştırmada kullanılan bir diğer ölçme aracı araştırmacılar tarafından oluşturulan Demografik Soru Formudur. Bu soru formunda; yaş, cinsiyet, 7-19 yaş arasında kişinin yetiştiği yer, kaçınıcı çocuk ve kaç kardeş bulunduğu, ailede girişimci olup olmadığı, 7-19 yaş arası anne ve baba

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

tutumu, hangi tür liseden mezun olduğu, istenilen bir bölümde bulunup bulunmadığı ve çevrimiçi (online) eğitimin ilgisini çekip çekmediği ile ilgili sorular yer almaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Anketler, Lüleburgaz Meslek Yüksekokulu'nda 2023-2024 eğitim öğretim dönemi içinde ekim ve kasım ayları içinde yüz yüze sınıflarda uygulanmıştır. Anketler dağıtılırken araştırmacının amacı, araştırmanın gönüllülük esasına göre yapılacağı araştırmacılar tarafından öğrencilere belirtilmiştir. Toplanan veriler SPSS 20'de analiz edilebilecek şekilde düzenlenmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda verilerin normal dağılmadığı tespit edildiği için iki grup arasındaki değişkenler için Mann Whitney U testi, üç veya daha fazla grup arasındaki değişkenler için ise Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Kruskal Wallis testinde anlamlı çıkan gruplara Mann Whitney U testi yapılarak farklılığın kaynağı tespit edilmeye çalışılmıştır. Gruplara, grup yapısının anlaşılabilmesi amacıyla frekans analizleri yapılmıştır.

3.5. Araştırmanın Etik İzinleri

Bu çalışmada etik ilkeler gözetilmiştir. Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu'ndan E-35523585-302.99-99995 sayılı gerekli izin alınmıştır. Araştırma, katılımcılara yapılan yüz yüze bilgilendirmeler sonrası gönüllülük esasına dayalı olarak sınıflarda yürütülmüştür.

3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın bulguları, 2023-2024 eğitim öğretim yılı güz döneminde Kırklareli Üniversitesi Lüleburgaz Meslek Yüksekokulu programlarında yüzyüze eğitimde olan birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinden alınan görüşlerle sınırlı bulunmaktadır.

4. Bulgular

Bu kısımda Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği'nin tüm alt boyutlarında soru formunda yer alan değişkenlere göre gerçekleştirilen nonparametrik analizlere yer verilmiştir. Anlamlı fark elde edildiğinde farklılığın kaynağının daha iyi anlaşılabilmesi için gruplara frekans analizi uygulanmıştır.

Tablo 1 ve Tablo 2'de 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin tüm alt boyutlarında sınıf değişkenine göre Mann Whitney U testi yer almaktadır. Buna göre; Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri alt boyutunda ikinci sınıf katılımcılarının oluşturduğu grubun, birinci sınıf katılımcılarının oluşturduğu gruptan anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. İkinci sınıfı oluşturan grup frekans analizine tabi tutulduğunda 135 katılımcının kadın, 100 katılımcının yetişme çağında şehirde bulunduğu, 49'unun 2. Çocuk olduğu, 98'inin ailesinde girişimci olmadığı bulguları elde edilmiştir. Anne baba tutumu ile ilgili olarak yapılan analizde de 135 katılımcının 51'inin yetişme çağındaki anne tutumunun demokratik, 57'sinin de baba tutumunun demokratik olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda 135 katılımcının 77'si Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden mezunu iken 98 katılımcı da istediği programda okuduğunu belirtmektedir.

Tablo 1: Öğrencilerin Sınıflarına Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi)

	Sınıf	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	1	162	148,76	24099,00
	2	134	148,19	19857,00
	Toplam	296		
Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	1	162	155,95	25264,50
	2	134	139,49	18691,50
	Toplam	296		
Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	1	162	137,81	22324,50
	2	134	161,43	21631,50
	Toplam	296		

Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	1	162	144,39	23391,50
	2	134	153,47	20564,50
	Toplam	296		
Kariyer_Bilinci	1	162	143,81	23297,50
	2	134	154,17	20658,50
	Toplam	296		

Tablo 2: Öğrencilerin Sınıflarına Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi p Değerleri)*Test Statistics^a*

	Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Sosyal_Sorumlu_luk_ve_Liderlik_Becerileri	Kariyer_Bilinci
Mann-Whitney U	10812,000	9646,500	9121,500	10188,500	10094,500
Wilcoxon W	19857,000	18691,500	22324,500	23391,500	23297,500
Z	-,057	-1,652	-2,366	-,915	-1,052
Asymp. Sig. (2-tailed)	,954	,099	,018	,360	,293

Tablo 3 ve Tablo 4’te 21. yüzyıl ölçeğinin bütün alt boyutlarında cinsiyet değişkenine göre gerçekleştirilen Mann Whitney U testi yer almaktadır. Buna göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Tablo 3: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi)

	Cinsiyet	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Kadın	148	147,03	21761,00
	Erkek	147	148,97	21899,00
	Toplam	295		
Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Kadın	148	156,16	23111,50
	Erkek	147	139,79	20548,50
	Toplam	295		
Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Kadın	148	139,32	20620,00
	Erkek	147	156,73	23040,00
	Toplam	295		
Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	Kadın	148	146,42	21670,00
	Erkek	147	149,59	21990,00
	Toplam	295		
Kariyer_Bilinci	Kadın	148	151,32	22395,50
	Erkek	147	144,66	21264,50
	Toplam	295		

Tablo 4: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi p Değerleri)*Test Statistics^a*

	Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Sosyal_Sorumlu_luk_ve_Liderlik_Becerileri	Kariyer_Bilinci
Mann-Whitney U	10735,000	9670,500	9594,000	10644,000	10386,500
Wilcoxon W	21761,000	20548,500	20620,000	21670,000	21264,500
Z	-,195	-1,653	-1,755	-,322	-,681
Asymp. Sig. (2-tailed)	,845	,098	,079	,747	,496

Tablo 5 ve Tablo 6’da ölçeğin tüm boyutlarında “Ailenizde girişimci var mı?” değişkenine göre gerçekleştirilen Mann Whitney U testi bulunmaktadır. Buna göre gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Tablo 5: Öğrencilerin Ailelerinde Girişimci Olup Olmamasına Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi)

	Ailenizde Girişimci Var mı?	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Evet	69	156,49	10798,00
	Hayır	224	144,08	32273,00
	Toplam	293		
Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Evet	69	151,89	10480,50
	Hayır	224	145,49	32590,50
	Toplam	293		
Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Evet	69	156,26	10782,00
	Hayır	224	144,15	32289,00
	Toplam	293		
Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	Evet	69	163,57	11286,50
	Hayır	224	141,90	31784,50
	Toplam	293		
Kariyer_Bilinci	Evet	69	152,19	10501,00
	Hayır	224	145,40	32570,00
	Toplam	293		

Tablo 6: Öğrencilerin Ailelerinde Girişimci Olup Olmamasına Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi p Değerleri)

	Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	Kariyer_Bilinci
Mann-Whitney U	7073,000	7390,500	7089,000	6584,500	7370,000
Wilcoxon W	32273,000	32590,500	32289,000	31784,500	32570,000
Z	-1,066	-,550	-1,040	-1,873	-,591
Asymp. Sig. (2-tailed)	,287	,582	,299	,061	,555

Tablo 7 ve Tablo 8’de “İsteddiğiniz bir bölümde mi okuyorsunuz?” değişkenine göre Mann Whitney U testi yer almaktadır. Buna göre Kariyer Becerileri alt boyutunda istediği bölümde okuyan katılımcıların oluşturduğu grup, istemediği bölümde okuyan katılımcıların oluşturduğu gruptan anlamlı olarak (,045) farklılaşmaktadır.

Tablo 7: Öğrencilerin İstedikleri Bir Bölümde Okuyup Okumadıklarına Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi)

	İsteddiğiniz bir bölümde mi okuyorsunuz?	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Evet	224	152,44	34146,00
	Hayır	71	134,00	9514,00
	Total	295		
Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Evet	224	146,72	32866,00
	Hayır	71	152,03	10794,00
	Total	295		
Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Evet	224	150,24	33653,50
	Hayır	71	140,94	10006,50
	Total	295		
Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	Evet	224	144,65	32401,00
	Hayır	71	158,58	11259,00
	Total	295		
Kariyer_Becerileri	Evet	224	153,51	34386,50
	Hayır	71	130,61	9273,50
	Total	295		

Tablo 8: Öğrencilerin İstedikleri Bir Bölümde Okuyup Okumadıklarına Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi p Değerleri)

Test Statistics ^{a,b}					
	Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri	Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri	Kariyer Becerileri
Mann-Whitney U	6958,000	7666,000	7450,500	7201,000	6717,500
Wilcoxon W	9514,000	32866,000	10006,500	32401,000	9273,500
Z	-1,589	-,458	-,802	-1,209	-2,001
Asymp. Sig. (2-tailed)	,112	,647	,423	,227	,045

Tablo 9 ve Tablo 10’da “Çevrimiçi (online) eğitim ilginizi çekiyor mu?” Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi yer almaktadır. Buna göre Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri alt boyutunda online eğitim ilgisini çekenler, online eğitim ilgisini çekmeyenlerden anlamlı olarak (0,026) farklılaşmaktadır. Online eğitimin ilgilerini çektiğini belirten katılımcı grup frekans analizine tabi tutulmuştur. Buna göre 117 katılımcıdan 81’i 7-19 yaş arasında şehirde yaşadığını belirtmektedir. 117 kişiden 56’sı 2 kardeş olduklarını, 84’ü ailesinde girişimci olmadığını, 52’sinin yetişme çağındaki anne tutumunun 47’sinin ise baba tutumunun demokratik olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda 117 katılımcıdan 74’ü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden mezun iken 84 kişi istediği bölümü okuduğunu belirtmektedir.

Tablo 9: Öğrencilerin Çevrimiçi (Online) Eğitimin İlgerini Çekip Çekmediğine Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi)

	Çevrimiçi (Online) eğitim ilginizi çekiyor mu?	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri	Evet	116	158,31	18364,50
	Hayır	173	136,07	23540,50
	Toplam	289		
Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	Evet	116	133,43	15477,50
	Hayır	173	152,76	26427,50
	Toplam	289		
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri	Evet	116	156,25	18125,50
	Hayır	173	137,45	23779,50
	Toplam	289		
Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri	Evet	116	144,51	16763,00
	Hayır	173	145,33	25142,00
	Toplam	289		
Kariyer Bilinci	Evet	116	155,64	18054,50
	Hayır	173	137,86	23850,50
	Toplam	289		

Tablo 10: Öğrencilerin Çevrimiçi (Online) Eğitimin İlgerini Çekip Çekmediğine Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi p Değerleri)

	Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri	Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri	Kariyer Bilinci
Mann-Whitney U	8489,500	8691,500	8728,500	9977,000	8799,500
Wilcoxon W	23540,500	15477,500	23779,500	16763,000	23850,500
Z	-2,220	-1,933	-1,877	-,083	-1,799
Asymp. Sig. (2-tailed)	,026	,053	,061	,934	,072

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Tablo 11 ve Tablo 12’de yaş değişkenine göre tüm alt boyutlarda Kruskall Wallis testi yer almaktadır. Buna göre; Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri alt boyutunda gruplar arasında anlamlı farklılık (0,021) elde edilmiştir.

Tablo 11: Öğrencilerin Yaşlarına Yönelik Bulgular (Kruskall Wallis Testi)

	Yaş	N	Mean Rank
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	18-19	135	148,38
	20-21	126	148,50
	22-23-24	35	148,97
	Toplam	296	
Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	18-19	135	160,82
	20-21	126	143,86
	22-23-24	35	117,70
	Toplam	296	
Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	18-19	135	148,43
	20-21	126	148,34
	22-23-24	35	149,34
	Toplam	296	
Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	18-19	135	148,81
	20-21	126	147,53
	22-23-24	35	150,80
	Toplam	296	
Kariyer_Bilinci	18-19	135	140,52
	20-21	126	154,51
	22-23-24	35	157,63
	Toplam	296	

Tablo 12: Öğrencilerin Yaşlarına Yönelik Bulgular (Kruskall Wallis Testi p Değerleri)

Test Statistics ^{a,b}					
	Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	Kariyer_Bilinci
Chi-Square	,001	7,741	,004	,044	2,260
Df	2	2	2	2	2
Asymp. Sig.	,999	,021	,998	,978	,323

Tablo 13’te hangi gruplar arasında farklılık olduğunun anlaşılabilmesi amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U testi yer almaktadır. Buna göre, 18-19 yaş aralığındaki katılımcı grubun, 20-22 yaş aralığındaki katılımcı gruptan anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. 18-19 yaş aralığındaki katılımcı grubuna frekans analizi uygulandığında, 135 katılımcıdan 106’sının istediği bölümde okuduğu, 77’sinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nden mezun olduğu, 58’inin 7-19 yaş arası anne tutumunun demokratik, 53’ünün baba tutumunun demokratik olduğu bulguları elde edilmiştir. Aynı zamanda 135 katılımcının 96’sının ailesinde girişimci bulunmamaktadır ve 61’i iki kardeştir.

Tablo 13: Öğrencilerin Yaşlarına Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi)

	Mean_Yaş	N	Mean Rank	Sum of Ranks	Asymp. Sig. (2-tailed)
Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	18-19 yaş	135	149,46	20176,50	
	20-22 yaş	143	130,10	18604,50	,044
	Toplam	278			

Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	18-19 yaş	135	80,00	10799,50	
	23-24 yaş	19	59,76	1135,50	,063
	Toplam	154			
Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	20-22 yaş	143	82,26	11763,50	
	23-24 yaş	19	75,76	1439,50	,570
	Toplam	162			

Tablo 14 ve Tablo 15’te “7-19 Yaş Arası Nasıl Bir Yerde Yetiştiniz?” Değişkenine Göre Kruskall Wallis Testi yer almaktadır. Buna göre gruplar arası anlamlı bir fark elde edilmemiştir.

Tablo 14: Öğrencilerin 7-19 Yaş Arası Nasıl Bir Yerde Yetiştiklerine Yönelik Bulgular (Kruskall Wallis Testi)

	7-19 Yaş Arası Nasıl Bir Yerde Yetiştiniz?	N	Mean Rank
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Köy	42	142,52
	Kasaba	25	125,06
	Şehir	224	150,44
	Yurtdışı	2	129,50
	Toplam	293	
Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Köy	42	145,37
	Kasaba	25	109,72
	Şehir	224	151,57
	Yurtdışı	2	135,00
	Toplam	293	
Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Köy	42	154,48
	Kasaba	25	121,42
	Şehir	224	148,83
	Yurtdışı	2	104,75
	Toplam	293	
Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	Köy	42	131,94
	Kasaba	25	134,14
	Şehir	224	151,30
	Yurtdışı	2	142,50
	Toplam	293	
Kariyer_Bilinci	Köy	42	143,55
	Kasaba	25	149,18
	Şehir	224	147,29
	Yurtdışı	2	159,25
	Toplam	293	

Tablo 15: Öğrencilerin 7-19 Yaş Arası Nasıl Bir Yerde Yetiştiklerine Yönelik Bulgular (Kruskall Wallis Testi p Değerleri)

Test Statistics ^{a,b}					
	Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	Kariyer_Bilinci
Chi-Square	2,254	5,579	3,215	2,526	,135
df	3	3	3	3	3
Asymp. Sig.	,521	,134	,360	,471	,987

Tablo 16 ve Tablo 17’de bütün alt boyutlarda “Kaçınıcı Çocuğunuz?” değişkenine göre Kruskall Wallis Testi yer almaktadır. Buna göre Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı alt boyutunda

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Farklılığın kaynağının anlaşılabilmesi için Mann Whitney U testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 16: Öğrencilerin Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Yönelik Bulgular (Kruskall Wallis Testi)

	Kaçınıcı Çocuksunuz?	N	Mean Rank
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Tek çocuk	36	177,72
	1	84	158,82
	2	111	137,98
	3	33	143,50
	4	11	122,95
	5 ve 5'ten fazla	18	107,17
	Toplam	293	
Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Tek çocuk	36	139,49
	1	84	148,64
	2	111	152,69
	3	33	146,02
	4	11	138,77
	5 ve 5'ten fazla	18	126,14
	Toplam	293	
Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Tek çocuk	36	167,01
	1	84	143,79
	2	111	145,91
	3	33	135,77
	4	11	152,41
	5 ve 5'ten fazla	18	145,97
	Toplam	293	
Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	Tek çocuk	36	150,68
	1	84	143,60
	2	111	145,50
	3	33	153,62
	4	11	166,14
	5 ve 5'ten fazla	18	140,92
	Toplam	293	
Kariyer_Bilinci	Tek çocuk	36	167,15
	1	84	136,55
	2	111	148,78
	3	33	159,77
	4	11	141,18
	5 ve 5'ten fazla	18	124,61
	Toplam	293	

Tablo 17: Öğrencilerin Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Yönelik Bulgular (Kruskall Wallis p Değerleri)

Test Statistics ^{a,b}					
	Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	Kariyer_Bilinci
Chi-Square	12,573	2,026	2,781	1,112	5,594
df	5	5	5	5	5
Asymp. Sig.	,028	,846	,734	,953	,348

Tablo 18’de Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri alt boyutunda hangi gruplar arasında anlamlı farkın bulunduğunu görebilmek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre; tek çocuk olan katılımcı grubun çocuk sıralamasında 2. olan gruptan anlamlı olarak (0,011) farklılaştığı görülmektedir. Çocuk sırasında tek çocuk olan grup frekans analizine tabi tutulmuştur. Buna göre 36 kişinin 20’si 1. sınıf, 16’sı 2. sınıf; 17’si kadın, 19’u erkektir. Katılımcıların 27’si yetişme çağını şehirde geçirmiştir. Katılımcıların 27’sinin ailesinde girişimci yoktur. Bununla birlikte 26 katılımcı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden mezundur ve 32’si istediği bir bölümde okuduğunu belirtirken, 18’i çevrimiçi (online) eğitimin ilgisini çekmediğini belirtmektedir.

Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri alt boyutunda tek çocuk olan katılımcı grubun, çocuk sıralaması 5. ve sonrası olan gruptan anlamlı olarak (0,005) farklılaştığı da tespit edilmiştir. Çocuk sıralaması 5. ve sonrası olan gruba, grubun değişkenlere göre dağılımını tespit edebilmek için frekans analizi gerçekleştirilmiştir. Buna göre 18 katılımcının 12’sinin ailesinde girişimci yokken 13’ü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden mezun olmuştur. Bununla birlikte 18 katılımcının 9’u istediği bir bölümde okuduğunu belirtirken 11’i çevrimiçi (online) eğitimin ilgisini çekmediğini belirtmektedir. Bu farklılığın nedeni; tek çocuk olan katılımcı grubun diğer gruba göre daha fazla maddi kaynaktan ve daha fazla anne baba desteği görmesinden kaynaklanabilir.

Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri alt boyutunda çocuk sıralaması değişkenine göre 1. sırada yer alan katılımcıların, 5. ve sonrasını içeren gruptan anlamlı olarak (0,024) farklılaştığı anlaşılmaktadır. Çocuk sıralamasında 1. sırada olan gruba, grup içinde değişkenlere göre dağılımın nasıl olduğunu görebilmek amacıyla frekans analizi uygulanmıştır. Buna göre 84 katılımcının 65’i yetişme çağında şehirde bulunmaktadır. Bununla birlikte 84 katılımcının 57’si 2 kardeştir ve 67’sinin ailesinde girişimci yoktur. Anne baba tutumu ile ilgili olarak yapılan frekans analizine göre ise katılımcıların 44’ü anne tutumunu demokratik olarak ifade ederken 35’i de baba tutumunu demokratik olarak ifade etmektedir. Bununla birlikte 84 katılımcının 35’i Anadolu Lisesi, 41’i Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi mezundur. Katılımcıların 66’sı istediği programda okuduğunu belirtmektedir

Tablo 18: Öğrencilerin Kaçınıcı Çocuk Olduklarına Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testleri p Değerleri)

	Kaçınıcı Çocuksunuz?	N	Mean Rank	Sum of Ranks	Asymp. Sig. (2-tailed)
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri	Tek	36	65,40	2354,50	
		84	58,40	4905,50	,311
	Toplam	120			
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri	Tek	36	89,61	3226,00	
		111	68,94	7652,00	,011
	Toplam	147			
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri	Tek	36	39,06	1406,00	
		33	30,58	1009,00	,079
	Toplam	69			
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri	Tek	36	25,89	932,00	
		11	17,82	196,00	,086
	Toplam	47			
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri	Tek	36	31,76	1143,50	
	5 ve 5’ten fazla	18	18,97	341,50	,005
	Toplam	54			
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri		84	105,74	8882,50	
		111	92,14	10227,50	,095
	Toplam	195			
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri		84	60,83	5110,00	

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

	3.	33	54,33	1793,00	,350
	Toplam	117			
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri		84	49,28	4139,50	
	4.	11	38,23	420,50	,211
	Toplam	95			
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	1.	84	54,56	4583,00	
	5 ve 5'ten fazla	18	37,22	670,00	,024
	Toplam	102			
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	2.	111	71,74	7963,50	
	3.	33	75,05	2476,50	,689
	Toplam	144			
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	2.	111	62,14	6897,50	
	4.	11	55,05	605,50	,525
	Toplam	122			
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	2.	111	67,02	7439,00	
	5 ve 5'ten fazla	18	52,56	946,00	,127
	Toplam	129			
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	3.	33	23,26	767,50	
	4.	11	20,23	222,50	,497
	Toplam	44			
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	3.	33	28,29	933,50	
	5 ve 5'ten fazla	18	21,81	392,50	,136
	Toplam	51			
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	4.	11	15,64	172,00	
	5 ve 5'ten fazla	18	14,61	263,00	,753
	Toplam	29			

Tablo 19 ve Tablo 20’de bütün alt boyutlarda “Kaç Kardeşiniz?” değişkenine göre yapılmış Kruskall Wallis testi bulunmaktadır. Buna göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 19: Öğrencilerin Kaç Kardeş Olduklarına Yönelik Bulgular (Kruskall Wallis Testi)

	Kaç Kardeşiniz?	N	Mean Rank
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Tek çocuk	34	177,16
	2	125	148,28
	3	81	142,41
	4	29	152,07
	5 ve 5'ten fazla	26	121,40
	Toplam	295	
	Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Tek çocuk	34
2		125	150,96
3		81	147,15
4		29	156,91
5 ve 5'ten fazla		26	143,29
Toplam		295	
Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri		Tek çocuk	34
	2	125	139,98
	3	81	153,19
	4	29	139,43
	5 ve 5'ten fazla	26	149,12
	Toplam	295	
	Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	Tek çocuk	34
2		125	148,52
3		81	135,98
4		29	161,16
5 ve 5'ten fazla		26	157,90
Toplam		295	
Kariyer_Bilinci		Tek çocuk	34
	2	125	137,40

	3	81	162,70
	4	29	147,72
	5 ve 5'ten fazla	26	128,54
	Toplam	295	

Tablo 20: Öğrencilerin Kaç Kardeş Olduklarına Yönelik Bulgular (Kruskall Wallis Testi p Değerleri)

Test Statistics ^{a,b}					
	Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Beceri	Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	Kariyer_Bilinci
Chi-Square	6,931	1,331	4,315	2,994	7,613
df	4	4	4	4	4
Asymp. Sig.	,140	,856	,365	,559	,107

Tablo 21 ve Tablo 22’de bütün alt boyutlarda “7-19 Yaş Arası Anne Tutumu” Değişkenine Göre Kruskall Wallis Testi bulunmaktadır. Buna göre gruplar arası anlamlı bir fark elde edilememiştir.

Tablo 21: Öğrencilerin Çok Boyutlu 21.yüzyıl Becerilerinin Ebeveyn Tutumuna Ait Bulguları (Anne Tutumu, Kruskall Wallis Testi)

	7-19 Yaş Arası Anne Tutumu	N	Mean Rank
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Demokratik	123	149,45
	Aşırı Otoriter	41	142,28
	Tutarsız	21	116,76
	İlgisiz	9	132,89
	Aşırı Koruyucu	92	143,23
	Toplam	286	
Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Demokratik	123	149,94
	Aşırı Otoriter	41	115,41
	Tutarsız	21	160,81
	İlgisiz	9	151,22
	Aşırı Koruyucu	92	142,70
	Toplam	286	
Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Demokratik	123	146,96
	Aşırı Otoriter	41	135,39
	Tutarsız	21	126,07
	İlgisiz	9	105,06
	Aşırı Koruyucu	92	150,23
	Toplam	286	
Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	Demokratik	123	149,17
	Aşırı Otoriter	41	139,06
	Tutarsız	21	118,48
	İlgisiz	9	123,56
	Aşırı Koruyucu	92	145,55
	Toplam	286	
Kariyer_Bilinci	Demokratik	123	146,70
	Aşırı Otoriter	41	142,45
	Tutarsız	21	131,57
	İlgisiz	9	144,00
	Aşırı Koruyucu	92	142,36
	Toplam	286	

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Tablo 22: Öğrencilerin Çok Boyutlu 21.yüzyıl Becerilerinin Ebeveyn Tutumuna Ait Bulguları (Anne Tutumu, Kruskal Wallis Testi p Değerleri)

Test Statistics ^{a,b}					
	Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	Kariyer_Bilinci
Chi-Square	2,996	6,517	4,105	3,253	,664
df	4	4	4	4	4
Asymp. Sig.	,558	,164	,392	,516	,956

Tablo 23 ve Tablo 24’te bütün alt boyutlarda “7-19 Yaş Arası Baba Tutumu” değişkenine göre Kruskal Wallis Testi yer almaktadır. Buna göre Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı alt boyutunda ve Girişimcilik ve İnovasyon alt boyutunda anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 23: Öğrencilerin Çok Boyutlu 21.yüzyıl Becerilerinin Ebeveyn Tutumuna Ait Bulguları (Baba Tutumu, Kruskal Wallis Testi)

	7-19 Yaş Arası Baba Tutumu	N	Mean Rank
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Demokratik	118	145,90
	Aşırı Otoriter	45	168,72
	Tutarsız	26	90,67
	İlgisiz	25	144,80
	Aşırı Koruyucu	69	136,22
	Toplam	283	
Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Demokratik	118	139,14
	Aşırı Otoriter	45	143,33
	Tutarsız	26	144,44
	İlgisiz	25	147,66
	Aşırı Koruyucu	69	143,06
	Toplam	283	
Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Demokratik	118	145,44
	Aşırı Otoriter	45	161,99
	Tutarsız	26	96,94
	İlgisiz	25	112,40
	Aşırı Koruyucu	69	150,78
	Toplam	283	
Sosyal_Sorumluluk_ve_Liderlik_Becerileri	Demokratik	118	146,22
	Aşırı Otoriter	45	144,38
	Tutarsız	26	127,38
	İlgisiz	25	143,70
	Aşırı Koruyucu	69	138,12
	Toplam	283	
Kariyer_Bilinci	Demokratik	118	135,60
	Aşırı Otoriter	45	167,46
	Tutarsız	26	116,27
	İlgisiz	25	140,62
	Aşırı Koruyucu	69	146,54
	Toplam	283	

Tablo 24: Öğrencilerin Çok Boyutlu 21.yüzyıl Becerilerinin Ebeveyn Tutumuna Ait Bulguları (Baba Tutumu, Kruskall Wallis Testi p Değerleri)

Test Statistics ^{a,b}					
	Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri	Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri	Kariyer Bilinci
Chi-Square	15,699	,312	14,873	1,370	8,119
df	4	4	4	4	4
Asymp. Sig.	,003	,989	,005	,849	,087

Tablo 25'te Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı alt boyutunda baba tutumu değişkenine göre (Demokratik/Tutarsız) yapılan Mann Whitney U testleri yer almaktadır. Buna göre yetişme çağındaki baba tutumu demokratik olanlar, baba tutumu tutarsız olanlardan anlamlı olarak (0,001) farklılaştığı tespit edilmiştir. Baba tutumunu demokratik olarak belirten grup frekans analizine tabi tutularak grubun değişkenlere göre nasıl bir yapıda olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Buna göre 119 katılımcının 62'si birinci sınıf, 57'si ikinci sınıf; 48'i kadın ve 71'i erkektir. 119 katılımcının 93'ü yetişme çağında şehirde bulunmakta ve 58'i iki kardeş olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bununla birlikte 119 katılımcının 96'sının ailesinde girişimci yoktur. Anne tutumu ile ilgili olarak yapılan frekans analizinde ise 119 katılımcının 97'sinin anne tutumunu demokratik olarak belirttiği tespit edilmiştir. Bu farklılığın nedeni; baba tutumu demokratik olan çocukların babaları tarafından kendi kararlarının desteklenmesi ve teşvik edilmesi olabilir.

Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri alt boyutunda baba tutumu değişkenine göre (Aşırı Otoriter/Tutarsız) elde edilen bir başka bulguya göre; baba tutumu aşırı otoriter olanlar, baba tutumu tutarsız olanlardan anlamlı şekilde (0,000) farklılaşmaktadır. Baba tutumu aşırı otoriter olan katılımcıların oluşturduğu gruba, grup yapısını anlayabilmek amacıyla frekans analizi uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre 45 katılımcının 34'ü 7-19 yaş arasında şehirde bulunmaktadır. Bununla birlikte anne tutumu ile ilgili olarak yapılan frekans analizi sonucunda 45 katılımcının 19'unun anne tutumunun aşırı otoriter, 14'ünün de aşırı koruyucu olduğu bulgusu elde edilmiştir. Katılımcıların 32'sinin ailesinde girişimci bulunmamaktadır. Diğer taraftan katılımcıların 30'u Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden mezundur ve 32'si istediği bir bölümde okumaktadır. 45 katılımcının 26'sının online eğitim ilgisini çekmemektedir. Ancak 32'sinin ise istediği bir programda okuduğu bulgusu elde edilmiştir.

Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri alt boyutunda baba tutumu değişkenine göre (Aşırı Otoriter/Aşırı Koruyucu) elde edilen bir başka bulguya göre; baba tutumu aşırı otoriter olanların, baba tutumu aşırı koruyucu olanlardan anlamlı olarak farklılaşmasıdır. Baba tutumu aşırı koruyucu olan gruba, grup yapısı hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla frekans analizi yapılmıştır. Buna göre öne çıkan bulgular şu şekildedir. 69 katılımcının 52'si 7-19 yaş aralığında şehirde bulunmaktadır. 49 katılımcının ailesinde girişimci yoktur. Anne tutumu ile ilgili gerçekleştirilen frekans analizinde de 51 katılımcının anne tutumunu aşırı koruyucu olarak ifade ettiği tespit edilmiştir. 69 katılımcıdan 53'ü istediği bir programda okurken, 42 katılımcının online eğitimin ilgisini çekmediği bulgusu elde edilmiştir.

Benzer şekilde Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı alt boyutunda baba tutumu değişkenine göre (İlgisiz/Tutarsız) elde edilen bir başka bulguya göre baba tutumu ilgisiz olan katılımcıların oluşturduğu grup, baba tutumu tutarsız olan katılımcıların oluşturduğu gruptan anlamlı olarak (0,035) farklılaşmaktadır. Son olarak bu boyutta baba tutumu değişkenine göre (Tutarsız/Aşırı Koruyucu) elde edilen bir başka bulguya göre de; baba tutumu aşırı koruyucu olanlar, baba

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

tutumu tutarsız olanlardan anlamlı olarak (0,012) farklılaşmasıdır. Baba tutumu tutarsız olan gruba, grubun yapısının anlaşılabilmesi amacıyla frekans analizi gerçekleştirilmiştir. Buna göre 26 katılımcının 20'si birinci sınıftır. 26 katılımcının 19'unun yetişme çağı şehirde geçtiği, 17'sinin ailesinde girişimci olmadığı, 15'inin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden mezun olduğu, 19'unun istediği bir bölümde okuduğu bulguları tespit edilmiştir.

Tablo 25: Öğrencilerin, Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Alt Boyutunda, 7-19 Yaş Arası Baba Tutumlarına Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi)

7-19 Yaş Arası Baba Tutumu	N	Mean Rank	Sum of Ranks	p
Demokratik	118	78,15	9222,00	
Aşırı Otoriter	45	92,09	4144,00	,091
Toplam	163			
Demokratik	118	77,65	9163,00	
Tutarsız	26	49,12	1277,00	,002
Toplam	144			
Demokratik	118	72,07	8504,00	
İlgisiz	25	71,68	1792,00	,966
Toplam	143			
Demokratik	118	96,53	11390,50	
Aşırı Koruyucu	69	89,67	6187,50	,403
Toplam	187			
Aşırı Otoriter	45	42,96	1933,00	
Tutarsız	26	23,96	623,00	,000
Toplam	71			
Aşırı Otoriter	45	37,51	1688,00	
İlgisiz	25	31,88	797,00	,267
Toplam	70			
Aşırı Otoriter	45	65,17	2932,50	,045
Aşırı Koruyucu	69	52,50	3622,50	
Toplam	114			
Tutarsız	26	21,69	564,00	,035
İlgisiz	25	30,48	762,00	
Toplam	51			
Tutarsız	26	36,40	946,50	,012
Aşırı Koruyucu	69	52,37	3613,50	
Toplam	95			
İlgisiz	25	49,76	1244,00	,628
Aşırı Koruyucu	69	46,68	3221,00	
Toplam	94			

Tablo 26'da Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri alt boyutunda baba tutumu değişkenine göre (Demokratik/Tutarsız) gerçekleştirilen Mann Whitney U testleri bulunmaktadır. Buna göre baba tutumu demokratik olanlar, baba tutumu tutarsız olanlardan (0,008), baba tutumu aşırı otoriter olanlar, baba tutumu tutarsız olanlardan (0,001), baba tutumu aşırı otoriter olanlar, baba tutumu ilgisiz olanlardan anlamlı olarak (0,011) farklılaşmaktadır. Baba tutumu ilgisiz olan katılımcıların oluşturduğu gruba, grubun yapısını anlayabilmek amacıyla frekans analizi yapılmıştır. Buna göre; 25 katılımcının 17'si birinci sınıf, 16'sı kadın, 16'sının yetişme çağında bulunduğu yer şehir, 21'inin ailesinde girişimci bulunmamakta, 12'si Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi mezunu olduğu bulguları elde edilmiştir. Benzer şekilde elde edilen diğer bulgulara göre; baba tutumu aşırı koruyucu olan katılımcıların, baba tutumu tutarsız olanlardan (0,005), baba tutumu aşırı koruyucu olan katılımcılar da, baba tutumu ilgisiz olanlardan anlamlı olarak (0,035) farklılaşmaktadır.

Tablo 26: Öğrencilerin, Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunda, 7-19 Yaş Arası Baba Tutumlarına Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi p Değerleri)

7-19 Yaş Arası Baba Tutumu	N	Mean Rank	Sum of Ranks	p
Demokratik	118	79,46	9376,00	
Aşırı Otoriter	45	88,67	3990,00	,265
Toplam	163			
Demokratik	118	76,81	9064,00	
Tutarsız	26	52,92	1376,00	,008
Toplam	144			
Demokratik	118	74,92	8840,50	
İlgisiz	25	58,22	1455,50	,067
Toplam	143			
Demokratik	118	92,75	10944,50	
Aşırı Koruyucu	69	96,14	6633,50	,679
Toplam	187			
Aşırı Otoriter	45	41,91	1886,00	
Tutarsız	26	25,77	670,00	,001
Toplam	71			
Aşırı Otoriter	45	40,10	1804,50	
İlgisiz	25	27,22	680,50	,011
Toplam	70			
Aşırı Otoriter	45	60,31	2714,00	,463
Aşırı Koruyucu	69	55,67	3841,00	
Toplam	114			
Tutarsız	26	23,81	619,00	,282
İlgisiz	25	28,28	707,00	
Toplam	51			
Tutarsız	26	34,94	908,50	
Aşırı Koruyucu	69	52,92	3651,50	,005
Toplam	95			
İlgisiz	25	37,68	942,00	
Aşırı Koruyucu	69	51,06	3523,00	,035
Toplam	94			

Tablo 27 ve Tablo 28’de bütün alt boyutlarda “Hangi tür liseden mezun oldunuz?” değişkenine göre Mann Whitney U Testi yer almaktadır. Buna göre gruplar arasında anlamlı fark tespit edilememiştir.

Tablo 27: Öğrencilerin, Mezun Oldukları Lise Türüne Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi)

	Hangi tür liseden mezun oldunuz?	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Girişimcilik_ve_İnovasyon_Becerileri	Diğer	93	139,49	12972,50
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	168	126,30	21218,50
	Toplam	261		
Bilgi_ve_Teknoloji_Okuryazarlığı_Becerileri	Diğer	93	138,56	12886,00
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	168	126,82	21305,00
	Toplam	261		
Eleştirel_Düşünme_ve_Problem_Çözme_Becerileri	Diğer	93	131,34	12215,00
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	168	130,81	21976,00
	Toplam	261		
Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri	Diğer	93	133,48	12413,50

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	168	129,63	21777,50
	Toplam	261		
Kariyer_Bilinci	Diğer	93	131,92	12268,50
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	168	130,49	21922,50
	Toplam	261		

Tablo 28: Öğrencilerin, Mezun Oldukları Lise Türüne Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi p Değerleri)

Test Statistics ^a					
	Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri	Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri	Kariyer_Bilinci
Mann-Whitney U	7022,500	7109,000	7780,000	7581,500	7726,500
Wilcoxon W	21218,500	21305,000	21976,000	21777,500	21922,500
Z	-1,353	-1,205	-,055	-,398	-,148
Asymp. Sig. (2-tailed)	,176	,228	,956	,691	,882

Tablo 29, Tablo 30 ve Tablo 31’de bütün alt boyutlarda gerçekleştirilen “Lüleburgaz MYO’da hangi bölümdesiniz?” değişkenine göre yapılan Kruskal Wallis testi bulunmaktadır.

Tablo 29: Öğrencilerin, Hangi Bölümde Olduklarına Yönelik Bulgular (Kruskall Wallis Testi)

	Lüleburgaz MYO'da hangi bölümdesiniz?	N	Mean Rank	
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri	Elektrik Programı	16	127,13	
	İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	39	160,94	
	Grafik Tasarım Programı	37	157,55	
	Tekstil Teknolojisi Programı	14	150,14	
	Pazarlama Programı	14	138,18	
	Otomotiv Teknolojisi Programı	29	155,10	
	Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı	33	121,88	
	İnsan Kaynakları Yönetimi Programı	39	162,59	
	Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı	27	122,85	
	Sosyal Güvenlik Programı	20	167,60	
	Bilgisayar Programcılığı Programı	28	151,77	
	Toplam	296		
	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	Elektrik Programı	16	136,75
		İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	39	161,72
Grafik Tasarım Programı		37	147,70	
Tekstil Teknolojisi Programı		14	170,25	
Pazarlama Programı		14	149,64	
Otomotiv Teknolojisi Programı		29	122,47	
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı		33	160,98	
İnsan Kaynakları Yönetimi Programı		39	139,28	
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı		27	121,81	
Sosyal Güvenlik Programı		20	155,10	
Bilgisayar Programcılığı Programı		28	172,52	
Toplam		296		

Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri	Elektrik Programı	16	154,81
--------------------------------------	-------------------	----	--------

Tablo 30: Öğrencilerin, Hangi Bölümde Olduklarına Yönelik Bulgular (Kruskall Wallis Testi-II)

	Lüleburgaz MYO'da hangi bölümdesiniz?	N	Mean Rank	
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri	İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	39	156,88	
	Grafik Tasarım Programı	37	115,86	
	Tekstil Teknolojisi Programı	14	149,21	
	Pazarlama Programı	14	145,57	
	Otomotiv Teknolojisi Programı	29	184,59	
	Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı	33	137,94	
	İnsan Kaynakları Yönetimi Programı	39	166,38	
	Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı	27	138,24	
	Sosyal Güvenlik Programı	20	186,65	
	Bilgisayar Programcılığı Programı	28	110,25	
	Toplam	296		
	Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri	Elektrik Programı	16	160,84
		İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	39	165,95
Grafik Tasarım Programı		37	142,04	
Tekstil Teknolojisi Programı		14	171,71	
Pazarlama Programı		14	149,43	
Otomotiv Teknolojisi Programı		29	144,98	
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı		33	135,17	
İnsan Kaynakları Yönetimi Programı		39	119,77	
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı		27	146,98	
Sosyal Güvenlik Programı		20	175,50	
Bilgisayar Programcılığı Programı		28	155,16	
Toplam		296		

Tablo 31: Öğrencilerin, Hangi Bölümde Olduklarına Yönelik Bulgular (Kruskall Wallis Testi – III)

	Lüleburgaz MYO'da hangi bölümdesiniz?	N	Mean Rank
Kariyer Bilinci	Elektrik Programı	16	132,06
	Grafik Tasarım Programı	37	155,65
	Tekstil Teknolojisi Programı	14	157,75
	Pazarlama Programı	14	154,21
	Otomotiv Teknolojisi Programı	29	140,91
	Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı	33	121,95
	İnsan Kaynakları Yönetimi Programı	39	169,37
	Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı	27	126,85
	Sosyal Güvenlik Programı	20	174,08
	Bilgisayar Programcılığı Programı	28	140,91
	Toplam	296	

Tablo 32’de ölçek alt boyutlarında gerçekleştirilen Kruskall Wallis testi p değerleri yer almaktadır. Buna göre Girişimcilik ve İnovasyon alt boyutunda “Lüleburgaz MYO’da hangi bölümdesiniz?” değişkenine göre yapılan analizde gruplar arasında anlamlı bir farklılık (0,010)

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

olduğu saptanmıştır. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun anlaşılabilmesi amacıyla Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 32: Öğrencilerin, Hangi Bölümde Olduklarına Yönelik Bulgular (Kruskall Wallis Testi p Değerleri)

Test Statistics ^{a,b}					
	Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri	Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri	Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri	Kariyer Bilinci
Chi-Square	10,349	10,986	23,225	10,783	11,311
df	10	10	10	10	10
Asymp. Sig.	,410	,359	,010	,375	,334

Tablo 33'te Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri boyutunda "Lüleburgaz MYO'da hangi bölümdesiniz?" değişkenine göre yapılan Mann Whitney U testi bulunmaktadır. Buna göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Tablo 33: Öğrencilerin, Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunda, Buldukları Programlara Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi-I)

Lüleburgaz MYO'da hangi bölümdesiniz?	N	Mean Rank	Sum of Ranks	p
Elektrik Programı	16	27,78	444,50	
İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	39	28,09	1095,50	,948
Toplam	55			
Elektrik Programı	16	32,28	516,50	
Grafik Tasarım Programı	37	24,72	914,50	,101
Toplam	53			
Elektrik Programı	16	15,88	254,00	
Tekstil Teknolojisi Prpgramı	14	15,07	211,00	,802
Toplam	30			
Elektrik Programı	16	16,06	257,00	
Pazarlama Programı	14	14,86	208,00	,707
Toplam	30			
Elektrik Programı	16	20,53	328,50	
Otomotiv Teknolojisi Programı	30	25,08	752,50	,272
Toplam	46			
Elektrik Programı	16	27,50	440,00	
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı	33	23,79	785,00	,392
Toplam	49			
Elektrik Programı	16	25,84	413,50	
İnsan Kaynakları Yönetimi Programı	39	28,88	1126,50	,522
Toplam	55			
Elektrik Programı	16	22,84	365,50	
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı	27	21,50	580,50	,734
Toplam	43			
Elektrik Programı	16	15,81	253,00	
Sosyal Güvenlik Programı	20	20,65	413,00	,170
Toplam	36			
Elektrik Programı	16	27,06	433,00	
Bilgisayar Programcılığı Programı	28	19,89	557,00	,075
Toplam	44			

Tablo 34’te Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri boyutunda “Lüleburgaz MYO’da hangi bölümdesiniz?” değişkenine göre yapılan Mann Whitney U testi bulunmaktadır. Buna göre İş Sağlığı ve Güvenliği ve Grafik Tasarım programı değişkenlerine göre Girişimcilik ve İnovasyon alt boyutunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Buna göre; İş Sağlığı ve Güvenliği programından katılımcıların oluşturduğu grup, Grafik Tasarım programından katılımcıların oluşturduğu gruptan anlamlı olarak (0,028) farklılaşmaktadır. Benzer şekilde İş Sağlığı ve Güvenliği programından katılımcıların oluşturduğu grup, Bilgisayar Programcılığı programından katılımcıların oluşturduğu gruptan da anlamlı olarak (0,018) farklılık göstermektedir. İş Sağlığı ve Güvenliği programından katılımcıların oluşturduğu gruba, grubun yapısal özelliklerini anlayabilmek amacıyla frekans analizi yapılmıştır. Buna göre 39 katılımcının 23’ü ikinci sınıf, 23’ü erkek, 25’inin yetişme çağına geçtiği yer şehir, 16’sının anne tutumu demokratik, 14’ünün anne tutumu aşırı koruyucu, 24’ü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden mezun, 33’ü istediği bir bölümde okumakta ve 23’ünün ise online eğitimin ilgilerini çekmediği bulguları elde edilmiştir.

Tablo 34: Öğrencilerin, Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunda, Buldukları Programlara Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi-II)

Lüleburgaz MYO'da hangi bölümdesiniz?	N	Mean Rank	Sum of Ranks	p
İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	39	43,91	1712,50	
Grafik Tasarım Programı	37	32,80	1213,50	,028
Toplam	76			
İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	39	27,40	1068,50	
Tekstil Teknolojisi Prpgramı	14	25,89	362,50	,754
Toplam	53			
İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	39	27,46	1071,00	
Pazarlama Programı	14	25,71	360,00	,716
Toplam	53			
İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	39	31,88	1243,50	
Otomotiv Teknolojisi Programı	30	39,05	1171,50	,141
Toplam	69			
İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	39	38,64	1507,00	
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı	33	33,97	1121,00	,344
Toplam	72			
İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	39	38,00	1482,00	
İnsan Kaynakları Yönetimi Programı	39	41,00	1599,00	,558
Toplam	78			
İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	39	35,18	1372,00	
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı	27	31,07	839,00	,392
Toplam	66			
İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	39	27,79	1084,00	
Sosyal Güvenlik Programı	20	34,30	686,00	,168
Toplam	59			
İş Sağlığı ve Güvenliği Programı	39	38,76	1511,50	
Bilgisayar Programcılığı Programı	28	27,38	766,50	,018
Toplam	67			

Tablo 35’te Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri boyutunda “Lüleburgaz MYO’da hangi bölümdesiniz?” değişkenine göre gerçekleştirilen Mann Whitney U testi bulunmaktadır. Buna göre Otomotiv Teknolojisi programından katılımcıların oluşturduğu grup, Grafik Tasarım programından katılımcıların oluşturduğu gruptan anlamlı olarak (0,001) farklılaşmaktadır.

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Otomotiv Teknolojisi programından katılımcıların oluşturduğu gruba, grubun yapısal özelliklerini anlaşılabilirliği amacıyla frekans analizi yapılmıştır. Buna göre 30 katılımcının 18'inin birinci sınıf, 29'unun erkek, 21'inin yetişme çağına geçtiği yer şehir olduğu bulgusu elde edilmiştir. Aynı zamanda katılımcıların 27'sinin ailesinde girişimci yoktur. Bununla birlikte katılımcıların 20'si anne tutumunu demokratik olarak ifade ederken, 19'u da baba tutumunu demokratik olarak ifade etmektedir. Diğer elde edilen bulgulara bakıldığında 19 kişinin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi mezunu olduğu 22 kişinin de istediği bölümde okumakta olduğu anlaşılmaktadır.

Benzer şekilde İnsan Kaynakları Yönetimi programından katılımcıların oluşturduğu grup, Grafik Tasarım programından katılımcıların oluşturduğu gruptan anlamlı olarak (0,010) farklılaşmaktadır. İnsan Kaynakları Yönetimi program katılımcılarının oluşturduğu gruba, grup yapısının anlaşılabilirliği amacıyla frekans analizi uygulanmıştır. Buna göre 39 katılımcının 29'u kadın, 17'sinin anne tutumu; 14'ünün baba tutumu demokratik olduğu bulguları elde edilmiştir. 39 katılımcının 30'unun ailesinde girişimci bulunmamaktadır. Aynı zamanda 30'unun yetişme çağı şehirde geçmiştir. 21 katılımcı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden mezundur. İsteddiği bir bölümde okuyan katılımcı sayısı da 32'dir.

Son olarak, Sosyal Güvenlik programından katılımcıların oluşturduğu grup, Grafik Tasarım programından katılımcıların oluşturduğu gruptan anlamlı olarak (0,006) farklılaşmaktadır. Sosyal Güvenlik programı katılımcılarının oluşturduğu gruba, grup yapısının anlaşılabilirliği amacıyla frekans analizi uygulanmıştır. Buna göre 20 katılımcının 18'i ikinci sınıf, 15'i kadın ve 15'inin yetişme çağına geçtiği yer şehirdir. 20 katılımcının 11'inin anne tutumu aşırı koruyucu ve 18'inin de istediği programda okuduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte ailesinde girişimci olmayan 14 katılımcı mevcuttur. 10 katılımcı ise Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden mezun olmuştur. Aynı zamanda 15 kişi de online eğitimin ilgilerini çekmediğini belirtmektedir.

Tablo 35: Öğrencilerin, Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunda, Buldukları Programlara Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi-III)

Lüleburgaz MYO'da hangi bölümdesiniz?	N	Mean Rank	Sum of Ranks	p
Grafik Tasarım Programı	37	24,18	894,50	
Tekstil Teknolojisi Prpgramı	14	30,82	431,50	,153
Toplam	51			
Grafik Tasarım Programı	37	24,76	916,00	
Pazarlama Programı	14	29,29	410,00	,331
Toplam	51			
Grafik Tasarım Programı	37	27,05	1001,00	
Otomotiv Teknolojisi Programı	30	42,57	1277,00	,001
Toplam	67			
Grafik Tasarım Programı	37	32,68	1209,00	
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı	33	38,67	1276,00	,218
Toplam	70			
Grafik Tasarım Programı	37	31,78	1176,00	
İnsan Kaynakları Yönetimi Programı	39	44,87	1750,00	,010
Toplam	76			
Grafik Tasarım Programı	37	30,64	1133,50	
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı	27	35,06	946,50	,347

Toplam	64			
Grafik Tasarım Programı	37	24,59	910,00	
Sosyal Güvenlik Programı	20	37,15	743,00	,006
Toplam	57			
Grafik Tasarım Programı	37	33,81	1251,00	
Bilgisayar Programcılığı Programı	28	31,93	894,00	,691
Toplam	65			

Tablo 36’da Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri boyutunda “Lüleburgaz MYO’da hangi bölümdesiniz?” değişkenine göre yapılan Mann Whitney U testi bulunmaktadır. Buna göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 36: Öğrencilerin, Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunda, Buldukları Programlara Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi-IV)

Lüleburgaz MYO’da hangi bölümdesiniz?	N	Mean Rank	Sum of Ranks	p
Tekstil Teknolojisi Programı	14	14,50	203,00	
Pazarlama Programı	14	14,50	203,00	1,000
Toplam	28			
Tekstil Teknolojisi Programı	14	18,21	255,00	
Otomotiv Teknolojisi Programı	30	24,50	735,00	,129
Toplam	44			
Tekstil Teknolojisi Programı	14	25,61	358,50	
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı	33	23,32	769,50	,600
Toplam	47			
Tekstil Teknolojisi Programı	14	24,39	341,50	
İnsan Kaynakları Yönetimi Programı	39	27,94	1089,50	,461
Toplam	53			
Tekstil Teknolojisi Prpgramı	14	22,07	309,00	
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı	27	20,44	552,00	,679
Toplam	41			
Tekstil Teknolojisi Prpgramı	14	14,61	204,50	
Sosyal Güvenlik Programı	20	19,53	390,50	,156
Toplam	34			
Tekstil Teknolojisi Prpgramı	14	25,71	360,00	
Bilgisayar Programcılığı Programı	28	19,39	543,00	,115
Toplam	42			

Tablo 37’de Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri boyutunda “Lüleburgaz MYO’da hangi bölümdesiniz?” değişkenine göre yapılan Mann Whitney U testi bulunmaktadır. Buna göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Tablo 37: Öğrencilerin, Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunda, Buldukları Programlara Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi-V)

Lüleburgaz MYO’da hangi bölümdesiniz?	N	Mean Rank	Sum of Ranks	p
Pazarlama Programı	14	18,64	261,00	
Otomotiv Teknolojisi Programı	30	24,30	729,00	,172
Toplam	44			
Pazarlama Programı	14	24,61	344,50	
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı	33	23,74	783,50	,843
Toplam	47			
Pazarlama Programı	14	24,64	345,00	

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

İnsan Kaynakları Yönetimi Programı	39	27,85	1086,00	,505
Toplam	53			
Pazarlama Programı	14	21,75	304,50	
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı	27	20,61	556,50	,772
Toplam	41			
Pazarlama Programı	14	14,89	208,50	
Sosyal Güvenlik Programı	20	19,33	386,50	,201
Toplam	34			
Pazarlama Programı	14	24,43	342,00	
Bilgisayar Programcılığı Programı	28	20,04	561,00	,273
Toplam	42			

Tablo 38’de Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri boyutunda “Lüleburgaz MYO’da hangi bölümdesiniz?” değişkenine göre yapılan Mann Whitney U testi bulunmaktadır. Buna göre Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri alt boyutunda Otomotiv Teknolojisi programından katılımcıların oluşturduğu grup, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programından katılımcıların oluşturduğu gruptan anlamlı olarak (0,016) farklılaşmaktadır. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programından katılımcıların oluşturduğu gruba, grup yapısının anlaşılabilmesi amacıyla frekans analizi uygulanmıştır. Buna göre 33 katılımcının 22’si kadın, yetişme çağı şehirde geçen 23 kişi, ailesinde girişimci olmayan 27 kişi, anne tutumu demokratik olan 15 kişi, baba tutumu demokratik olan 13 kişidir. Bununla birlikte 26 kişi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinden mezun olmuştur. 23 kişide istediği bir bölümde okumaktadır. Benzer şekilde, Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri alt boyutunda Otomotiv Teknolojisi programından katılımcıların oluşturduğu grup, Bilgisayar Programcılığı programından katılımcıların oluşturduğu gruptan anlamlı olarak (0,002) farklılaşmaktadır. Son olarak Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri alt boyutunda Muhasebe ve Vergi Uygulamaları program katılımcıların, Sosyal Güvenlik programı katılımcılarından anlamlı olarak (0,036) farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 38: Öğrencilerin, Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunda, Buldukları Programlara Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi-VI)

Lüleburgaz MYO’da hangi bölümdesiniz?	N	Mean Rank	Sum of Ranks	p
Otomotiv Teknolojisi Programı	30	37,83	1135,00	
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı	33	26,70	881,00	,016
Toplam	63			
Otomotiv Teknolojisi Programı	30	37,85	1135,50	
İnsan Kaynakları Yönetimi Programı	39	32,81	1279,50	,300
Toplam	69			
Otomotiv Teknolojisi Programı	30	33,07	992,00	
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı	27	24,48	661,00	,051
Toplam	57			
Otomotiv Teknolojisi Programı	30	25,38	761,50	
Sosyal Güvenlik Programı	20	25,68	513,50	,945
Toplam	50			
Otomotiv Teknolojisi Programı	30	36,28	1088,50	

Bilgisayar Programcılığı Programı	28	22,23	622,50	,002
Toplam	58			
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı	33	32,73	1080,00	
İnsan Kaynakları Yönetimi Programı	39	39,69	1548,00	,159
Toplam	72			
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı	33	30,71	1013,50	
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı	27	30,24	816,50	,917
Toplam	60			
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı	33	23,55	777,00	
Sosyal Güvenlik Programı	20	32,70	654,00	,036
Toplam	53			
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı	33	33,88	1118,00	
Bilgisayar Programcılığı Programı	28	27,61	773,00	,168
Toplam	61			

Tablo 39’da Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri alt boyutunda, İnsan Kaynakları Yönetimi program katılımcılarının, Bilgisayar Programcılığı program katılımcılarından anlamlı olarak (0,009) farklılaştığı tespit edilmiştir. Benzer biçimde Sosyal Güvenlik programından katılımcıların, Bilgisayar Programcılığı program katılımcılarından anlamlı olarak (0,009) farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 39: Öğrencilerin, Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunda, Buldukları Programlara Yönelik Bulgular (Mann Whitney U Testi-VII)

Lüleburgaz MYO’da hangi bölümdesiniz?	N	Mean Rank	Sum of Ranks	p
İnsan Kaynakları Yönetimi Programı	39	36,09	1407,50	
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı	27	29,76	803,50	,187
Toplam	66			
İnsan Kaynakları Yönetimi Programı	39	28,28	1103,00	
Sosyal Güvenlik Programı	20	33,35	667,00	,282
Toplam	59			
İnsan Kaynakları Yönetimi Programı	39	39,27	1531,50	
Bilgisayar Programcılığı Programı	28	26,66	746,50	,009
Toplam	67			
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı	27	20,96	566,00	
Sosyal Güvenlik Programı	20	28,10	562,00	,077
Toplam	47			
Büro Yönetimi ve Yönetici Asistanlığı Programı	27	30,37	820,00	
Bilgisayar Programcılığı Programı	28	25,71	720,00	,281

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Toplam	55			
Sosyal Güvenlik Programı	20	30,75	615,00	
Bilgisayar Programcılığı Programı	28	20,04	561,00	,009
Toplam	48			

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin hiçbir alt boyutunda cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Çelik tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada da katılımcıların cinsiyeti ile 21. yüzyıl becerilerini algılama durumu arasında anlamlı bir farklılık elde edilememiştir. Ancak ölçeğin girişimcilik ve yenilikçilik becerileri boyutlarında erkek öğrencilerin lehine olan anlamlı bir farklılık elde edildiği görülmektedir. Söz konusu araştırmanın örneklemini özel Anadolu Liselerinden öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada Çevik ve Şentürk tarafından geliştirilen Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği kullanılmıştır (Çelik, 2021: 31,50). Diğer taraftan literatürde bu değişkenlerde anlamlı bir fark tespit edilen çalışmalar da bulunmaktadır. Çiftçi ve Bakar tarafından yapılan araştırmada katılımcıların 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algılarında cinsiyet ve yaş düzeyi ile birlikte baba eğitim düzeyinde de anlamlı farklılık elde edildiği belirtilmektedir. Söz konusu bu araştırmada Anagün vd. tarafından geliştirilen “21. Yüzyıl Becerileri Yeterlilik Algıları Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmenliği 1, 2, 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır (Çiftçi ve Bakar, 2020: 44, 48). Cinsiyet değişkeninde anlamlı farklılık bulunan bir diğer çalışma Alkış tarafından yapılmıştır. Bu araştırmada Yılmaz ve Alkış tarafından geliştirilen “21. Yüzyıl Yeterlilikleri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim öğretim yılında İç Anadolu Bölgesinde bir ilde bulunan bir kamu üniversitesinde öğrenim görmekte olan 30.000 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre katılımcıların 21. yüzyıl bilgi yeterlilikleri girişimcilik, kişisel finans, sosyal sistem ve teknoloji-mühendislik alt boyut puan ortalamaları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir düzeyde farklılaşmaktadır (Alkış, 2020: 52, 57). Cinsiyet ile ilgili anlamlı bir fark bulan bir diğer çalışma Çolak tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada Anagün ve arkadaşları tarafından hazırlanan 21.yy. Becerileri Özyeterlik Algı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinde öğrenim gören Fen Bilgisi Öğretmenliği öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğrenme ve yenilenme becerileri alt boyutunda erkek öğretmen adayları lehine anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda bilgi, teknoloji ve medya okuryazarlık becerileri özyeterlik algıları erkek öğretmen adayların lehine anlamlı bulunmuştur (Çolak, 2019: 48, 58, 120).

Bu çalışmada program değişkenine göre de bulgular elde edilmiştir. Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri alt boyutunda Sosyal Güvenlik programından katılımcıların oluşturduğu grup, Grafik ve Tasarım, Bilgisayar Programcılığı, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı katılımcılarının oluşturduğu gruplardan anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Bu farklılığın nedeni; Sosyal Güvenlik programından öğrencilerin eğitim aldıkları alan ile ilgili bir bakış açısı kazanmalarından kaynaklanabilir. Araştırmaya katılan öğrenciler ortaya çıkabilecek olan ihtiyaçlar hakkında düşünme becerisi kazanmış olabilirler. Dikkat çekici bir başka bulgu da Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri alt boyutunda Otomotiv Teknolojisi programından katılımcıların oluşturduğu grubun Grafik Tasarım, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları ve Bilgisayar Programcılığı programından katılımcıların oluşturduğu gruptan anlamlı olarak farklılaşmış olmasıdır. Bu farklılığın nedeni; program öğrencilerinin karmaşık ve zor işlerle uğraşmayı sevmeleri, katılımcı grubun yarıdan fazlasının istediği bölümde okuması olabilir. Ayrıca katılımcı grubun aldıkları dersler sonucu yoğun bir merak duygusuna sahip olması da

muhtemeldir. Alan yazında program/bölüm bazında anlamlı bir fark bulan bir araştırma da Engin ve Korucuk tarafından gerçekleştirilmiştir. Söz konusu araştırmada Çevik ve Şentürk (2019) tarafından geliştirilen “Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma Türkiye'nin doğusundaki bir devlet üniversitesinde yürütülmüştür. Araştırmanın örnekleme meslek yüksekokulunda öğrenim gören 358 öğrenciden oluşmaktadır (Engin ve Korucuk, 2019: 1081).

Araştırmada diğer elde edilen bulguya göre Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri alt boyutunda 2. Sınıf katılımcıları, 1. Sınıf katılımcılarından anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Bunun nedenleri; Girişimcilik dersinin genellikle ikinci sınıf müfredatlarında seçmeli ders olarak ya da birinci sınıfın bahar döneminde yer alması olabilir. Katılımcı birinci sınıf grubu henüz Girişimcilik dersini almamıştır. Yeni iş fikirleri üzerinde düşünme, başarılı girişimci örnekleri görmek gibi imkanlar bulan ikinci sınıf katılımcı grubu bu yönde becerilerini geliştirmiş olabilir. Alan yazında aksi bulgular da söz konusudur. Örneğin Çiftçi ve Bakar tarafından gerçekleştirilen araştırmada sınıf düzeyine göre farklılık tespit edilmemiştir (Çiftçi ve Bakar, 2020: 44,48). Girişimcilik ve İnovasyon alt boyutunda ulaşılan bir başka sonuç baba tutumu değişkenine göre elde edilmiştir. Buna göre baba tutumu demokratik olanlar, baba tutumu tutarsız olanlardan anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Bunun nedeni; demokratik bir baba tutumu ile çocuğun güvenli bir ortamda yetişmesi, hoşgörülü davranışlar görmesi neticesinde fikirlerini rahatlıkla dile getirip uygulama becerisini geliştirmesinden kaynaklanabilir.

Araştırmada Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri alt boyutunda 7-19 yaş aralığında baba tutumu değişkenine göre de anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Baba tutumu Aşırı Otoriter olan katılımcı grup, baba tutumu Aşırı Koruyucu olan gruptan anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Aşırı koruyucu bir ortama maruz kalan çocuklar aileden uzak yaşayamazlar ve çoğunlukla mutsuz olurlar. Bu çocuklar kendilerini önemli işleri yapacak güçte göremezler. Yenilgiyi en baştan kabul eden bir hale sahiptirler. Onların en belirgin özellikleri öğrenilmiş çaresizlik içinde olmalarıdır (Kaya vd., 2012, s. 211). Bu farklılığın nedeni; yetişme çağında aşırı koruyucu olan baba tutumunun çocuğun kendi becerilerini ortaya çıkarmasına engel olmuş olması olabilir. Bu durum da çocuğun riskleri görüp analiz etme ve buna göre karar verme becerisinin gelişmesine engel olmuş olabilir.

Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri alt boyutunda ulaşılan bir başka sonuç baba tutumu değişkenine göre elde edilmiştir. Buna göre baba tutumu demokratik olanlar, baba tutumu tutarsız olanlardan anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Demokratik ve güven verici bir ortamda yetişen çocuk; kendine ve çevresine saygılı ve duyarlı, kendi sınırlarının farkında olan, hoşgörü sahibi, açık fikirli, girişken, yaratıcı, aktif, kendi inandıklarını sonuna kadar savunabilen, düşüncelerini özgürce ifade edebilen, başkalarının düşüncelerine saygılı, fikirleri doğrultusunda hareket eden, kişilik yapısı ve davranışları bakımından dengeli, sorumluluk sahibi, kurallara ve otoriteye karşı körü körüne bağlılık göstermeyen uyumlu bir birey olarak yetişir (Kaya vd., 2012, s. 211). Bu farklılığın nedeni; demokratik bir baba tutumu ile çocuğun güvenli bir ortamda yetişmesi, hoşgörülü davranışlar görmesi neticesinde fikirlerini rahatlıkla dile getirip uygulama becerisini geliştirmesinden kaynaklanabilir.

Son olarak ulaşılan bir diğer sonuç Kariyer Becerileri alt boyutunda elde edilmiştir. Buna göre istediği bölümde okuyanlar, istemedikleri bölümde okuyanlardan anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Bu farklılığın nedeni; istediği bölümde olduğunu belirtenlerin gelecekte sahip olmak istediği meslekle ilgili belirli bir kararları olmasından kaynaklanabilir. Nasıl ki gönülsüz olarak ya da çalışanın nitelik düzeyi altında istihdam gerçekleştirildiğinde eksik istihdam kavramı kullanılmakta ise istemediği bölümde bulunan öğrenciler için de “eksik kariyer” kavramı kullanılabilir.

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu 3. Maddesinde; “Meslek Yüksekokulu: Belirli mesleklere yönelik nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan, yılda iki veya üç dönem olmak üzere iki yıllık eğitim öğretim sürdüren, ön lisans derecesi veren bir yükseköğretim kurumudur” olarak

tanımlanmaktadır

(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2547&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>). Meslek elemanlarını amaçta belirtildiği üzere sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerine yetiştirebilmek için de öncelikle kabiliyet, istek, yetenek ve kişi uyumu ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin meslek yüksekokullarına gelmeden önce birçok değerlendirmeden geçmeleri, kariyer planlamaları için okullarda buna göre bir sistem geliştirilmesi önerilmektedir. Ortaöğretim sınıflarında bazı mesleklere yönelik (aşçılık, işletmecilik, mobilyacılık vb.) seçmeli dersler konulabilir. Bu şekilde öğrencinin bu alandaki ilgi, istek ve becerisi deneyimlenebilir. İstenilmeyen bir programda okumak, hem gençler için bir zaman kaybı, hem kaynak israfı hem de emek piyasası için de kaynakların doğru kullanılmama sorununu büyütecektir.

21. yüzyıl becerilerinin ortaya çıkmasında 7-19 yaş aralığında bulunan yetişme çağındaki anne baba tutumu oldukça önemlidir. Gelecekte emek piyasası içinde yer alacak çocuk ve gençlerin bu yöndeki becerilerini geliştirebilmeleri için öncelikle ebeveynlerinin bilgilendirilmesi önerilmektedir. Alanında uzman kişilerce ve yetkili kamu kurumları tarafından okul öncesi kademedен başlayıp lise bitimine kadar gerek okullarda gerekse diğer eğitim kurumlarında yüz yüze ya da çevrimiçi (online) veli/ebeveyn rehberlikleri düzenlenmelidir. Bu yetişme çağında özellikle babanın tutumunun öneminden bahsedilmelidir.

Diğer getirilen öneri üniversitelerdeki Girişimcilik dersi ile ilgilidir. Sosyal Güvenlik, Otomotiv Teknolojisi ve İş Sağlığı Güvenliği programlarına öğrencilerin sadece girişimcilik özelliklerini değil aynı zamanda ve inovasyon becerilerini de geliştirebilecekleri seçmeli dersler eklenmesi önerilmektedir. Üniversitelerin kariyer günleri etkinliklerinde örnek girişimcilere yer verilerek öğrencilere rol modellerin gösterilmesi önerilmektedir.

Son olarak öğrencilerin istediği alan ve programlarda öğrenim görebilmesi ve eksik kariyer olarak tanımlanan alana girmemeleri için doğru yönlendirmelerin yapılması, öğrencilerin yeteneklerinin keşfedilmesinde halihazırda yapılan uygulamalarla birlikte daha çeşitli uygulamaların yapılması önerilmektedir.

21. yüzyıl becerileri algısı ile ilgili gelecek çalışmaların farklı üniversitelerin farklı program ve bölümlerinde yapılması bu program ve bölümlerin profillerinin geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmalarda aile ile ilgili değişkenlere ek olarak ailenin sosyo ekonomik durumu, ilköğretim ve lise eğitiminin özel ya da devlet okulunda alınıp alınmadığı, öğrencinin ilköğretimde yetenekle ilgili uygulamalara katılıp katılmadığı, yetişme çağında yer değişikliği vb. değişkenlerin kullanılmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yazar Katkı Oranı (Author Contributions): Bahar DOĞRAMACI YALÇIN (%60), Erkan BİLGE (%40)

Yazarın Etik Sorumlulukları (Ethical Responsibilities of Authors): Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Çıkar Çatışması (Conflicts of Interest): Çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

İntihal Denetimi (Plagiarism Checking): Bu çalışma intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Ablak, S. (2020). “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sahip Oldukları 21. Yüzyıl Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Journal of History School*, 48: 3316-334.
- Aktaş, İ. (2022). “Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(12): 187-203.
- Alkış, M. (2020). Üniversite Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Necmettin Erbakan Üniversitesi
- Arslan, A. (2020). “Öğretmen Adayları Perspektifinden Pandemi Öncesi ve Sonrası Öğrencilere Kazandırılması Gereken 21. Yüzyıl Becerilerinin Belirlenmesi”. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1): 553-571.
- Balcı, A. (2019). “Eğitimsel Araştırmanın Eğitimsel Sorunların Çözümüne Uygulanması”. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 22(1): 411-420.
- Bayrakçı, M. (2007). “Sosyal Öğrenme Kuramı ve Eğitimde Uygulanması”, *Saü Eğitim Fakültesi Dergisi*, 198-210.
- Berkant, H. G. & Varki, E. (2022). “Öğretmen Adaylarının Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri ile Yaratıcı Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi”, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 8(58):1661-1680.
- Canpolat M., (2021). “Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri ile Duygusal Zekâ Düzeyleri Arasındaki İlişki”. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 11(3): 527-535.
- Cansoy, R. (2018). “Uluslararası Çerçevelere Göre 21.Yüzyıl Becerileri Ve Eğitim Sisteminde Kazandırılması”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 7(4): 3112/3134.
- Cizrelioğulları, M. N. & Kilili, R. (2021). “Ebeveyn Tutumlarının Çocukların Yetenek ve Becerilerine Etkisi”. *European Journal of Educational and Social Sciences*, 6(1): 130-142.
- Cingöz, D. (2023), Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Bartın Üniversitesi.
- Çiftçi, S.; Sağlam, A.; Yayla, A. (2021). “21. Yüzyıl Becerileri Bağlamında Öğrenci, Öğretmen ve Eğitim Ortamları”. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (24): 718-734.
- Çelik, S. B. (2021). Lise Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerilerini Algılama Düzeylerinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Biruni Üniversitesi
- Çevik, M. & Şentürk C. (2019). “Multidimensional 21st Century Skills Scale: Validity And Reliability Study”. *Cypriot Journal Of Educational Science*. 14(1): 11-28.
- Çolak, M. (2019). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının 21.Yüzyıl Becerilerine Yönelik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
- DeSeCo, <https://www.deseco.ch/bfs/deseco/en/index.html>, (Erişim Tarihi: 01.09.2024)

21. YÜZYIL BECERİLERİ ALGISININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ: MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA
- Engin, A. O. & Korucuk M. (2021). “Öğrencilerin 21. Yüzyıl Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(2): 1081-1119.
- Erdoğan D. & Eker C. (2020). “Türkçe Öğretmen Adaylarının 21. yy Becerileri ile Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 118-147.
- Gökbulut, B. (2020). “Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile 21. yüzyıl becerileri arasındaki ilişki”, *Turkish Studies - Education*, 15(1): 127-141.
- Gömleksiz M. N. & Sinan A. T. & Doğan F. D. (2019). “Türkçe, Türk Dili Ve Edebiyatı İle Çağdaş Türk Lehçeleri Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Yeterlik Algıları”, *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(19): 163-185.
- Harari, Y. N. (2018). *21. Yüzyıl İçin 21 Ders*. İstanbul: Kolektif Kitap
- IOWA Department of Education, <https://educate.iowa.gov/pk-12/standards/academics/21st-century-skills>, Erişim Tarihi: 30.08.2024.
- ISTE, <https://iste.org/standards>, Erişim Tarihi: 30.08.2024.
- Kaya A. & Bozaslan H. & Genç G. (2012)., “Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarının Problem Çözme Becerilerine, Sosyal Kaygı Düzeylerine Ve Akademik Başarılarına Etkisi”. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18: 208-225.
- Kozikoğlu İ., & Altunova N., (2018). “Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerilerine İlişkin Öz-Yeterlik Algılarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerini Yordama Gücü”. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 8(3): 522-531.
- Lemke, C. (2002). enGauge 21st Century Skills: Digital Literacies for a Digital Age. *NCREL*, 1-33.
- Mesleki Yeterlilik Kurumu (2015), *Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi*, <https://www.tyc.gov.tr/sayfa/amac-ie9775abe-cdde-42d8-adb3-2b8627445a36.html>, Erişim Tarihi: 01.09.2024.
- Nalbantoğlu, C. B. (2021). “2020 Küresel Beceriler Endeksinde 21. Yüzyıl Becerileri Değerlendirmesi”. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 56: 20-29.
- National Research Council. (2011). *Assessing 21st Century Skills: Summary of a Workshop*. Washington, DC: The National Academies Press. <https://nap.nationalacademies.org/download/13215#>, Erişim Tarihi: 30.08.2024.
- OECD (2015), “The role of education and skills in today's world”, in *Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Paris.
- Schwab, K. (2016). *Dördüncü Sanayi Devrimi*. İstanbul: Optimist.
- Tatlıoğlu, S. S. (2021). Öğrenmeye Sosyal- Bilişsel Bir Bakış: Albert Bandura. *Sosyoloji Notları*, 5(1): 15-30.
- Tutal, Ö. (2023). “Öğretmen adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri İle Eğitim Felsefesi Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Journal of Sustainable Educational Studies (JSES)*, 4(4): 261-276.

Türel, Y. K. & Şimşek, A. & Şengül Vautier, C. G. & Şimşek, E. & Kızıltepe, F. 21. Yüzyıl Becerileri Ve Değerlere Yönelik Araştırma Raporu. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_05/11153521_21.yy_becerileri_ve_degerlere_yonelik_arastirma_raporu.pdf, Erişim Tarihi: 19.02.2024.

Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 17.07.2024

Voogt J.& Roblin N. P. (2012), “A Comparative Analysis of International Frameworks For 21st Century Competences: Implications For National Curriculum Policies”, *J. Curriculum Studies*, 44 (3): 299–321.

Yazıcıoğlu, Y., S. Erdoğan, SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Detay Yayıncılık, 4. Baskı, 2014, Ankara.

Yükseköğretim Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2547&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 17.07.2024

Zorlu, Y.& İpekşen, S. (2022) “Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Öğrenen Becerileri ile Öğrenme Biçimleri, Öğrenme Stilleri ve Çoklu Zekâ Alanları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, (17): 97-112.

THE APPLICATION OF SEM IN STUDIES TO MEASURE EXPORT PERFORMANCE OF FIRMS: A ROAD MAP

FİRMALARIN İHRACAT PERFORMANSINI ÖLÇMEK İÇİN YAPILAN ÇALIŞMALARDA YEM'İN UYGULANMASI: BİR YOL HARİTASI

Murat ÖZTÜRK*

* Öğr. Gör. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, murat.ozturk@dpu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5983-331X

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p>Received 06.09.2024</p> <p>Revized 23.09.2024</p> <p>Accepted 03.10.2024</p> <p>Article</p> <p>Classification: Research Article</p> <p>JEL Codes C15 F23 M16 P45</p>	<p>Export performance is a subject that has quite complex relationships by nature. For this reason, it is analysed with the SEM method, which is gaining more and more fame in the research world regarding complex relationships. With this research, the use of SEM in the export performance studies in question was examined based on literature and different applications and views were brought together to create a basic roadmap. In this context, 76 different SEM and export performance-based scientific studies were examined and evaluated from a critical perspective and application maps were created. Afterwards, an ideal and basic application template and roadmap were presented with current suggestions for studies including export performance that want to use SEM in the future.</p> <p>Keywords: Export Performance, Structural Equation Modeling (SEM)</p>

MAKALE BİLGİSİ	ÖZ
<p>Gönderilme Tarihi 06.09.2024</p> <p>Revizyon Tarihi 23.09.2024</p> <p>Kabul Tarihi 03.10.2024</p> <p>Makale Kategorisi Araştırma Makalesi</p> <p>JEL Kodları C15 F23 M16 P45</p>	<p>İhracat performansı doğası gereği oldukça karmaşık ilişkilere sahip bir konudur. Bu nedenle, karmaşık ilişkiler açısından araştırma dünyasında giderek daha fazla ün kazanan YEM yöntemi ile analiz edilmeye devam edilmektedir. Bu araştırma ile söz konusu ihracat performansı çalışmalarında YEM kullanımı literatüre dayalı olarak incelenmiş ve temel bir yol haritası oluşturmak için farklı uygulamalar ve görüşler bir araya getirilmiştir. Bu bağlamda, 76 farklı YEM ve ihracat performansına dayalı bilimsel çalışma eleştirel bir bakış açısıyla incelenmiş ve değerlendirilmiş ve uygulama temelli yol haritaları keşfedilmiştir. Daha sonra, gelecekte YEM kullanmak isteyen ihracat performansını içeren çalışmalar için güncel önerilerle ideal ve temel bir uygulama şablonu ve yol haritası sunulmuştur.</p> <p>Anahtar Kelimeler: İhracat Performansı, Yapısal Eşitlik Modeli (YEM)</p>

Atıf (Citation): Öztürk, M. (2024). "The Application of Sem in Studies to Measure Export Performance of Firms: A Road Map", *Kapanaltı Dergisi*, (6): 53-71

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Introduction

The usage of Structural Equation Modeling (SEM) has become quite widespread in social sciences in general and international business/trade and export studies in particular. With its nearly century-long history of use, SEM has gained considerable confidence in the analysis of multivariate content and has played an important role in discovering potential direct and indirect relationships (Y. Fan et al., 2016).

When the literature on measuring the export performance of firms is examined (as far as it can be determined), less than 15% of the studies conducted between 1987-1997 used the SEM technique, while more than 30% of the studies conducted between 1998-2005 used SEM, and this rate was over 35% between 2005-2024 (Ozturk, 2024; Sousa et al., 2008; Zou & Stan, 1998). Therefore, with a basic trend observation, it can be predicted that SEM applications will find a much wider place in studies on export performance in the future.

On the other hand, when the literature is examined, it is seen that SEM is a method that develops very rapidly in terms of both export performance and other disciplines and that sometimes researchers work with different scopes and applications that may cause them to criticize each other. For this reason, it can be seen that a roadmap is needed for researchers who will conduct research on export performance directly or in some way with different concepts and subjects to use SEM in the most accurate way and in the most appropriate way for the export performance concept.

For these reasons, without directly criticizing any research or researcher, it was aimed to bring the most up-to-date SEM map that can be used in export performance studies, both in export performance studies and in direct statistics related to SEM or in its use in different disciplines, to the literature with this research.

1. Firm Export Performance (FEP):

With the increasing globalization trend in the 1960s, the importance of exports, perhaps the most primitive and fundamental way of trade between countries, has also increased and export performance has positioned itself as an indispensable subject in the literature with increasing momentum. When one of the most basic definitions of export performance in the literature is examined, it is seen that export performance is defined as the extent to which a firm's objectives, both economic and strategic, with respect to exporting a product into a foreign market, are achieved through planning and execution of export marketing strategy (Cavusgil & Zou, 1994, p.4). However, this is a company where this design may not include some statistical or new developments when it was designed in 1994. As a matter of fact, this definition has focused on the company's export performance by focusing on its planning and strategies.

Therefore, in the following years, there were approaches that emphasized that export performance should be evaluated not only with internal firm dynamics but also with a network view, for example by emphasizing that firms are part of a network (Lages et al., 2009). Therefore, understanding and interpreting export performance with an up-to-date and comprehensive definition as “exporting and/or being successful in exports” as stated by Ozturk (2024), would be a sufficient definition for this research.

The measurement of export performance has become another issue that has gained importance since the 1960s. In fact, it is possible to separate export performance and measurement into macro for sector or country-based evaluation and micro for company-based evaluation. Indeed, different criteria and dynamics may come to the fore at macro and micro levels. In his research on measuring firm-based export performance, Tookey (1964), focused on the variables that could affect the firm's export performance (firm type, firm size, firm export policy, marketing channels used in the local market, product adaptation willingness, international marketing strategies, export service diversity and product quality) and the extent to which these variables

could be effective, and accordingly, he presented an export performance evaluation criterion. When we look at the aforementioned research in detail, we see that Tookey has adopted a single main criterion approach that focuses on the long-term profitability of export sales.

In the near future, export performance has started to be considered as one of the main elements of the organization that coincides with the long-term strategies of the business rather than being an indicator measured by a few basic criteria. In fact, Beamish et al. (1993) added to their findings in the research they conducted in the United Kingdom that the success of export performance is related to the use of direct sales distribution, wide product offerings, long-term distributor relationships and a wide geographical market focus, while the export performance of the Canadian company is related to superior product features and diversification of market focus (for SMEs).

In addition, a comprehensive study by Zou et al. (1998) attempted to reveal in detail the determinants of export performance. According to this research, they stated that the basic determinants of export performance can be considered in two parts as internal and external, and that these can be classified as controllable and uncontrollable phenomena. They wrote that the measurement of these determinants of export performance can be done with financial (sales, profit and growth measurements), non-financial (success, satisfaction and goal achievement measurements) and mixed measurements. In the study, controllable internal determinants in the study are export marketing strategies (such as product adaptation and price competitiveness) and management attitudes and perceptions (such as export support and barriers). However, there is no controllable external variable. On the other hand, uncontrollable internal factors are expressed as management characteristics (such as management education and experience) and firm competencies (such as firm experience and size). Finally, uncontrollable external factors include industry characteristics (such as technological intensity and stability), foreign market characteristics (such as market attractiveness and competitive conditions) and domestic market characteristics (such as market conditions and characteristics).

In another study, Beleska-Spasova (2014) has reduced the determinants of export performance to two main classes as internal and external factors with a comprehensive research and study. In this study, internal factors are categorized as (1) management characteristics and perceptions, (2) organizational capabilities (Advanced technology and product/service quality, Export strategy, Marketing mix), (3) knowledge-based factors (export expertise and transfer of knowledge to the outside), (4) relational factors and (5) firm characteristics, while external factors are categorized as export market characteristics (such as legal and political situation) and domestic market characteristics (such as export assistance/consultancy).

Thus, it can be stated that the determinants of export performance and the extent and effectiveness of these elements on export performance may vary depending on firm characteristics, sectoral structures, regional differences, some cultural characteristics and market dynamics. Therefore, the purpose for which export performance is to be measured may affect the criteria, variables and scales to be used in the measurement. What is important is to preserve the main lines of export performance and to harmonize the necessary details in a methodological sense.

2. Research Methodology

This research has a two-stage methodology based on literature and practice. (reviewing fundamental literature and dissecting Structural Equation Model (SEM) applications in Firm Export Performance (FEP)). In other words, within the scope of the research, literature reviews were first conducted for both SEM and FEP separately. Then the techniques used in FEP measurement were examined. Afterwards, the research was tried to be deepened and made meaningful on two basic perspectives. First, the research examined the existing export performance studies with a literature review. Thus, the opportunity to compare studies using

the structural equation model with studies using different techniques was obtained. Secondly, the use of the structural equation model in other disciplines was investigated, and the comparison of the structural equation model applications used in export performance measurement with other disciplines was also made.

In addition, it is possible to use different techniques and tools in the application of Structural Equation Model (SEM). Especially, with the support of developing technology and artificial intelligence applications, it is possible to use different analysis software and applications. Therefore, it has found a place in the research on evaluations and methods regarding which applications and techniques can be used and how. Ultimately, the research followed a methodology based on literature research and analysis.

3. Building Structural Equation Modeling (SEM) for the Research:

The basis of the functioning of social sciences is the testing/analysis of relationship models or hypotheses based on theories using scientific methodologies and the interpretation of the findings (Stevens, 2001). Many different methods have been put forward over time to discover the relationship between variables as a research method in revealing the relationship in question. These methods have developed to be both qualitative, quantitative and mixed in nature. In addition, although the methods in question were occasionally implemented manually or with manual techniques, with advancing technology and developing techniques, they have increasingly begun to be transferred to programming or languages created through computers and related information technologies.

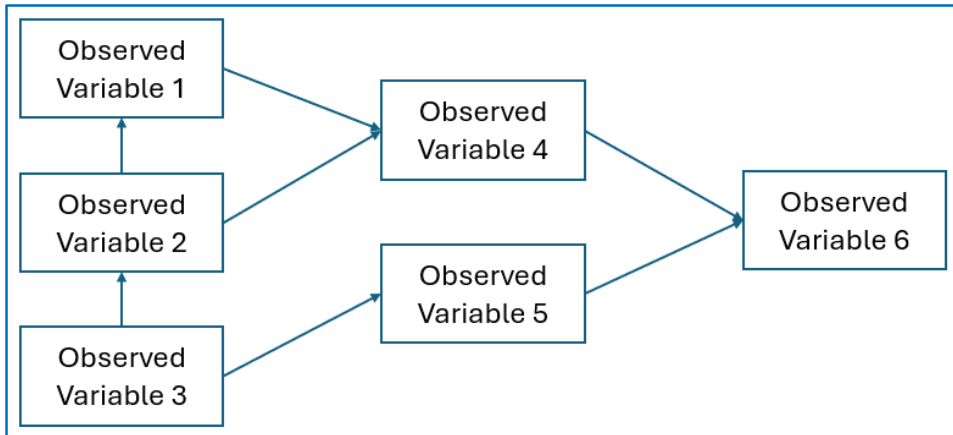
Among these new techniques and methods, Structural Equation Model (SEM) stands out as a method whose importance and use has increased, especially in the 21st century. As a matter of fact, the most important advantage of the model, which is based on multiple regression analysis, is that it enables the emergence of more meaningful and reliable complex relationships compared to classical regression approaches for models with a large number of variables (Ozdamar, 2005; Raats et al., 2005). In this context, comments that single regression analyses are inadequate or weak in explaining complex relationships are among the comments that find a place in the literature (Katipamula et al., 1998). Therefore, when it comes to complex relationships and multivariate models, SEM is considered an important model in order to reveal the mutual relationships in a more meaningful and reliable way.

SEM, which is based on multiple regression analysis, certainly has more advantages and benefits than multiple regression, as well as additional features that increase reliability and validity (Baron & Kenny, 1986). When examined in detail (Byrne, 2016; Raykov & Marcoulides, 2012); First, analyses such as multivariate regression tend to be more explanatory in nature, while structural equation models tend to be more capable of testing and confirming or rejecting hypotheses. Secondly, structural equation modeling allows for more measurement errors to be detected and corrected than other multivariate analysis methods. Thirdly, while multivariate analysis methods focus on observed measurements, it is possible to analyse unobserved or, in other words, latent variables thanks to the structural equation model. Lastly, it is a more powerful, reliable and explanatory model for discovering not only direct but also indirect relationships.

In this context, it is normal to observe that studies that have a multivariate structure and aim to discover complex network relationships tend to use SEM. However, in using SEM, it is appropriate to apply four main different models for different structure applications and process operations (Teo et al., 2013). Sample models and their explanations regarding these four main structural equation models that can be established are as follows.

- *PA Model (Path Analytic Model)*: It is a model that existed in the development process of the structural equation model and emerged during the period when it was not yet capable of measuring latent variables. It is an important building block in reaching today's structural equation modeling (Mitchell, 1992; Teo et al., 2013). Therefore, it is a model in which the relationships between completely measurable variables are measured as in core. However, it is considered a very successful model in measuring observable composite variables (McDonald, 1996). A modeling example for the PA Model is presented in Figure 1.

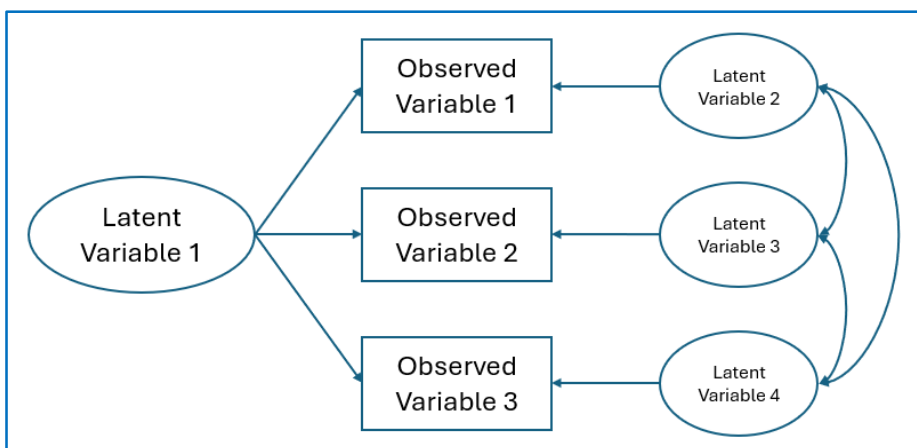
Figure 1: Sample of PA Structural Equation Model

Source: Produced by the author.

- *CFA Model (Confirmatory Factor Analysis Model)*: It has begun to be used in analysing more complex relationships are not established linearly or directly (Teo et al., 2013). Alternative relationships are also evaluated in all versions within the model and significant progress has been made with this model, especially in correcting measurement errors (Kyriazos, 2018). So much so that, although it is not used as the main method in almost every structural equation study in today's literature, it is implemented as a control and model modification tool. A modeling example for the CFA Model is presented in Figure 2.

Figure 2: Sample of CFA Structural Equation Model

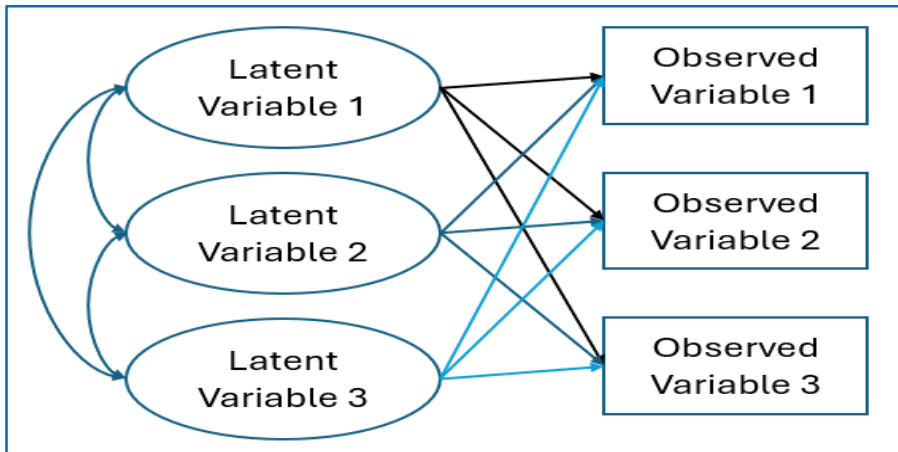

Source: Produced by the author.

- *LC Model (Latent Change Model)*: It is an important SEM construct that allows measurement/analysis, especially by taking into account the differences and changes between

latent variables (McArdle, 2009; Teo et al., 2013). A modeling example for the LC Model is presented in Figure 3.

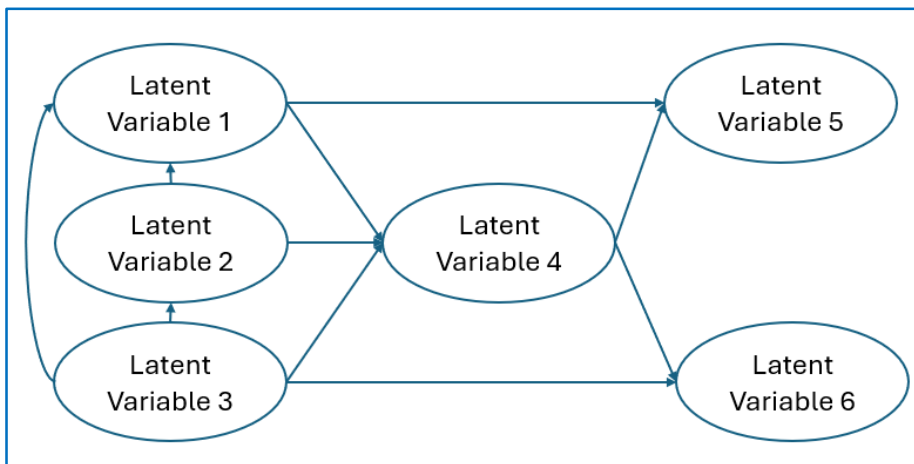
Figure 3: Sample of LC Structural Equation Model

Source: Produced by the author.

○ *SR Model (Structural Regression Model):* It was constructed as a model that takes into account the measurement of latent variables, which was noticed as a deficiency in confirmatory factor analysis (Jöreskog et al., 2016; Teo et al., 2013). A modeling example for the SR Model is presented in Figure 4.

Figure 4: Sample of SR Structural Equation Model

Source: Produced by the author.

In using these four models, the research model should be created by selecting the correct SEM sub-model depending on the questions sought to be answered and the hypotheses created, whether the variables that emerge are latent or observed variables, and again according to the structure of the relationship between the variables (such as using linear or mediating relationships). Potentially, there may be revisions and changes in the model established according to the course of the research.

In establishing the right model, it is necessary to evaluate well what kind of variable export performance represents. Indeed, in the literature, financial, non-financial and strategic comprehensive expressions and indicators can be given regarding export performance. The variables in question, which ones will be used as export performance, play a vital role in

selecting the export performance as an observed or latent variable. Export performance, as a result of having these different sub-dimensions in general, finds its place in the model as a latent variable. However, if export performance is accepted in a very narrow sense as only exporting or not exporting, or if it is taken as a criterion only as an export figure, then it has the potential to be an observed variable and in some specific cases (depending on the other dimensions and variables to be used in the model), it may be necessary to accept it as such. Here, it is an inevitable fact for the success of the model that the decision-maker makes the right choice for the research.

4. The Usage of SEM in Studies to Measure Export Performance of Firms:

The use of structural equation modeling is possible and widespread both in measuring the export performance of companies directly and in investigating the relationships of export performance with other dimensions and disciplines. As mentioned, with SEM, the measurement and analysis of complex and intricate relationships can be made more understandable or reliable. However, there are some important points to be considered in the use of SEM in measuring the export performance of companies.

The measurement techniques belonging to SEM, then the export performance and the specific dynamics of the dimensions or components to be measured in addition to export performance should be constructed correctly within the model. In other words, a construction should be made on the literature-based theories in the model to be created and the most accurate SEM method should be selected according to whether the variables are latent or observed (and according to the designed relationship network between them) (Jöreskog et al., 2016; Kyriazos, 2018). The structural equation model that can be used will almost be understood. After that, it should be determined how the structural models will be related to each other in the structural equation model to be established. In other words, the beta structural equation model should be created by considering positions such as linear relationships or mediation roles.

The model should be run by collecting data on the dimensions in question (after obtaining approvals such as validity and reliability) and the model should be updated according to the results obtained. One of the most important points here is to apply the application techniques of basic statistical sciences without skipping or neglecting, despite the different or sometimes incomplete applications in the literature (Ayyıldız & Cengiz, 2006).

Before the established model is put into operation, it is known that in order for a scientific study to be reliable, accurate, objective and valid and to have explanatory features for the universe it claims, the reliability, normality or validity of the research must be tested and approved with the distribution of its data in accordance with the model (Bonett & Wright, 2015; George & Mallery, 2018; Golafshani, 2015). In this context, the results of the research regarding the reliability, normality and validity tests and the approval of its suitability before proceeding to the main analysis (structural equation analysis) of the research must be obtained by performing the following procedures.

4.1. Reliability Analysis of the Research:

As a requirement of the discipline of the research, the concepts and scales included in the study, and the research model (structural equation model), it is seen that two basic reliability measuring analyses should be conducted in the literature. One of these is CA - Cronbach's Alpha Test, and the other is CR - Construct Reliability test (CR is used as both reliability and validity test) (Drost, 2011; Golafshani, 2015). While Cronbach's Alpha value is considered acceptable at a value of 0.700 and above, if this value is extremely high, that is, above 0.950, it is considered as an indication that there are unnecessary questions or dimensions in the scale (Frost, 2022; Panayides, 2013). On the other hand, if the CR value, which expresses the division of the square of the sum of the standardized factor loadings by the square of the sum of the standardized factor loadings and the sum of the error terms, is equal to or higher than 0.700 (in

other words, the total error variance contains less than 30% of the variance of the latent variable), it means that the research has good statistical reliability (The closer this value is to 1, the more reliable the research is considered) (Grewal et al., 2004; Hair et al., 2013).

4.2. Normality Analysis of the Research:

Normality is the name of an approach that assumes that the data are normally distributed in a statistical analysis (Khatun, 2021). Today's parametric analyses, due to their general structure, work and can be used with the precondition of normal distribution of the data, or for data and research that are not normally distributed, analyses can find a place in the literature with alternative solution searches (Rani Das, 2016). When considering the studies in the literature on structural equation model analyses, it is seen that there is no information sharing regarding normality analyses in dozens of studies in different regions and languages, that normality analyses are neglected or ignored, and that many studies are even unaware that the structural equation model they use should meet the requirements of the multivariate normality assumption (Yıldırım, 2023). When the literature on normality analysis is examined in structural equation model applications, it is seen that multivariate normality analysis should be performed (Curran et al., 1996; Finney & DiStefano, 2006; Lee, 2007; Yıldırım, 2023). The normalized multivariate kurtosis value obtained as a result of this analysis should be between 5 and 8 (Bentler, 2005; Curran et al., 1996; Kline, 2023). In addition, the critical ratio for the skewness and kurtosis values for each expression should be between -2 and +2, although there are different opinions in terms of individual normality (George & Mallery, 2018; Hair et al., 2013; Turney, 2022).

In general, it is expected that the data to be used in the structural equation model will show a normal distribution. However, there are cases where SEM can be applied in cases where the data does not show a normal distribution. For this purpose, when performing SEM analysis, distribution options such as Asymptotically Distribution-free Estimation (ADE) can be evaluated instead of Maximum Likelihood Estimation (MLE) as a discrepancy estimation method in the model.

4.3. Validity Analysis of the Research:

It is seen that there are many validity analyses in the literature for export performance studies. However, it is evaluated that the four basic analyses presented will be both necessary and sufficient. One of these values was presented as CR in the previous section. The remaining three tests are as follows.

- *Exploratory Factor Analysis (EFA)*: When the studies in the literature are examined, it is seen that many studies have ignored the explanatory factor analysis in studies conducted on previously created scales and models. However, due to factors such as the variable nature and dependence on conditions contained in social sciences, it is considered as a general inference that it is appropriate and necessary to conduct EFA under all circumstances (Larsen & Warne, 2010; Norris & Lecavalier, 2010; Ruscio & Roche, 2012). Within the EFA, the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) values of the research data must be over 0.500 (perfectly between 0.800 - 0.900) and the factor loading for each statement must be over 0.400. In addition, it is important that the statements are separated into factors (sub-dimensions) in accordance with the scales used (the sum of the Initial Eigenvalues (IE) for each factor must be over 1.000) and the Sum of Squared Loadings (SSSL) must be cumulatively over 50% (Fabrigar et al., 1999; Larsen & Warne, 2010; Ruscio & Roche, 2012; Sass & Schmitt, 2010). As a result of EFA, it is also possible to take actions to update the models and scales used in the research (such as removing an expression from the scale).
- *Confirmatory Factor Analysis (CFA)*: Confirmatory factor analysis is basically considered a type of structural equation modeling (SEM), or more accurately, a pre-type. CFA is used to understand the extent to which the items in the scale used in the research measure the

targeted features and the features, meanings and connections of the output obtained as a result of the application of the scale and the secondary results of these outputs (Lee, 2007; Şimşek, 2007). When applying CFA, the goodness of fit is confirmed by checking the fit indices and whether these values are within the predicted reference ranges, or if deemed necessary, modifications are applied to ensure model fit with the information obtained from here. Since the values and measurements here are also used in SEM, they are conveyed in the following sections.

▪ *Average Variance Extracted (AVE)*: It is one of the analyses that has dominated the literature and is considered important in testing the validity of the research, and the use of AVE to assess convergent validity is based on a general rule of literature based on "the results cannot be generalized to larger populations in a study where sampling errors are ignored" rather than statistical testing procedures (Shiu et al., 2011). AVE measures the level of variance captured by a construct against the level due to measurement error, and values above 0.700 are considered very good, while a level of 0.500 is acceptable (meaning that the latent construct explains more than 50% of the indicator variance) (Cheung et al., 2023; Fornell & Larcker, 1981).

The calculations and indicators that need to be calculated and checked (optimized if necessary and possible) in order to measure the goodness of fit and validity of the model in question, to update it and ultimately to obtain an acceptable research result in the analysis of both the confirmatory factor and structural equation model are as follows.

❖ *CMIN/DF - Relative Chi Square Index (RCSI)*: In its simplest form, it is the compatibility test of the data obtained with the created model. The χ^2 goodness-of-fit statistic evaluates the overall fit of the model and, in particular, whether the model explains a significant amount of covariance observed among the items. A significant χ^2 value is considered an indication of poor model fit (Marsh et al., 1988). Although the degree of freedom is an important criterion in the chi-square test, it is seen that its ratio to the chi-square will be a good fit index, with a consensus in the literature (Kelloway, 1998). It should be noted that the main shortcoming of this fit index is its sensitivity to sample size. In a small sample, a poor fit may result in a non-significant χ^2 . Similarly, in large samples, a good fit may result in a statistically significant χ^2 (Marsh et al., 1988). Therefore, as reported, in order to make a more comprehensive, meaningful and acceptable comment, the fit index χ^2/df (CMIN/DF) obtained by dividing the minimum sample discrepancy by the degree of freedom should be examined (This value is calculated by dividing the chi-square value by the degree of freedom) and the ideal frequency for this value is below 5 (The most ideal is below 5 and above 2. On the other hand, although the reference value of >2 is not considered essential for very large sample groups, reaching this value is considered ideal in terms of index fit.) (Kelloway, 1998; Marsh et al., 1988; Marsh & Hocevar, 1985; Schermelleh-Engel & Moosbrugger, 2003).

❖ *Goodness-Of-Fit Index (GFI)*: It expresses the variance value explained by the covariance obtained for the calculated population (In other words, it can be formulated as the generalized variance divided by the total generalized variance.) (Byrne, 2016; Hooper et al., 2008; Joreskog & Sorbom, 1984; Raykov & Marcoulides, 2012). The GFI value can be frequency ranged between 0 and 1, which should be above 0.900 for the ideal value, and a value above 0.950 is considered to indicate a very good fit (Hooper et al., 2008; Loehlin & Beaujean, 2017; Schermelleh-Engel & Moosbrugger, 2003; Vieira, 2011).

❖ *Adjusted Goodness-Of-Fit Index (AGFI)*: It is used to minimize the risk of incorrect estimation that the GFI test may contain when applied to large sample groups (Hooper et al., 2008; Vieira, 2011). Therefore, it is not appropriate to use it as a reference in studies with low/small samples. It can take a value between 0 and 1 and the ideal value is considered to be above 0.900 (Joreskog & Sorbom, 1984; Raykov & Marcoulides, 2012; Vieira, 2011). However, opinions can be found in the literature that the index will be compatible for values above 0.850.

A negative value indicates a very small/insufficient sample size and a value above 1 indicates that the model is not fully defined.

❖ *Comperative Fix Index (CFI)*: It is the value that gives the difference with the null model (absence model) under the assumption that there is no relationship between the variables in the model. Therefore, it is desired for the relevant value to be somewhere close to 1 between 0 and 1, and the acceptable reference value is over 0.900 (Gallagher & Brown, 2013; Kellar & Kelvin, 2012; Schermelleh-Engel & Moosbrugger, 2003).

❖ *Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)*: The root mean square error value of the approach founded by Steiger and Lind represents the square root of the approximate means in the model and is a kind of approximate fit value/measure for the main mass (Kellar & Kelvin, 2012; Schumacker & Lomax, 2004; Steiger, 2000, 2016; Yılmaz & Varol, 2015).

❖ *Standardized Root Mean Square Residual (SRMR)*: When the literature is examined, it is seen that the unstandardized Root Mean Square Residual (RMR) value is first examined and then the standardized version is evaluated, but when the results of these and the most recent literature applications are examined, it would be appropriate to take only the SRMR value into consideration in terms of checking the goodness of fit of the structural equation model. Basically, it provides a more standardized measure for the values obtained for each observed variable. For SRMR, which can take a value between 0 and 1 like RMR, a value of 0 can be considered excellent and a value of 1 or close to 1 can be considered poor fit, but a value below 0.080 indicates good fit (Çokluk et al., 2010; Iacobucci, 2010; Schermelleh-Engel & Moosbrugger, 2003; Wang & Wang, 2012).

Although there are many parameters in the literature that can measure the goodness of fit of the model other than the above-mentioned CMIN/DF, GFI, AGFI, CFI, RMSEA, SRMR values, it is an established guideline in the literature that the validity and reliability of the model can be accepted as ensured if these six fit indices are measured and the values given by the model comply with the above-mentioned reference ranges (Akyüz, 2018; Barrett, 2000; Browne & Cudeck, 1989; Byrne, 1994, 2016; Çokluk et al., 2010; X. Fan & Sivo, 2007; Gallagher & Brown, 2013; Harrington, 2008; Hooper et al., 2008; Hu & Bentler, 1999; Iacobucci, 2010; Jöreskog, 1969; Joreskog & Sorbom, 1984; Kline, 2023; Marsh et al., 1988; Marsh & Hocevar, 1985; Raykov, 1997; Schermelleh-Engel & Moosbrugger, 2003; Şimşek, 2007; Steiger, 2000; Vieira, 2011; Wang & Wang, 2012; Yılmaz & Varol, 2015). Therefore, for export performance dimensional research using structural equation model, analyses should be made on the basis of the fit indices in question and the established model should be confirmed after the fit control and modification are provided.

A sample summary table containing the goodness of fit values and reference ranges that will ensure model fit for the indices in question and made suitable for use in research is as follows.

Table 1: Sample Model Goodness of Fit Indices Reference Ranges

Fit Index	Acceptable Value Range	Measured Value	Goodness of Fit Result
CMIN/DF	> 2 and < 5	M1	Index Compatible / Incompatible
GFI	> 0.900	M2	Index Compatible / Incompatible
AGFI	> 0.850	M3	Index Compatible / Incompatible
CFI	> 0.900	M4	Index Compatible / Incompatible
RMSEA	< 0.100	M5	Index Compatible / Incompatible
SRMR	< 0.080	M6	Index Compatible / Incompatible

Sem Goodness Of Fit Result: Model Compatible / Incompatible

Source: Produced by the author.

5. Application and Results

After the values in the reference ranges for the six different fit indices mentioned above are provided for the research data and model, it is statistically stated that the structural equation model is compatible with the model established with the obtained goodness of fit. After this point, it is necessary to move on to the stage of testing the hypotheses created under the model in order to find answers to the research questions. At this stage, there is another issue that needs to be considered before the hypothesis results are presented.

Although model fit is achieved, making the obtained model more compatible will increase the statistical and scientific power of the research. At this point, it may be possible to make modifications that can increase model fit and bring the fit indices to a healthier reference point. In line with the predictions that can be obtained with modern technology, computer applications and artificial intelligence support, if there are additional covariances that need to be established within the model or with the new paths to be established by finding predictable or unseen relationships between the error coefficients of the dimensions and expressions related to the model, model fit can be increased.

Indeed, due to the complex and different disciplines and dimensions of direct export performance measurements, it can be discovered that there are different linear relationships between the dimensions and expressions in the model. At this point, model goodness and fit can be supported with solutions such as establishing a few covariance relationships in a way that does not harm the model. However, it should not be forgotten that multiple interventions on the model may also cause the model health and validity to be questioned.

After the final modifications are completed, the regression weights of the model that has been adapted and the path relationships between the parameters need to be revealed. According to these results, it is possible to reach an acceptance conclusion for hypotheses related to relationships with a p value below 0.05 and a rejection conclusion for those above. Of course, the most important element here is to reveal the hypotheses that are accepted and rejected, and the extent to which these hypotheses have a place in the model with power and explanatory power needs to be explained with interpretations based on literature-based inference.

6. Discussions and Suggestions for the Future

Structural equation model (SEM) is undoubtedly one of the most important statistical analysis methods and models of our century. In particular, its success in revealing complex and enterprising relationships has increased significantly with the effect of technological developments and model improvements. In this context, the use of SEM has a very important role in revealing and analysing the relationship network in complex models established for research on export and export performance, which frequently takes place as a part of different topics, elements, strategic plans and applications in the literature, in the most optimized way. Therefore, the share of SEM in using studies on export performance as a model and analysis method, as stated above, is increasing day by day.

At this point, considering that a roadmap specific to export performance for SEM, which is used in many different disciplines, is an important support for future research, this roadmap research has been conducted and all stages from the questions and hypotheses revealed based on the need in the literature to the establishment of the model and from there to the modification and analysis of the model step by step and to the conclusion are presented in the article.

However, as it has been determined in almost every application and research examined, one or more different unpredictable or unforeseen relationships can find a place for themselves in model dimensions, expressions or error terms. This essentially indicates that the scales and dimensions developed for the concept of export performance have not yet been fully established or that the established models have not been established to fully include all relationships.

THE APPLICATION OF SEM IN STUDIES TO MEASURE EXPORT PERFORMANCE OF FIRMS: A
ROAD MAP

In this context, the need for models and scales to continue to be updated comes to light. In addition, it is important for researchers who will work in the field of export performance to include these current applications and contents in their research. Especially with the reflection of developments in the field of artificial intelligence in the social and human sciences day by day, there is a significant need for artificial intelligence-supported SEM applications that can analyse much newer and more complex relationships in much more depth.

Yazar Katkı Oranı (Author Contributions): Murat ÖZTÜRK (%100)

Yazarın Etik Sorumlulukları (Ethical Responsibilities of Authors): Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Çıkar Çatışması (Conflicts of Interest): Çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

İntihal Denetimi (Plagiarism Checking): Bu çalışma intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir.

REFERENCES

- Akyüz, H. E. (2018). “Yapı Geçerliliği İçin Doğrulayıcı Faktör Analizi: Uygulamalı Bir Çalışma [Confirmatory Factor Analysis for Construct Validity: An Applied Study]. *BEÜ Fen Bilimleri Dergisi*, 7(2): 186–198.
- Ayyıldız, H., & Cengiz, E. (2006). “Pazarlama Modellerinin Testinde Kullanılabilecek Yapısal Eşitlik Modeli Üzerine Kavramsal Bir İnceleme [A Conceptual Investigation on Structural Equation Models (SEM) On Testing Marketing Models]”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(2): 63–84.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). “The Moderator–Mediator Variable Distinction in Social Psychological Research: Conceptual, Strategic, and Statistical Considerations”. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6): 1173–1182.
- Barrett, P. (2000). “Latent Variable Models: An Introduction to Factor, Path, and Structural Analysis”. *Personality and Individual Differences*, 29(5): 999–1000.
- Beamish, P. W., Craig, R., & Mclellan, K. (1993). “The Performance Characteristics of Canadian versus U.K. Exporters in Small and Medium Sized Firms”. *MIR: Management International Review*, 33(2): 121–137.
- Beleska-Spasova, E. (2014). “Determinants and Measures of Export Performance - Comprehensive Literature Review”. *JCEBI*, 1(1): 63–74.
- Bentler, P. M. (2005). *EQS 6 Structural Equations Program Manual*. Multivariate Software.
- Bonett, D. G., & Wright, T. A. (2015). “Cronbach’s Alpha Reliability: Interval Estimation, Hypothesis Testing, And Sample Size Planning”. *Journal of Organizational Behavior*, 36(1): 3–15.
- Browne, M. W., & Cudeck, R. (1989). “Single Sample Cross-Validation Indices For Covariance Structures”. *Multivariate Behavioral Research*, 24(4): 445–455.
- Byrne, B. M. (1994). “Testing for the Factorial Validity, Replication, And Invariance Of A Measuring Instrument: A Paradigmatic Application Based On The Maslach Burnout Inventory”. *Multivariate Behavioral Research*, 29(3): 289–311.
- Byrne, B. M. (2016). *Structural Equation Modeling With AMOS* (3rd Ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315757421>
- Cavusgil, S. T., & Zou, S. (1994). “Marketing Strategy-Performance Relationship: An Investigation of the Empirical Link in Export Market Ventures”. *Source: Journal of Marketing*, 58(1): 1–21.
- Cheung, G. W., Cooper-Thomas, H. D., Lau, R. S., & Wang, L. C. (2023). “Reporting Reliability, Convergent And Discriminant Validity With Structural Equation Modeling:

- A Review And Best-Practice Recommendations”. *Asia Pacific Journal of Management*.
<https://doi.org/10.1007/S10490-023-09871-Y>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS Ve LISREL Uygulamaları [Multivariate Statistics for Social Sciences: SPSS and LISREL Applications]*. Pegem Akademi.
- Curran, P. J., West, S. G., & Finch, J. F. (1996). “The Robustness of Test Statistics to Nonnormality and Specification Error in Confirmatory Factor Analysis”. *Psychological Methods, 1*(1): 16–29.
- Drost, E. A. (2011). Validity and Reliability in Social Science Research. *Education Research and Perspectives, 38*(1): 105–123.
- Fabrigar, L. R., Wegener, D. T., MacCallum, R. C., & Strahan, E. J. (1999). “Evaluating The Use Of Exploratory Factor Analysis In Psychological Research”. *Psychological Methods, 4*(3): 272–299.
- Fan, X., & Sivo, S. A. (2007). “Sensitivity of Fit Indices To Model Misspecification And Model Types”. *Multivariate Behavioral Research, 42*(3): 509–529.
- Fan, Y., Chen, J., Shirkey, G., John, R., Wu, S. R., Park, H., & Shao, C. (2016). “Applications Of Structural Equation Modeling (SEM) In Ecological Studies: An Updated Review”. *Ecological Processes, 5*(1): 19.
- Finney, S. J., & Distefano, C. (2006). Nonnormal And Categorical Data In Structural Equation Models. In G. R. Hancock & R. O. Mueller (Eds.): *A Second Course In Structural Equation Modeling* (Pp. 269–314). Information Age.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). “Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error”. *Journal of Marketing Research, 18*(1): 39. <https://doi.org/10.2307/3151312>
- Frost, J. (2022). *Cronbach’s Alpha: Definition, Calculations & Example*.
- Gallagher, M. W., & Brown, T. A. (2013). Introduction to Confirmatory Factor Analysis and Structural Equation Modeling. In *Handbook of Quantitative Methods for Educational Research* (Pp. 289–314). Sense Publis. https://doi.org/10.1007/978-94-6209-404-8_14
- George, D., & Mallery, P. (2018). *IBM SPSS Statistics 25 Step By Step* (15th Ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781351033909>
- Golafshani, N. (2015). Understanding Reliability and Validity in Qualitative Research. *The Qualitative Report*. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2003.1870>

- Grewal, R., Cote, J. A., & Baumgartner, H. (2004). Multicollinearity and Measurement Error in Structural Equation Models: Implications for Theory Testing. *Marketing Science*, 23(4): 519–529. <https://doi.org/10.1287/Mksc.1040.0070>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2013). *Multivariate Data Analysis* (8th Ed.). Pearson Education Limited.
- Harrington, D. (2008). *Confirmatory Factor Analysis*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195339888.001.0001>
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. R. (2008). Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(2): 53–60.
- Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria versus New Alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1): 1–55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Iacobucci, D. (2010). Structural Equations Modeling: Fit Indices, Sample Size, And Advanced Topics. *Journal of Consumer Psychology*, 20(1): 90–98. <https://doi.org/10.1016/J.Jcps.2009.09.003>
- Jöreskog, K. G. (1969). A General Approach to Confirmatory Maximum Likelihood Factor Analysis. *Psychometrika*, 34(2): 183–202. <https://doi.org/10.1007/BF02289343>
- Jöreskog, K. G., Olsson, U. H., & Wallentin, F. Y. (2016). *Multivariate Analysis with LISREL*. Springer.
- Joreskog, K. G., & Sorbom, D. (1984). *Advances in Factor Analysis and Structural Equation Models*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Katipamula, S., Reddy, T. A., & Claridge, D. E. (1998). Multivariate Regression Modeling. *Journal of Solar Energy Engineering*, 120(3): 177–184. <https://doi.org/10.1115/1.2888067>
- Kellar, S. P., & Kelvin, E. (2012). *Munro's Statistical Methods for Health Care Research* (6th Ed.). Wolters Kluwer.
- Kelloway, K. E. (1998). *Using LISREL For Structural Equation Modeling: A Researcher's Guide*. Sage Publications.
- Khatun, N. (2021). Applications of Normality Test in Statistical Analysis. *Open Journal of Statistics*, 11(01): 113–122. <https://doi.org/10.4236/Ojs.2021.111006>
- Kline, R. (2023). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (5th Ed.). Guilford Press.

- Kyriazos, T. A. (2018). Applied Psychometrics: Sample Size And Sample Power Considerations In Factor Analysis (EFA, CFA) And SEM In General. *Psychology*, 09(08): 2207–2230. <https://doi.org/10.4236/psych.2018.98126>
- Lages, L. F., Silva, G., Styles, C., & Pereira, Z. L. (2009). The NEP Scale: A Measure of Network Export Performance. *International Business Review*, 18(4): 344–356. <https://doi.org/10.1016/j.ibusrev.2009.04.002>
- Larsen, R., & Warne, R. T. (2010). Estimating Confidence Intervals for Eigenvalues in Exploratory Factor Analysis. *Behavior Research Methods*, 42(3): 871–876. <https://doi.org/10.3758/BRM.42.3.871>
- Lee, S. (2007). *Structural Equation Modeling*. Wiley. <https://doi.org/10.1002/9780470024737>
- Loehlin, J. C., & Beaujean, A. A. (2017). *Latent Variable Models: An Introduction to Factor, Path, and Structural Equation Analysis* (5th Ed.). Routledge Publication.
- Marsh, H. W., Balla, J. R., & McDonald, R. P. (1988). Goodness-Of-Fit Indexes in Confirmatory Factor Analysis: The Effect of Sample Size. *Psychological Bulletin*, 103(3): 391–410. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.103.3.391>
- Marsh, H. W., & Hocevar, D. (1985). Application Of Confirmatory Factor Analysis To The Study Of Self-Concept: First And Higher Order Factor Models And Their Invariance Across Groups. *Psychological Bulletin*, 97(3): 562–582. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.97.3.562>
- Mcardle, J. J. (2009). Latent Variable Modeling of Differences and Changes with Longitudinal Data. *Annual Review of Psychology*, 60(1): 577–605. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.60.110707.163612>
- McDonald, R. P. (1996). Path Analysis with Composite Variables. *Multivariate Behavioral Research*, 31(2): 239–270. https://doi.org/10.1207/S15327906mbr3102_5
- Mitchell, R. J. (1992). Testing Evolutionary and Ecological Hypotheses Using Path Analysis and Structural Equation Modelling. *Functional Ecology*, 6(2): 123. <https://doi.org/10.2307/2389745>
- Norris, M., & Lecavalier, L. (2010). Evaluating the Use of Exploratory Factor Analysis in Developmental Disability Psychological Research. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 40(1): 8–20. <https://doi.org/10.1007/S10803-009-0816-2>
- Ozdamar, K. (2005). *Paket Programlar Ile Istatistiksel Veri Analizi (Çok Değişkenli Analizler) 2 [Statistical Data Analysis with Package Programs (Multivariate Analysis) 2]* (5th Ed.). Kaan Kitapevi.

- Ozturk, M. (2024). *Sürdürülebilir Inovasyon Ve İhracat Performansı: Birleşik Krallık Ve Türkiye Cumhuriyeti'ndeki İhracatçı İmalat İşletmeleri Üzerinde Bir Uygulama [Sustainable Innovation And Export Performance: An Application On Exporting Manufacturing Enterprises In The United Kingdom And The Republic Of Türkiye]* [Ph.D.]. Kutahya Dumlupınar University - Institute Of Graduate Studies.
- Panayides, P. (2013). Coefficient Alpha: Interpret With Caution. *Europe's Journal of Psychology*, 9(4): 687–696. <https://doi.org/10.5964/Ejop.V9i4.653>
- Raats, V. M., Van Der Genugten, B. B., & Moors, J. J. A. (2005). Multivariate Regression with Consecutively Added Dependent Variables. *Linear Algebra and Its Applications*, 410, 170–197. <https://doi.org/10.1016/J.Laa.2005.06.033>
- Rani Das, K. (2016). A Brief Review of Tests for Normality. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1): 5. <https://doi.org/10.11648/J.Ajtas.20160501.12>
- Raykov, T. (1997). Estimation of Composite Reliability for Congeneric Measures. *Applied Psychological Measurement*, 21(2): 173–184. <https://doi.org/10.1177/01466216970212006>
- Raykov, T., & Marcoulides, G. A. (2012). *A First Course in Structural Equation Modeling* (2nd Ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203930687>
- Ruscio, J., & Roche, B. (2012). Determining the Number of Factors to Retain In an Exploratory Factor Analysis Using Comparison Data of Known Factorial Structure. *Psychological Assessment*, 24(2): 282–292. <https://doi.org/10.1037/A0025697>
- Sass, D. A., & Schmitt, T. A. (2010). A Comparative Investigation of Rotation Criteria within Exploratory Factor Analysis. *Multivariate Behavioral Research*, 45(1): 73–103. <https://doi.org/10.1080/00273170903504810>
- Schermelleh-Engel, K., & Moosbrugger, H. (2003). Evaluating the Fit of Structural Equation Models: Tests of Significance and Descriptive Goodness-Of-Fit Measures. *Methods Of Psychological Research Online*, 8(2): 23–74.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2004). *A Beginner's Guide to Structural Equation modeling* (3rd Ed.). Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9781410610904>
- Shiu, E., Pervan, S. J., Bove, L. L., & Beatty, S. E. (2011). Reflections on Discriminant Validity: Reexamining the Bove Et Al. (2009) Findings. *Journal of Business Research*, Elsevier, 64(5): 497–500.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş, Temel İlkeler Ve LISREL Uygulamaları [Introduction to Structural Equation Modeling, Basic Principles and LISREL Applications]* (1st Ed.). Ekinoks Yayınları.

- Sousa, C. M. P., Martínez-López, F. J., & Coelho, F. (2008). The Determinants of Export Performance: A Review of the Research in the Literature between 1998 and 2005. *International Journal of Management Reviews*, 10(4): 343–374. <https://doi.org/10.1111/J.1468-2370.2008.00232.X>
- Steiger, J. H. (2000). Point Estimation, Hypothesis Testing, and Interval Estimation Using the RMSEA: Some Comments and a Reply to Hayduk and Glaser. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 7(2): 149–162. https://doi.org/10.1207/S15328007SEM0702_1
- Steiger, J. H. (2016). Notes on the Steiger–Lind (1980) Handout. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 23(6): 777–781. <https://doi.org/10.1080/10705511.2016.1217487>
- Stevens, J. P. (2001). *Applied Multivariate Statistics for the Social Sciences* (4th Ed.). Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9781410604491>
- Teo, T., Tsai, L. T., & Yang, C.-C. (2013). Applying Structural Equation Modeling (SEM) In Educational Research: An Introduction. In M. S. Khine (Ed.): *Application Of Structural Equation Modeling In Educational Research And Practice* (Vol. 7, Pp. 3–22). Sense Publishers. <https://doi.org/10.1007/978-94-6209-332-4>
- Tookey, D. A. (1964). Factors Associated With Success In Exporting. *Journal of Management Studies*, 1(1): 48–66. <https://doi.org/10.1111/J.1467-6486.1964.Tb00122.X>
- Turney, S. (2022). *What Is Kurtosis? Definition, Examples & Formula*. Scribbr.
- Vieira, A. L. (2011). Preparation of the Analysis. In *Interactive LISREL in Practice* (Pp. 9–25). Springer Link. https://doi.org/10.1007/978-3-642-18044-6_2
- Wang, J., & Wang, X. (2012). *Structural Equation Modeling*. Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781118356258>
- Yıldırım, M. (2023). Yapısal Eşitlik Modelinde Normallik İhlali: Bootstrap ML Ve Bayesci İstatistik [Violation of Normality in Structural Equation Modeling: Bootstrap ML and Bayesian Statistics]. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 5(2): 132–145.
- Yılmaz, V., & Varol, S. (2015). Hazır Yazılımlar İle Yapısal Eşitlik Modellemesi: AMOS, EQS, and LISREL [Structural Equation Modeling With Ready-Made Software: AMOS, EQS, and LISREL]. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 44, 28–44.
- Zou, S., & Stan, S. (1998). The Determinants of Export Performance: A Review of the Empirical Literature between 1987 and 1997. *International Marketing Review*, 15(5): 333–356. <https://doi.org/10.1108/02651339810236290>

Zou, S., Taylor, C. R., & Osland, G. E. (1998). The EXPERF Scale: A Cross-National Generalized Export Performance Measure. *Journal of International Marketing*, 6(3): 37–58.

FİNANSAL KRİZLERİN TARİHSEL PERSPEKTİFİ: 19. VE 20. YÜZYIL KRİZLERİ VE MODERN EKONOMİYE ETKİLERİ*HISTORICAL PERSPECTIVE OF FINANCIAL CRISES: 19TH AND 20TH CENTURY CRISES AND THEIR IMPACT ON THE MODERN ECONOMY***Emre YİĞİT***

* Öğr. Gör. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Reşadiye MYO, emre.yigit@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9721-2605

MAKALE BİLGİSİ	ÖZ
Gönderilme Tarihi 27.09.2024 Revizyon Tarihi 28.10.2024 Kabul Tarihi 31.10.2024 Makale Kategorisi Araştırma Makalesi JEL Kodları A10 A20 G01	Finansal krizler, ekonomik sistemlerin sürdürülebilirliğini tehdit eden ani ve şiddetli bozulmalar olarak tanımlanmakta olup, dünya genelinde büyük ekonomik, siyasi ve sosyal değişimlere neden olmuştur. 19. ve 20. yüzyılda yaşanan büyük çaplı finansal krizler, kapitalizmin doğasında var olan kırılganlıkları ortaya çıkarmış ve ekonomik sistemlerin yeniden yapılandırılması gerekliliğini doğurmuştur. Bu çalışmada, tarihsel bir perspektifle ele alınan 19. yüzyıl krizleri (1819-1821 Krizi, 1857 Panik Krizi, 1873 Büyük Depresyonu ve 1890 Baring Krizi) ve 20. yüzyıldaki küresel krizler (1929 Büyük Buhran, 1973 Petrol Krizi, 1987 Kara Pazartesi ve 1997 Asya Finansal Krizi) incelenmekte, bu krizlerin hem kendi dönemlerine hem de modern ekonomiye olan kalıcı etkileri analiz edilmektedir. Özellikle devlet müdahaleleri, uluslararası işbirlikleri, finansal düzenlemeler ve krizlerin ekonomiler üzerindeki uzun vadeli sonuçları ele alınarak modern finansal sistemlerin dayanıklılığı üzerine çıkarımlar yapılmaktadır. Anahtar Kelimeler: Finansal Krizler, 19.YY Krizleri, 20.Yy Krizleri, Modern Ekonomi

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Received 27.09.2024 Revized 28.10.2024 Accepted 31.10.2024 Article Classification: Research Article JEL Codes A10 A20 G01	Financial crises are defined as sudden and severe disruptions that threaten the sustainability of economic systems and have caused major economic, political and social changes around the world. The 19th and 20th century large-scale financial crises revealed the inherent vulnerabilities of capitalism and necessitated the restructuring of economic systems. In this study, the 19th century crises (the Crisis of 1819-1821, the Panic Crisis of 1857, the Great Depression of 1873 and the Baring Crisis of 1890) are analysed from a historical perspective. and the global crises of the 20th century (Great Depression of 1929, 1973 Oil Crisis, 1987 Black Monday and 1997 Asian Financial Crisis) The lasting effects of these crises on both their own periods and the modern economy are analysed. In particular, state interventions, international co-operation, financial regulations and the long-term consequences of crises on economies are discussed and conclusions are drawn on the resilience of modern financial systems. Keywords: Financial Crises, 19th Century Crises, 20th Century Crises, Modern Economy

Atıf (Citation): Yiğit, E. (2024). "Finansal Krizlerin Tarihsel Perspektifi: 19. ve 20. Yüzyıl Krizleri ve Modern Ekonomiye Etkileri", *Kapanaltı Dergisi*, (6): 72-86

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Giriş

19. ve 20. yüzyıllar, dünya ekonomisinde köklü dönüşümlerin yaşandığı, finansal piyasaların ve ekonomik düzenin şekillendiği kritik dönemlerdir. Bu süreçte meydana gelen finansal krizler, modern ekonomilerin yapısını ve işleyişini derinden etkilemiş; krizlerin ekonomik, sosyal ve politik sonuçları geniş bir etki alanı oluşturmuştur. 19. yüzyılın sonunda yaşanan 1890 Baring Krizi, küresel finansal sistemin kırılganlığını ve bankacılık sektöründeki yapısal sorunları açığa çıkarırken, 1929 Büyük Buhranı dünya genelinde derin bir ekonomik durgunluk ve işsizlik dalgasına neden olarak devlet müdahalesinin ve ekonomik düzenlemelerin önemini vurgulamıştır (Kindleberger, 1986, s. 124). 20. yüzyıl boyunca yaşanan krizler, finansal piyasaların ve ekonomi politikalarının yeniden şekillenmesine yol açmış; devletlerin ekonomik faaliyetlere müdahale etme gerekliliği ve finansal düzenlemelerin güçlendirilmesi konusundaki yaklaşımları önemli ölçüde değiştirmiştir (Mishkin, 1992, s. 6).

19. ve 20. yüzyılda yaşanan finansal krizler, modern ekonomik teorilerin ve politika araçlarının gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Özellikle 1929 Büyük Buhranı, Keynesyen ekonomi teorilerinin ortaya çıkmasına ve devletin ekonomide daha aktif bir rol üstlenmesi gerektiği yönünde güçlü bir uzlaşma sağlanmasına neden olmuştur (Keynes, 1936, s. 123). 1973 Petrol Krizi ve 1987 Kara Pazartesi gibi olaylar ise, finansal sistemdeki düzenlemelerin yetersizliğini ve uluslararası ekonomik entegrasyonun krizlerin yayılma hızını nasıl artırabileceğini açıkça göstermiştir (Eichengreen, 1996, s. 67). Bu krizler, ekonomilerin sadece iç dinamiklerle değil, aynı zamanda küresel gelişmelerle de şekillendiğini ve krizlerin etkilerinin bir ülkeden diğerine hızla yayılabileceğini ortaya koymuştur.

Finansal krizler, ekonomik sistemlerin yapısal kırılganlıklarını ve piyasaların içsel dengesizliklerini açığa çıkaran önemli dönüm noktalarıdır. 19. yüzyılın başlarından itibaren sanayileşmenin hız kazanması, küresel ticaretin artması ve finansal piyasaların büyümesi ile birlikte dünya ekonomisi büyük çaplı krizlerle karşı karşıya kalmıştır. Bu krizler, genellikle aşırı borçlanma, spekülasyon, kredi genişlemeleri ve uluslararası ticaretteki dengesizlikler gibi faktörlerden kaynaklanmıştır. Sanayi devrimi ile birlikte sermaye birikiminin hızlanması ve yeni finansal araçların piyasaya sürülmesi, ekonomileri daha karmaşık ve kırılgan bir hale getirmiştir.

Finansal krizlerin tarihsel bir perspektifte incelenmesi, modern ekonomilerin bu krizlerden nasıl ders çıkardığını ve gelecekte benzer krizlerle karşılaşmamak adına hangi önlemlerin alındığını anlamak için önemlidir. 19. yüzyıldan bu yana yaşanan büyük finansal krizler, yalnızca kendi dönemlerinde değil, modern ekonomilerin şekillenmesinde de belirleyici bir rol oynamıştır. Bu krizlerin her biri, ekonomik sistemlerdeki yapısal eksiklikleri açığa çıkarmış ve devlet müdahalelerinin, finansal regülasyonların ve uluslararası işbirliklerinin önemini göstermiştir. Bu çalışma, 19. ve 20. yüzyılda yaşanan başlıca finansal krizleri ele alarak, bu krizlerin modern ekonomi üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Özellikle 19. yüzyılın başlarında yaşanan 1819-1821 Krizi, 1857 Panik Krizi, 1873 Büyük Depresyonu ve 1890 Baring Krizi gibi olaylar, sanayileşme ve kapitalist ekonomilerin ilk büyük sınavları olarak kabul edilmektedir. 20. yüzyılda yaşanan 1929 Büyük Buhranı, 1973 Petrol Krizi, 1987 Kara Pazartesi ve 1997 Asya Finansal Krizi ise, modern ekonomik yapılar üzerinde daha geniş çaplı etkiler bırakmış ve küresel ekonomi politikalarının yeniden şekillenmesine neden olmuştur.

1. Finansal Krizlerin Tanımı ve Teorik Çerçeve

Finansal krizler, ekonomik sistemde ciddi aksamalara ve ekonomik faaliyetlerde derin daralmalara yol açan geniş kapsamlı olaylar olarak tanımlanabilir. Bu krizler, bankacılık sisteminde ortaya çıkan likidite sıkıntılarında döviz kuru dalgalanmalarına ve kamu borcu

temerrütlerine kadar geniş bir yelpazede etki göstermektedir (Reinhart ve Rogoff, 2009, s. 68). Finansal krizler, genellikle varlık fiyatlarındaki keskin düşüşler, kredi piyasalarındaki daralmalar ve genel ekonomik faaliyetlerdeki ani duraklamalar gibi belirgin özelliklerle karakterize edilir (Kindleberger ve Aliber, 2011, s. 47). Bu tür krizlerin ortaya çıkışı, ekonominin genel dengelerini bozarak finansal ve reel sektör üzerinde geniş çaplı olumsuz etkiler yaratmaktadır (Obstfeld ve Rogoff, 1996, s. 272).

Finansal krizleri açıklamak ve bu krizlerin dinamiklerini anlamak amacıyla çeşitli teorik yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu yaklaşımlar, krizlerin nedenlerini, yayılma biçimlerini ve ekonomik sistem üzerindeki etkilerini farklı perspektiflerden ele almaktadır. Klasik ve Neoklasik ekonomi teorileri, piyasaların genel olarak rasyonel bir şekilde işlediğini ve fiyatların mevcut tüm bilgileri eksiksiz biçimde yansıttığını öne sürmektedir. Bu teorik çerçevede finansal krizler, piyasa aktörlerinin beklenmedik dışsal şoklara verdikleri tepkiler sonucu ortaya çıkmaktadır (Fama, 1970, s. 414). Bununla birlikte, etkin piyasa hipotezi bağlamında piyasa aktörlerinin rasyonel hareket ettikleri varsayımı, özellikle büyük finansal krizlerin açıklanmasında yetersiz kalmaktadır (Shiller, 2003, s. 119).

Keynesyen iktisat perspektifine göre, finansal piyasalar doğası gereği istikrarsızdır ve bu istikrarsızlıklar, ekonomik döngülerin bir unsurudur (Minsky, 1986, s. 130). Hyman Minsky'nin Finansal İstikrarsızlık Hipotezi'ne göre, uzun süreli ekonomik istikrar dönemleri, yatırımcıların risk algısını azaltarak daha fazla risk üstlenmelerine neden olmakta ve bu durum, gelecekteki krizlere zemin hazırlamaktadır. Minsky, "Ponzi finansmanı" olarak adlandırdığı bu süreçte, yatırımcıların borçlarını yalnızca yeni borçlanmalarla finanse etmeye çalıştıklarını ve bunun da finansal kırılganlık yarattığını ifade etmektedir (Minsky, 1977, s. 24).

Irving Fisher'in Borç Deflasyonu Teori'si, finansal krizlerin aşırı borçlanma ve deflasyonist süreçler yoluyla nasıl derinleşebileceğini ortaya koymaktadır (Fisher, 1933, s. 347). Fisher, deflasyonist bir dönemde borçların reel değerinin artmasıyla borçluların ödeme gücünün yaşadığını ve bunun ekonomide zincirleme iflaslara yol açabileceğini ileri sürmektedir. Bu teoriye göre, varlık fiyatlarındaki düşüş ve borçluların likidite sıkıntısı yaşamaları, iflasların artmasına ve ekonomik durgunluğun daha da şiddetlenmesine neden olmaktadır (Fisher, 1933, s. 348).

George Akerlof'un (1970, s. 499) Asimetrik Bilgi Teorisi, finansal piyasalarda bilgi asimetrisinin çeşitli sorunlara yol açabileceğini ortaya koymaktadır. Teoriye göre, piyasa katılımcıları arasında mevcut olan bilgi dengesizliği, "ters seçim" ve "ahlaki tehlike" gibi problemlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Finansal krizler ise genellikle piyasadaki bilgi asimetrisinin neden olduğu risklerin yanlış değerlendirilmesi sonucunda derinleşmektedir. Özellikle banka krizlerinde, bankaların borçluların gerçek risk profillerini doğru bir şekilde değerlendirememesi ve kötü kredilerin birikmesi, sistemik riskin artmasına ve krizin daha da şiddetlenmesine yol açmaktadır (Mishkin, 1992, s. 408).

Kindleberger'in Hegemonik Denge Teorisi, finansal krizlerin küresel ekonomik yapılar içerisindeki hiyerarşik ilişkilere dayandığını savunmaktadır. Bu teoriye göre, hegemon güçlerin ekonomik politikaları, küresel finansal sistemde merkez ve çevre ülkeler arasında dengesizlikler yaratmakta ve bu durum krizlere zemin hazırlamaktadır (Ba, 2018).

Aynı zamanda, spekülasyon balonları ve aşırı borçlanma, modern finansal krizlerin temel nedenleri arasında görülmektedir. Ekonomik teorilere göre, finansal piyasalarda aşırı değerlenmeler, balonların patlaması sonucunda ani bir çöküşe yol açabilmektedir. Kredi genişlemesi ise, finansal krizlerin başlangıcında önemli bir rol oynamaktadır. Kredi arzının aşırı artması, yatırımcıların riskli varlıklara yönelmesine ve bu varlıkların değerinin şişmesine neden olmaktadır. Ancak, bu varlıkların gerçek değerlerinin altında olduğu anlaşıldığında, piyasada ani bir satış dalgası yaşanmakta ve finansal krizler tetiklenmektedir (Schularick, 2011).

2. Literatür

19. ve 20. yüzyıllarda meydana gelen finansal krizler, günümüz ekonomisinin temel yapı taşlarını şekillendiren birçok yapısal değişikliğe yol açmıştır. Aynı yapısal değişimler nedeniyle, bu tür krizlerin sonuçları küresel finansal sistemin yeniden yapılandırılması sürecinde belirleyici olmuştur. Finansal krizlerin nedenleri ve bu krizlerin modern ekonomiler üzerindeki etkileri, özellikle Kindleberger ve Aliber (2011) tarafından kapsamlı şekilde ele alınmıştır. Araştırmacılar, krizlerin genellikle spekülasyon, aşırı borçlanma ve finansal piyasalardaki hızlı büyüme gibi faktörler tarafından tetiklendiğini belirtmektedir (Kindleberger & Aliber, 2011, s. 46-48).

19.yüzyılda yaşanan krizler, endüstri devriminin getirdiği hızlı ekonomik dönüşümlerle yakından ilişkilidir. Özellikle 1857 krizi, sanayileşmiş ülkelerdeki finansal spekülasyonların tetiklediği krizlere örnek teşkil etmektedir. Goetzmann (2017) çalışmasında dönemin kriz dinamikleri hakkında detaylı analizler gerçekleştirerek, endüstri devrimi sürecindeki finansal yeniliklerin piyasalarda nasıl spekülatif dalgalanmalara yol açtığını belirtmiştir (Goetzmann, 2017, s. 98-101).

19. yüzyılın başlarında meydana gelen 1929 Büyük Buhranı, modern ekonomiye en kalıcı etkileri bırakan finansal krizlerden biridir. Bu kriz, finansal sistemlerin kırılgan yapısını ortaya koyarken, devlet müdahalesi ve düzenleyici kurumların önemine dikkat çekmiştir (Galbraith, 1955, s. 134). Galbraith'in çalışmaları, 1929 krizi ile beraber devletin finansal piyasalardaki rolünün yeniden tanımlandığını göstermektedir (Galbraith, 1955, s. 152). Friedman ve Schwartz (1963) ise, para politikasının bu dönemde yaşanan ekonomik daralmadaki etkisini vurgulayarak, hükümetlerin kriz dönemlerinde daha etkin para politikaları uygulamaları gerektiğini ifade etmişlerdir (Friedman & Schwartz, 1963, s. 299-301).

1944 yılında kurulan Bretton Woods Sistemi ise, kriz sonrası dönemde uluslararası ekonomik istikrarı sağlama çabalarının bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Eichengreen'e göre, bu sistem, küresel ekonomiyi sabit döviz kuru politikası ile destekleyerek istikrar sağlama çabasıydı (Eichengreen, 2008, s. 203). Ancak bu sistemin 1971'de sona ermesi, döviz piyasalarının serbestleşmesine ve finansal piyasalarda dalgalanmaların artmasına yol açmıştır (Eichengreen, 2008, s. 219).

1980'ler ve 1990'larda finansal serbestleşme politikalarının yaygınlaşması, Latin Amerika Borç Krizi ve 1997 Asya Finansal Krizi gibi bölgesel krizlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Stiglitz (2002), küresel finansal sistemin serbestleşme sürecinde yeterince düzenleyici mekanizmaya sahip olmadığını ve bu nedenle gelişmekte olan ülkelerin daha büyük risklerle karşı karşıya kaldığını belirtmiştir (Stiglitz, 2002, s. 89). Aynı dönemde Krugman (2009) da, bu tür krizlerin gelişmekte olan ekonomiler üzerinde derin yapısal etkiler bıraktığını ve IMF gibi uluslararası kuruluşların politikalarının gözden geçirilmesi gerektiğini savunmaktadır (Krugman, 2009, s. 127-129).

3. 19. Yüzyıl Finansal Krizleri

19.yüzyıl, dünya ekonomisinin hızla sanayileştiği, finansal piyasaların geliştiği ve uluslararası ticaretin genişlediği bir dönemdir. Ancak bu büyüme, aynı zamanda finansal sistemlerin kırılganlıklarını da ortaya çıkarmıştır. 19. yüzyıldaki finansal krizler, sermaye birikimi ve kredi genişlemesine dayalı ekonomik büyüme modellerinin doğurduğu dengesizlikler sonucu meydana gelmiştir. Bu dönemde yaşanan finansal krizler, yalnızca ülkelerin iç ekonomik yapılarını değil, küresel finansal sistemleri de derinden etkilemiştir (Schularick, 2011).

3.1. 1819-1821 Krizi

1819-1821 Krizi, Amerika Birleşik Devletleri'nde meydana gelen ilk büyük ekonomik durgunluk ve finansal kriz olarak tarihe geçmiştir. Bu kriz, Amerika'nın gelişmekte olan ekonomisinde ciddi bir çöküşe ve yaygın iflaslara neden olmuş, ulusal bankacılık sistemi ile ticari yapının temellerini sarsmıştır. Ayrıca kriz, 19. yüzyılın başlarında uluslararası ticaretin ve finansal piyasaların kırılganlıklarını da açıkça ortaya koymuştur (Rothbard, 2007, s. 94). 1812 Savaşı sonrasında, Amerika Birleşik Devletleri'nde önemli bir ekonomik genişleme yaşanmıştır. Savaş süresince artan kamu harcamaları ve genişleyen para arzı, ticari faaliyetlerin canlanmasına ve yatırımların artmasına zemin hazırlamıştır (Temin, 1969, s. 132). Ancak savaşın sona ermesiyle birlikte kamu harcamaları ve askeri taleplerde ani bir azalma meydana gelmiş; bu durum ekonomik durgunluk ve fiyatlarda keskin düşüslere yol açmıştır (Hammond, 1957, s. 216).

1816 yılında kurulan Amerika Birleşik Devletleri İkinci Merkez Bankası, para arzını düzenlemek ve ülkenin finansal sistemine istikrar kazandırmak amacıyla tesis edilmiştir (Timberlake, 1993, s. 201). Ancak, bankanın agresif kredi genişlemesi politikalarını takiben uyguladığı ani daraltıcı önlemler, piyasada likidite krizine ve bankaların ödeme zorlukları yaşamasına yol açmıştır (Rothbard, 2007, s. 101). Bu sıkı para politikaları, özellikle batıdaki yeni yerleşim alanlarında krediye bağımlı olan tarım ve ticaret sektörünü olumsuz etkilemiştir.

Savaş sonrası dönemde, özellikle batı bölgelerindeki geniş tarım arazilerinin değerinde önemli bir artış yaşanmış ve bu durum spekülasyon yatırımları teşvik etmiştir. 1818'de arazi fiyatlarının zirveye ulaşmasıyla birlikte, birçok yatırımcı spekülasyon kazanç elde etme amacıyla yüksek miktarda borçlanmaya gitmiştir. Ancak, 1819 yılında arazi fiyatlarının ani bir düşüş göstermesi, birçok yatırımcının iflas etmesine ve borçlarını ödeyemez duruma gelmesine yol açmıştır (North, 1961, s. 34).

1819-1821 Krizi sırasında birçok yerel banka iflas etmiş ve bu durum, tasarruf sahiplerinin ciddi kayıplar yaşamasına ve bankacılık sistemine olan güvenin zedelenmesine yol açmıştır (Rothbard, 2007, s. 110). İkinci Merkez Bankası'nın uyguladığı kredi daraltma politikaları, küçük ve orta ölçekli bankalar üzerinde baskı yaratmış, birçok banka nakit sıkıntısı çekmiş ve finansal yükümlülüklerini yerine getirememiştir (Temin, 1969, s. 141). Krizin ekonomik etkileri, özellikle işsizlik oranlarında belirgin bir artışa neden olmuştur. İflas eden işletmeler ve azalan yatırım faaliyetleri, işsizliğin hızla yükselmesine ve ekonomik belirsizliğin daha da derinleşmesine yol açmıştır (Hammond, 1957, s. 224).

3.2. 1857 Panik Krizi

1857 Panik Krizi, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'da geniş çaplı ekonomik daralmaya ve finansal istikrarsızlığa yol açan küresel bir finansal kriz niteliğindedir. Bu kriz, hızla gelişen sanayi ve demiryolu yatırımlarının aşırı finansmanı ile başlayan bir dizi ekonomik ve finansal sorunun bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Murphy, 2009, s. 5). Kriz, dünya genelinde banka iflasları, ticari işletmelerin iflası ve yaygın işsizlikle sonuçlanmış; aynı zamanda finansal sistemlerin kırılganlığını gözler önüne sermiştir (Calomiris ve Schweikart, 1991, s. 818).

Kriz, ABD'deki demiryolu sektöründe yaşanan çöküş ile başlamış ve kısa sürede bankacılık sistemini sarsmıştır. Demiryolu şirketlerinin iflas etmesi, bankaların verdiği kredilerin geri ödenememesiyle sonuçlanmış ve bankaların likidite sorunu yaşamasına neden olmuştur. Aynı zamanda, uluslararası ticaretin artmasıyla birlikte ABD'nin Avrupa ile olan ticari ilişkileri bozulmuş ve Avrupa'daki büyük bankalar da bu çöküşten etkilenmiş ve Amerika ve Avrupa'da birçok bankanın kapanmasına sebep olmuştur (Akbaş, 2017).

Tarım sektöründe yaşanan ekonomik durgunluk, krizin diğer önemli nedenlerinden biridir. 1856 yılında Amerika'nın batı eyaletlerinde meydana gelen olumsuz hava koşulları, tarımsal üretimde ciddi bir düşüşe yol açmış ve çiftçilerin gelirlerinde büyük kayıplar yaşanmıştır. Özellikle buğday ve mısır gibi temel tarım ürünlerinin fiyatlarındaki düşüş, çiftçilerin borçlarını

ödeyemez hale gelmesine neden olmuştur. Bu durum, tarımsal kredilere bağımlı olan küçük bankaların iflas etmesine yol açmış ve tarım sektöründe yaşanan kriz, bankacılık sistemini ciddi şekilde sarsmıştır (Huston, 1987, s. 413).

Küresel ticaret dengelerindeki bozulmalar, krizin hızla yayılmasına zemin hazırlamıştır. Avrupa'da yaşanan ekonomik durgunluk, Amerika Birleşik Devletleri'nden yapılan tarım ve sanayi ürünleri ihracatını olumsuz etkilemiş ve bu durum Amerikan ekonomisinde ciddi bir ticaret açığına neden olmuştur. Ayrıca, 1857 yılında Atlantik'te meydana gelen bir gemi kazası sonucu büyük miktarda altının kaybedilmesi, Amerika'nın Avrupa'ya olan ödeme yükümlülüklerini yerine getirememesine yol açmış ve finansal piyasalar üzerinde büyük bir baskı yaratmıştır (Calomiris ve Schweikart, 1991, s. 822). Ticaret dengelerindeki bu bozulmalar, krizin kısa sürede uluslararası bir boyut kazanmasına neden olmuştur.

3.3. 1873 Büyük Depresyonu

1873 Büyük Depresyonu, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ekonomilerinde on yılı aşkın bir süre devam eden ekonomik durgunluk ve deflasyon dönemi olarak tanımlanmaktadır. Krizin temelinde sanayi sektöründeki aşırı genişleme, spekülasyon demiryolu yatırımları, finansal sistemdeki yapısal zayıflıklar ve uluslararası ticaret dengelerindeki bozulmalar yer almaktadır (Aldcroft, 1977, s. 24). Bu kriz, sanayi devriminin etkisiyle hızla büyüyen ve küresel ölçekte entegre hale gelen ekonomilerde, aşırı kapasite ve talep yetersizliği gibi sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

1873'te Viyana Borsası'nın çöküşüyle başlayan kriz, kısa sürede dünya genelinde yayılmıştır. Avrupa'da ve Amerika Birleşik Devletleri'nde borsalar hızla değer kaybetmiş, bankalar iflas etmiş ve sanayi üretiminde keskin düşüşler yaşanmıştır. Krizle birlikte işsizlik oranları artmış ve ekonomik durgunluk uzun yıllar boyunca devam etmiştir. Özellikle İtalya, Hollanda, Belçika gibi Avrupa ülkeleri, krizin etkilerini hafifletmek amacıyla ticaret politikalarını gözden geçirmiş ve sanayileşmenin hızını yavaşlatmıştır. Büyük Depresyon, ekonomik krizlerin uzun vadeli etkilerini ve ekonomik toparlanmanın ne kadar zor olabileceğini göstermiştir. Bu dönem, ekonomik krizlerle mücadelede daha sağlam makroekonomik politikaların ve düzenleyici reformların gerekliliğini ortaya koymuştur. Kriz, aynı zamanda uluslararası ticaretin ve finansal sistemlerin daha fazla kontrol altında tutulması gerektiğini vurgulamış, devletlerin ekonomik durgunluk dönemlerinde daha aktif rol oynamasına yol açmıştır (Nützenadel ve Torp, 2014).

3.4. 1890 Baring Krizi

1890 Baring Krizi, 19. yüzyılın sonlarında İngiltere ve küresel finansal piyasaları derinden etkileyen bir kriz olarak bilinmektedir. Kriz, Londra merkezli Baring Brothers & Co. Bankası'nın Arjantin hükümetine ve altyapı projelerine verdiği yüksek miktarda krediler nedeniyle iflasın eşiğine gelmesiyle başlamıştır. Bu durum, İngiliz bankacılık sisteminde ciddi bir güvensizliğe yol açmış ve uluslararası finansal piyasalarda dalgalanmalara neden olmuştur (Flandreau, 1997, s. 642).

Baring Bankası'nın iflası, yalnızca İngiltere'yi değil, tüm dünya finansal sistemini tehdit etmiştir. Kriz, İngiltere Merkez Bankası'nın piyasalara müdahale etmesini zorunlu kılmış ve finansal sistemi kurtarmak amacıyla büyük çaplı bir likidite desteği sağlanmıştır. Bu müdahale, krizlerin yönetilmesinde merkez bankaların önemini göstermiştir (Schularick, 2011).

Baring Krizi, İngiltere ve Avrupa finans piyasalarında geniş çaplı bir paniğe neden olmuştur. Londra, Paris ve Berlin borsalarında meydana gelen çöküşler, dünya genelinde sermaye akışlarının durma noktasına gelmesine ve birçok ülkede ekonomik durgunluk yaşanmasına yol açmıştır. Özellikle Latin Amerika ülkeleri, dış finansman kaynaklarına erişimlerini kaybetmiş ve ekonomik büyüme hızlarında ciddi bir yavaşlama meydana gelmiştir (Marichal, 1989, s. 87).

Baring Krizi, finansal sistemlerde aşırı risk alımının nasıl yıkıcı olabileceğini ve uluslararası yatırım projelerinin başarısızlığının tüm sistemi nasıl tehdit edebileceğini göstermiştir. Kriz sonrasında, Londra'daki bankalar ve finansal kuruluşlar, daha sağlam risk yönetimi stratejileri geliştirmeye başlamış ve uluslararası yatırım projelerine daha temkinli yaklaşmıştır. Ayrıca bu kriz, modern bankacılık sisteminin yapı taşlarından biri olan "son kredi mercii" kavramının önemini ortaya koymuş ve merkez bankalarının kriz durumlarında müdahale etme sorumluluğunu güçlendirmiştir (Cassis, 2011).

4. 20. Yüzyıl Finansal Krizleri

20. yüzyıl, dünya ekonomisinin hızlı bir şekilde küreselleştiği, teknoloji ve sanayideki gelişmelerin piyasa yapısını değiştirdiği bir dönem olmuştur. Ancak bu gelişmelere rağmen, finansal krizler bu dönemde de sıklıkla yaşanmıştır. Bu krizler, küresel ekonomi üzerinde geniş çaplı etkiler bırakmış ve modern ekonomik teorilerin gelişimine zemin hazırlamıştır. 20. yüzyılda yaşanan bu büyük krizlerin her biri, devletlerin ekonomik müdahalelerini, finansal sistemlerdeki regülasyonları ve uluslararası işbirliklerinin önemini ortaya koymuştur.

4.1. 1929 Büyük Buhran

1929 Büyük Buhranı, modern ekonomi tarihinde en derin ve en uzun süreli ekonomik kriz olarak değerlendirilmektedir. Kriz, 1929 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde borsaların çökmesiyle başlamış ve kısa sürede dünya genelinde yaygın bir ekonomik daralmaya ve işsizlik oranlarında ciddi artışa neden olmuştur. Büyük Buhran, yalnızca ekonomik yapıları değil, aynı zamanda sosyal ve siyasi yapıları da derinden etkileyerek küresel ekonomik ve siyasi dengelerde köklü değişikliklere yol açmıştır (Kindleberger, 1986, s. 124). Bu dönemde yaşanan ekonomik çöküş, devletlerin ekonomi üzerindeki rolünü yeniden tanımlamış ve Keynesyen ekonomi politikalarının benimsenmesinin önünü açmıştır (Eichengreen, 1992, s. 56).

1920'li yıllarda ABD'deki hisse senedi piyasalarında aşırı spekülasyon ve kredi genişlemesi, piyasalarda bir balonun oluşmasına neden olmuştur. 1929 yılının Ekim ayında başlayan ani satış dalgası, borsanın çökmesine ve dünya genelinde ekonomik durgunluğun yayılmasına yol açmıştır. Kriz, ABD'den Avrupa'ya kadar birçok ülkede ekonomik çöktüşlere neden olmuş bunun sonucunda ise, işsizlik oranları hızla artmış ve sosyal huzursuzluklar başlamıştır (Nützenadel ve Torp, 2014). Ekonomik faaliyetlerdeki bu çöküş, aynı zamanda uluslararası ticaretin durma noktasına gelmesine ve devletlerin ticaret savaşlarına girmesine neden olmuştur (Eichengreen, 1992).

Büyük Buhran, devlet müdahalesinin ve ekonomik politikaların yeniden şekillenmesine zemin hazırlamıştır. Kriz, klasik liberal ekonomi politikalarının yetersizliğini göstermiştir ve devletin ekonomiye daha aktif bir şekilde müdahale etmesi gerektiği fikrini güçlendirmiştir. Bu bağlamda, John Maynard Keynes'in geliştirdiği Keynesyen ekonomi politikaları, devlet harcamalarının artırılması ve para politikasının esnek bir şekilde kullanılması yoluyla ekonomik durgunlukların önlenebileceğini savunmuştur (Keynes, 1936, s. 157). ABD'de Franklin D. Roosevelt'in *New Deal* programı, kamu yatırımlarını ve sosyal yardımları artırarak ekonomik toparlanmayı teşvik etmeyi hedeflemiştir (Schlesinger, 1958, s. 321).

ABD ekonomisi, yıllarca süren bir durgunluk dönemine girmiş ve sanayi üretimi ciddi şekilde azalmıştır. Aynı zamanda, bankacılık sektöründe yaygın iflaslar yaşanmış ve tüketici güveni hızla düşmüştür. Krizin sosyal etkileri de büyük olmuştur; milyonlarca insan işsiz kalmış ve birçok aile yoksullukla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Devlet müdahaleleri, özellikle Franklin D. Roosevelt'in *New Deal* politikaları, ABD ekonomisinin toparlanma sürecinde önemli rol oynamıştır (Cassis, 2011).

Uluslararası düzeyde, 1929 Büyük Buhranı küresel ticarete büyük bir düşüşe neden olmuştur. Birçok ülke, ticaret hacimlerini koruyabilmek amacıyla korumacı politikalar uygulamış, gümrük tarifelerini yükseltmiştir. Bu durum, küresel ticaretin daralmasına ve ekonomik durgunluğun derinleşmesine yol açmıştır. Büyük Buhran, aynı zamanda devletlerin piyasalara müdahale etme gerekliliğini ortaya koymuş ve Keynesyen ekonomi teorisinin yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır (Schularick, 2011).

4.2. 1973 Petrol Krizi

1973 Petrol Krizi, dünya ekonomisinde geniş çaplı etkiler yaratarak enerji fiyatlarında dramatik artışlara ve ekonomik durgunluğa yol açan küresel bir olaydır. Kriz, 1973 yılında Orta Doğu’da gerçekleşen Arap-İsrail sonrasında, Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü’nün (OPEC) ABD ve Batı Avrupa ülkelerine yönelik petrol ambargosu uygulaması ile başlamıştır (Yergin, 2011, s. 567).

1973 Petrol Krizi’nin temel nedeni, Arap-İsrail Savaşı esnasında OPEC üyesi Arap ülkelerinin, Batı dünyasına yönelik petrol tedarikini siyasi bir baskı aracı olarak kullanma kararı almasıdır. 6 Ekim 1973’te Mısır ve Suriye’nin İsrail’e karşı başlattığı Yom Kippur Savaşı’nın ardından, ABD ve Batı Avrupa ülkelerinin İsrail’e verdikleri destek, Arap ülkelerinde büyük bir tepkiye yol açmıştır. Bu bağlamda, Suudi Arabistan öncülüğündeki OPEC üyesi ülkeler, petrol arzını kısıtlama ve fiyatları artırma yönünde bir politika benimsemiştir (Bromley, 1991, s. 56). Ekim 1973’te başlayan petrol ambargosu, Batı ülkelerinde petrol arzının önemli ölçüde azalmasına ve fiyatların hızla yükselmesine neden olmuştur. OPEC, petrol fiyatlarını 1973 yılında varil başına 3 dolardan 12 dolara yükselterek, enerji maliyetlerinin dört katına çıkmasına yol açmış ve bu durum Batı dünyasında ciddi ekonomik sorunlara neden olmuştur (Hamilton, 1983, s. 230).

1973 yılında Batı dünyası, sanayileşme ve ekonomik büyüme süreci için büyük ölçüde petrole bağımlı bir yapıya sahipti. Özellikle ABD, Batı Avrupa ve Japonya gibi ülkeler, enerji gereksinimlerinin önemli bir kısmını Orta Doğu’dan ithal ettikleri petrol aracılığıyla karşılamaktaydı. Bu yüksek bağımlılık düzeyi, petrol arzında meydana gelebilecek herhangi bir kesintinin ekonomik ve toplumsal etkilerini daha da derinleştirmiştir. Petrol fiyatlarındaki ani artış, sanayi üretim maliyetlerini önemli ölçüde yükselterek ekonomik büyümede kayda değer bir yavaşlamaya yol açmıştır (Adelman, 1995, s. 217).

1973 Petrol Krizi, dünya genelinde ekonomik durgunluk ve enflasyonun eşzamanlı olarak yaşandığı “stagflasyon” sürecini tetiklemiştir. Enerji fiyatlarındaki ani artış, sanayi üretim maliyetlerini artırmış ve birçok ülkede üretim faaliyetlerinin yavaşlamasına sebep olmuştur. Bu dönemde işsizlik oranları hızla yükselirken, tüketici fiyatlarındaki artış da belirgin hale gelmiştir (Blinder, 1979, s. 123).

1973 Krizi, Batı ülkelerinde enerji politikalarının ve ekonomik yapıların yeniden şekillenmesine zemin hazırlamıştır. Petrol ithalatına bağımlı olan ülkeler, enerji verimliliğini artırmak ve alternatif enerji kaynaklarına yönelmek amacıyla çeşitli politikalar geliştirmişlerdir. Bu dönemde nükleer enerji, kömür ve doğal gaz gibi alternatif enerji kaynaklarına yönelik yatırımlarda artış gözlemlenmiş ve enerji tasarrufu sağlamak amacıyla çeşitli önlemler hayata geçirilmiştir (Adelman, 1995, s. 221).

Petrol fiyatlarındaki artış, uluslararası ticaret dengelerinde önemli değişikliklere neden olmuştur. Petrol ithalatçısı ülkeler, enerji maliyetlerindeki artış nedeniyle ticaret açıklarını finanse etmekte zorlanmış ve bu açığı kapatmak amacıyla dış borçlanmaya yönelmişlerdir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler, yükselen petrol fiyatları nedeniyle dış borçlarını ödemekte güçlük çekmiş ve ekonomik durgunluk sürecine girmişlerdir (Hamilton, 1983, s. 236).

4.3. 1987 Kara Pazartesi

19 Ekim 1987’de yaşanan Kara Pazartesi, dünya finans tarihindeki en büyük tek günlük borsa çöküşlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu tarihte, Dow Jones Endeksi bir günde %22,6 oranında değer kaybetmiş ve bu çöküş kısa sürede diğer küresel borsalara yayılmıştır. Borsadaki bu ani düşüşün nedenleri arasında, bilgisayar tabanlı ticaret sistemlerinin yaygınlaşması, yatırımcıların riskli varlıklardan hızla çıkması ve likidite daralmaları yer almaktadır (Schularick, 2011). Kara Pazartesi çöküşünde, bilgisayar destekli alım satım sistemleri önemli bir rol oynamıştır. 1980’li yıllarda finansal piyasaların modernleşmesiyle birlikte bilgisayar destekli alım satım stratejileri yaygınlaşmış ve bu stratejiler, büyük yatırım fonlarının portföy yönetiminde merkezi bir araç haline gelmiştir (Carlson, 2007, s. 141). 1987 Kara Pazartesi çöküşü, dünya genelinde finansal piyasalar üzerinde derin etkiler yaratmıştır. New York Borsası’ndaki %22,6’lık değer kaybının yanında, diğer dünya borsalarda da ciddi düşümlere yol açmıştır. Londra Borsası %26, Hong Kong Borsası %45 ve Avustralya Borsası %41 oranında değer kaybetmiştir (Shiller, 1989, s. 21).

1987 Kara Pazartesi, finansal piyasaların denetimi ve düzenlenmesi konusunda önemli değişikliklere zemin hazırlamıştır. Piyasa aktörleri ve düzenleyici kurumlar, program ticareti ve bilgisayar destekli alım satım sistemlerinin finansal istikrar üzerindeki olumsuz etkilerini değerlendirerek bu tür işlemler üzerinde çeşitli kısıtlamalar getirmiştir (Markham, 1994, s. 201). Ayrıca, ABD Merkez Bankası (FED) kriz sonrasında piyasaya likidite sağlayarak finansal sistemde güvenin yeniden tesis edilmesine katkıda bulunmuştur.

4.4. 1997 Asya Finansal Krizi

1997 Asya Finansal Krizi, Tayland’da başlayan ve kısa sürede Güneydoğu Asya’nın diğer ülkelerine yayılan ciddi bir ekonomik kriz olarak tarihe geçmiştir. Kriz, Tayland’ın para birimi Baht’ın devalüe edilmesiyle başlamış ve bölgedeki ülkelerde döviz kurlarında ve sermaye piyasalarında büyük dalgalanmalara yol açmıştır. Bu kriz, özellikle Güney Kore, Endonezya ve Malezya gibi ülkelerde ekonomik durgunluklara ve bankacılık sektöründe büyük çaplı iflaslara neden olmuştur (Seenivasan, 2013).

1997 yılında başlayan Asya krizi, yılın sonlarına doğru Latin Amerika ülkelerine de yayılmıştır. Arjantin, vergi ve sosyal güvenlik alanlarında IMF ile çeşitli ekonomik anlaşmalar yapmış olmasına rağmen, krizin etkilerinden kurtulamamıştır. Standard & Poor’s, 2001 yılının son çeyreğinde Arjantin’in ülke kredi notunu temerrüt seviyesine düşürmüştü ve ülke bu durumu takiben moratoryum ilan etmiştir (Cossin ve Jung, 2005, s. 13).

Asya Finansal Krizi’nin temel nedenleri arasında, bölgedeki ülkelerin aşırı dış borçlanması, kısa vadeli sermaye girişlerinin yarattığı dengesizlikler ve bankacılık sistemlerindeki yetersiz denetim yer almaktadır. Asya finansal krizi, özellikle IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların kriz yönetimi konusundaki rolleriyle ilgili önemli tartışmalara yol açmıştır. IMF’nin bu kriz sırasında uyguladığı sert kemer sıkma politikaları, kısa vadede ekonomik durgunluğu daha da derinleştirmiş ve birçok ülkenin toparlanma sürecini geciktirmiştir (Stiglitz, 2002). Ancak bu kriz, aynı zamanda Asya ülkelerinin ekonomik reformlar yapmalarına ve finansal sistemlerini güçlendirmelerine de zemin hazırlamıştır.

Kriz, küresel finansal sistemdeki kırılganlıkların gelişmekte olan ülkeler üzerindeki etkilerini gözler önüne sermiştir ve spekülasyon sermaye hareketlerinin ve dış borçlanmanın ülkeleri nasıl ekonomik çöküşlere sürükleyebileceğini göstermiştir. Kriz sonrası dönemde, birçok Asya ülkesi finansal sistemlerinde reformlar yapmış ve döviz kurlarını daha esnek hale getirmiştir.

5. Krizlerin Modern Ekonomiye Etkileri

19. ve 20. yüzyıldaki ekonomik krizler, devletin ekonomik istikrarı sağlama ve büyümeyi teşvik etme konusundaki rolünün genişlemesine neden olmuştur. Özellikle 1929 Büyük Buhranı, serbest piyasa ekonomisinin kendi kendini dengeleyemediğini ve devlet müdahalesinin

gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu kriz, John Maynard Keynes'in geliştirdiği teorilerin ve Keynesyen politikaların benimsenmesine zemin hazırlamıştır (Keynes, 1936, s. 123). Keynesyen ekonomi yaklaşımı, talep yönlü politikaların ve devlet müdahalesinin ekonomik durgunlukları önlemede ve istihdamı artırmada etkili bir araç olduğunu savunmaktadır. 1930'lu yıllardan itibaren devlet, kamu harcamalarını artırarak ve sosyal güvenlik sistemlerini geliştirerek ekonomiye daha etkin bir şekilde müdahale etmeye başlamıştır.

19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında yaşanan finansal krizler, finansal sistemde daha sıkı düzenlemeler ve denetim mekanizmalarının getirilmesini zorunlu kılmıştır. 1890 Baring Krizi ve 1907 Banka Krizi gibi olaylar, merkez bankalarının finansal istikrarı sağlamada daha etkin bir rol üstlenmesi gerektiğini açıkça ortaya koymuştur (Platt, 1986, s. 32). Bu krizler, 1913 yılında FED'in kurulmasına ve finansal sistemin daha etkin bir şekilde denetlenmesine zemin hazırlamıştır. 1930'lu yıllarda yaşanan Büyük Buhran ise *Glass-Steagall* Yasası gibi düzenlemelerle bankacılık ve finansal piyasaların daha sıkı denetim altına alınmasına neden olmuştur (Mitchener ve Richardson, 2013, s. 120).

20. yüzyılda yaşanan ekonomik krizler, uluslararası ekonomik düzenin yeniden şekillenmesine neden olmuştur. 1929 Büyük Buhranı'nın ardından dünya ekonomisinde korumacılık politikaları ve ticaret savaşları artmış, bu durum küresel ticaret hacminde önemli bir daralmaya yol açmıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında, Bretton Woods sistemi kurularak uluslararası ekonomik işbirliğini ve ticareti teşvik edecek yeni bir düzen inşa edilmiştir (Eichengreen, 1996, s. 45). Bu sistem, sabit döviz kurları rejimini ve Uluslararası Para Fonu (IMF) ile Dünya Bankası gibi kurumların kurulmasını sağlamış ve küresel ekonomik istikrarı korumayı hedeflemiştir. Ancak, 1971'de Bretton Woods sisteminin çökmesi ve 1973 Petrol Krizi, dünya ekonomisinde dalgalı döviz kuru sistemine geçişe ve enerji politikalarının yeniden şekillenmesine yol açmıştır. 19. ve 20. yüzyıldaki krizler, küresel ekonomik entegrasyonun artmasıyla birlikte, krizlerin yayılma hızını ve etkilerini önemli ölçüde artırmıştır. 1890 Baring Krizi, 1929 Büyük Buhranı ve 1997 Asya Finansal Krizi gibi olaylar, finansal piyasalar arasındaki yüksek entegrasyonun, bir ülkede başlayan krizlerin hızla diğer ülkelere yayılmasına ve küresel ekonomik dengelerin bozulmasına yol açtığını göstermiştir (Obstfeld ve Rogoff, 1996, s. 215). Bu durum, küresel finansal düzenin ve kriz yönetimi mekanizmalarının daha etkin bir şekilde geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymuş ve uluslararası işbirliğinin önemini vurgulamıştır.

Büyük Buhran sonrası benimsenen genişleyici para politikaları, krizlerin ekonomik yıkımını hafifletmek amacıyla kullanılmıştır. Bu krizler, devlet müdahalelerinin gerekliğini ve finansal piyasalarda regülasyonların önemini ortaya koymuştur. Modern ekonomilerin gelişiminde özellikle 1929 Büyük Buhranı gibi büyük çaplı krizlerin etkileri belirgin şekilde hissedilmektedir. Keynesyen ekonomik politikaların bu dönemlerde ön plana çıkmasıyla birlikte, devletlerin mali genişleme politikaları uygulayarak ekonomik durgunluğu aşma çabası, modern ekonomilerde temel bir çözüm yöntemi haline gelmiştir (Schularick, 2011).

Buna paralel olarak, finansal piyasaların düzenlemeleri güçlendirilmiş ve finansal kurumların daha sıkı denetlenmesi zorunlu hale gelmiştir. 1929 Büyük Buhranı, finansal piyasalardaki spekülasyon hareketlerinin bankacılık sistemlerine verdiği zararını açıkça göstermiştir. Bu krizin ardından, bankacılık sektörüne yönelik sermaye yeterliliği ve likidite gereklilikleri gibi düzenlemeler artırılmıştır. Finansal krizlerin ardından geliştirilen regülasyonlar, finansal sistemin daha dayanıklı olmasını sağlamış ve gelecekteki krizlere karşı daha hazırlıklı olunmasına katkı sunmuştur. Finansal krizler, modern ekonomilerde yapısal değişimlerin hızlanmasına yol açmıştır. Krizlerin ardından, bankacılık sistemlerinde yaşanan değişiklikler, devletin piyasalardaki rolünün artması ve sosyal güvenlik ağlarının genişletilmesi gibi faktörler, modern ekonomilerin daha dayanıklı hale gelmesine katkıda bulunmuştur. Özellikle, kriz sonrası dönemde uygulanan yapısal reformlar, finansal piyasalarda şeffaflık ve denetim mekanizmalarının güçlendirilmesine odaklanmıştır. Ekonomik krizler, yalnızca ekonomik

yapıları değil, aynı zamanda toplumsal ve politik dinamikleri de derinden etkiler. 1929 Büyük Buhranı, dünya genelinde toplumsal huzursuzlukların artmasına ve otoriter rejimlerin yükselmesine zemin hazırlamıştır. Almanya’da Nazi Partisi’nin ve İtalya’da faşizmin güç kazanması, ekonomik krizlerin toplumsal ve siyasi sonuçlarının önemli örnekleri arasında yer almaktadır (Kindleberger, 1986, s. 157).

Keynesyen iktisadi bakış açısını geliştirerek özellikle risk ve finansal piyasalardaki spekülasyon hareketlerin krizleri tetiklemesi üzerinde duran Post Keynesyen görüş ise kalkınmacı devlet anlayışını krizlerden çıkmada çözüm olarak sunmaktadır. Post Keynesyen görüşte kurumsal yapı ön planda tutulmuş ve kapitalist sistemin oluşturduğu krizleri tetiklediği ifade edilmiştir (Ayyıldız, 2017 s.229; Tokucu, 2012 s.189-190).

6. Sonuç

19. ve 20. yüzyılda yaşanan finansal krizler, küresel ekonominin dinamiklerini ve yapısal dönüşüm süreçlerini derinlemesine etkilemiştir. Bu krizler, yalnızca ekonomik durgunluk ve işsizlik gibi doğrudan sonuçlar doğurmakla kalmamış, aynı zamanda devlet müdahalelerinin, finansal düzenlemelerin ve uluslararası işbirliklerinin önemini de gözler önüne sermiştir. Özellikle 1929 Büyük Buhranı gibi büyük çaplı krizler, piyasa mekanizmalarının kendi kendine dengeye ulaşamadığını ve devlet müdahalelerinin ekonomik istikrarı sağlamada kritik bir rol oynadığını göstermiştir. Bu bağlamda, Keynesyen ekonomi teorisinin gelişimi ve genişleyici mali politikaların benimsenmesi, kriz dönemlerinde ekonomilerin toparlanması için önemli bir çerçeve sunmuştur.

20.yüzyılın sonlarına doğru yaşanan krizler, finansal piyasaların karmaşıklığı ve küresel bağlantıların artması ile krizlerin daha hızlı ve geniş çapta yayılabileceğini göstermiştir. Özellikle 1987 Kara Pazartesi ve 1997 Asya Finansal Krizi, küresel finansal sistemin ne kadar kırılgan olabileceğini ortaya koymuş ve uluslararası finansal düzenlemelerin güçlendirilmesi gerekliliğini vurgulamıştır. Bu krizler, spekülasyon sermaye hareketlerinin ve finansal istikrarsızlıkların gelişmekte olan ekonomiler üzerindeki olumsuz etkilerini göstermiştir.

Krizlerin ardından uygulanan yapısal reformlar ve regülasyonlar, finansal sistemlerin daha sağlam bir yapıya kavuşmasını sağlamış ve modern ekonomilerin krizlere karşı daha hazırlıklı olmasına katkı sunmuştur. Finansal kurumların denetimi ve şeffaflık artırılırken, sermaye yeterliliği ve likidite gereklilikleri gibi düzenlemelerle bankacılık sistemlerinin dayanıklılığı artırılmıştır. Ayrıca, krizlerin sosyal ve politik yapılar üzerindeki etkileri de dikkate alındığında, sosyal devlet anlayışının ve sosyal güvenlik ağlarının güçlendirilmesi gibi politikaların önemi daha net anlaşılmıştır. Yaşanan krizler ve bunların yol açtığı sorunlar toplumsal açıdan ciddi sonuçlar doğurmasına rağmen, bu krizlerden gerekli dersler çıkarılamamıştır. Krizlere karşı uygulanan tedbirler, koruyucu bir nitelik taşımaktan ziyade, mevcut krizlerin etkilerini gidermeye yönelik olmuştur.

Finansal krizler, kısa süre içinde reel sektör krizlerine dönüşmüş ve bu krizler, fiyat artışları ile üretim düşüşleri gibi iktisadi etkilere ek olarak işsizlik ve gelir adaletsizliği gibi sosyal sorunlara da yol açmıştır. Krizler, bazı işkolları için ciddi tehditler oluştururken, diğer bazı sektörler için cazip fırsatlar sunmuştur.

19. ve 20. yüzyılda yaşanan ekonomik krizler, modern ekonomiyi şekillendiren, ekonomik teorilerin gelişimini ve politika araçlarının evrimini hızlandıran önemli dönüm noktalarıdır. Bu krizler, devletin ekonomideki rolünün genişlemesine, finansal sistemlerin düzenlenmesi ve denetimi konularında kapsamlı reformların gerçekleştirilmesine ve uluslararası ekonomik düzenin yeniden yapılandırılmasına zemin hazırlamıştır. Aynı zamanda, krizlerin sosyal ve politik etkileri, bu tür olayların toplumlar üzerindeki derin etkilerini de açıkça göstermiştir. Finansal krizler, kısa süre içinde reel sektör krizlerine dönüşmüş ve bu krizler, fiyat artışları ile üretim düşüşleri gibi iktisadi etkilere ek olarak işsizlik ve gelir adaletsizliği gibi sosyal sorunlara da yol açmıştır. Krizler, bazı işkolları için ciddi tehditler oluştururken, diğer bazı

FİNANSAL KRİZLERİN TARİHSEL PERSPEKTİFİ: 19. VE 20. YÜZYIL KRİZLERİ VE MODERN EKONOMİYE ETKİLERİ

sektörler için cazip fırsatlar sunmuştur. Krizlerin yol açtığı bu dönüşümler, modern ekonomilerin daha dayanıklı ve esnek bir yapıya kavuşması açısından büyük önem taşımaktadır.

Yazar Katkı Oranı (Author Contributions): Emre YİĞİT (%100)

Yazarın Etik Sorumlulukları (Ethical Responsibilities of Authors): Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Çıkar Çatışması (Conflicts of Interest): Çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

İntihal Denetimi (Plagiarism Checking): Bu çalışma intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Akerlof, G. A. (1970). "The Market For "Lemons": Quality Uncertainty and the Market Mechanism". *The Quarterly Journal of Economics*, 84(3): 488–500.
- Aldcroft, D. H. (1977). *From Versailles To Wall Street, 1919–1929*. University Of California Press.
- Adelman, M. A. (1995). *The Genie Out Of The Bottle: World Oil Since 1970*. MIT Press.
- Akbaş, M. E. (2017). "1800'lerin Küresel Krizleri, Büyük Depresyon ve 2008 Krizi". *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1): 77–127.
- Ayyıldız, F. V. (2017). "Felsefeden İktisada, İktisattan Krizlere, Krizlerden De Türkiye'ye Dersler". *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 220–232.
- Ba, H. (2018). "The Systemic Causes of Financial Crises in the Long Nineteenth Century". *Business And Politics*, 20(3): 208–238.
- Blinder, A. S. (1979). *Economic Policy And The Great Stagflation*. Academic Press.
- Bromley, S. (1991). *American Hegemony and World Oil: The Industry, The State System and the World Economy*. Penn State University Press.
- Calomiris, C. W., & Schweikart, L. (1991). "The Panic of 1857: Origins, Transmission, and Containment". *The Journal of Economic History*, 51(4): 807–834.
- Carlson, M. (2007). "A Brief History Of The 1987 Stock Market Crash With A Discussion Of The Federal Reserve Response". *Board of Governors of the Federal Reserve System, Finance And Economics Discussion Series*, 2007-13, 1–28.
- Cassis, Y. (2011). *Crises And Opportunities: The Shaping Of Modern Finance*. Oxford Scholarship.
- Cossin, D., & Jung, G. (2005). "Do Major Financial Crises Provide Information on Sovereign Risk to the Rest of the World? A Look At Credit Default Swap Markets". *International Center For Financial Asset Management And Engineering*, 134, 1–31.
- Eichengreen, B. (1992). *Golden Fetters: The Gold Standard and the Great Depression, 1919–1939*. Oxford University Press.
- Eichengreen, B. (1996). *Globalizing Capital: A History of the International Monetary System*. Princeton University Press.
- Eichengreen, B. (2008). *Globalizing Capital: A History of The International Monetary System* (2nd Ed.). Princeton University Press.
- Fama, E. F. (1970). "Efficient Capital Markets: A Review of Theory and Empirical Work". *The Journal Of Finance*, 25(2): 383–417.
- Fisher, I. (1933). "The Debt-Deflation Theory of Great Depressions". *Econometrica: Journal of The Econometric Society*, 337–357.

- Flandreau, M. (1997). "The Bank, the States, and the Market: An Austro-Hungarian Tale for Euroland, 1867–1914". *Oxford Review of Economic Policy*, 13(4): 61–83.
- Friedman, M., & Schwartz, A. J. (1963). *A Monetary History Of The United States, 1867–1960*. Princeton University Press.
- Galbraith, J. K. (1955). *The Great Crash 1929*. Houghton Mifflin.
- Goetzmann, W. N. (2017). *Money Changes Everything: How Finance Made Civilization Possible*. Princeton University Press.
- Hamilton, J. D. (1983). "Oil and the Macroeconomy Since World War II". *The Journal of Political Economy*, 91(2): 228–248.
- Hammond, B. (1957). *Banks And Politics in America from the Revolution to the Civil War*. Princeton University Press.
- Huston, J. L. (1987). "The Panic of 1857 and The Coming of the Civil War". *The Journal of Economic History*, 47(2): 404–407.
- Keynes, J. M. (1936). *The General Theory of Employment, Interest, And Money*. Macmillan.
- Kindleberger, C. P. (1986). *The World in Depression, 1929–1939*. University of California Press.
- Kindleberger, C. P., & Aliber, R. Z. (2011). *Manias, Panics and Crashes: A History of Financial Crises*. Palgrave Macmillan.
- Krugman, P. (2009). *The Return of Depression Economics and the Crisis of 2008*. W. W. Norton & Company.
- Marichal, C. (1989). *A Century of Debt Crises in Latin America: From Independence to the Great Depression, 1820–1930*. Princeton University Press.
- Markham, J. W. (1994). *A Financial History of the United States: From Christopher Columbus to the Robber Barons (1492–1900)*. M.E. Sharpe.
- Minsky, H. P. (1977). A Theory of Systemic Fragility. In E. I. Altman & A. W. Sametz (Eds.): *Financial Crises: Institutions And Markets In A Fragile Environment* (Pp. 196–201). Wiley.
- Minsky, H. P. (1986). *Stabilizing An Unstable Economy*. Yale University Press.
- Mishkin, F. S. (1992). "Anatomy of A Financial Crisis". *Journal of Evolutionary Economics*, 2(2): 115–130.
- Mitchener, K. J., & Richardson, G. (2013). "Shadowy Banks and Financial Contagion During The Great Depression: A Retrospective on Friedman and Schwartz". *American Economic Review*, 103(3): 110–114.
- Murphy, S. A. (2009). *The Panic of 1857: The First Worldwide Economic Crisis*. Edwin Mellen Press.
- North, D. C. (1961). *The Economic Growth Of The United States, 1790–1860*. Prentice-Hall.

- Nützenadel, A., & Torp, C. (Eds.). (2014). *Economic Crises and Global Politics in the 20th Century*. Routledge.
- Obstfeld, M., & Rogoff, K. (1996). *Foundations of International Macroeconomics*. MIT Press.
- Platt, D. C. M. (1986). *Finance, Trade, and Politics in British Foreign Policy 1815–1914*. Clarendon Press.
- Reinhart, C. M., & Rogoff, K. S. (2009). *This Time is Different: Eight Centuries of Financial Folly*. Princeton University Press.
- Rothbard, M. N. (2007). *The Panic of 1819: Reactions and Policies*. Ludwig Von Mises Institute.
- Schlesinger, A. M. (1958). *The Age of Roosevelt: The Coming of the New Deal*. Houghton Mifflin.
- Schularick, M. (2011). “140 Years Of Financial Crises: Old Dog, New Tricks”. *Jahrbuch Für Wirtschaftsgeschichte*, 52(1): 45–68.
- Seenivasan, R. (2013). “Impact of Global Financial Crisis in India”. *Advances in Management*, 6(5): 54.
- Shiller, R. J. (1989). *Market Volatility*. MIT Press.
- Shiller, R. J. (2003). “From Efficient Markets Theory to Behavioral Finance”. *Journal of Economic Perspectives*, 17(1): 83–104.
- Stiglitz, J. E. (2002). *Globalization And Its Discontents*. W. W. Norton & Company.
- Temin, P. (1969). *The Jacksonian Economy*. W. W. Norton & Company.
- Timberlake, R. H. (1993). *Monetary Policy in the United States: An Intellectual and Institutional History*. University Of Chicago Press.
- Tokucu, E. (2012). “Hyman Minsky’nin Finansal İstikrarsızlık Hipotezi Çerçevesinde Finansal Krizler Ve Çözüm Önerileri”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 67(02): 189–212.
- Yergin, D. (2011). *The Prize: The Epic Quest For Oil, Money & Power*. Simon And Schuster.